ޤާދިސިއްޔާ ހަނގުރާމަ

ޢަލީ އިބްސާން ޒިޔާދް

ތަރުޖަމާ ކުރިފަރާތުގެ ބަސް

އިސްލާމްދީނުގެ ނަބިއްޔާގެ ދައުރަށްފަހު އިސްލާމީ ތާރީޚު ދުށް އެންމެ ބަދަލުކޮށްދިނީ ދައުރަކީ ހުލަފާއުއްރާޝިދީންގެ ދައުރެވެ. އެ ދައުރުތަކުގެ ތެރެއިންވެސް އެންމެ ފާހަގަކޮށްލެވޭ ދައުރަކީ ދެވަނަ ހަލީފާ އަމީރުލް މުއުމިނީން އުމަރު ބިން ހައްޠާބު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ ދައުރެވެ. އެދުވަސްވަރަކީ ވަރަށް ހަލުވިކަމާއެކު އިސްލާމީ ފުތޫޙާތުގެ ދާއިރާ ފުޅާވެގެންދިޔަ ދައުރެކެވެ. އުމަރުލްފާރޫގުގެ ޚިލާފަތުގައި ހިނގައިދިޔަ އެންމެ މަޝްހޫރު އެއް ހަނގުރާމައަކީ “ޤާދިސިއްޔާ ހަނގުރާމަ” އެވެ. މި ހަނގުރާމައަކީ ފާރިސީންގެ ބޮޑުބާރު ބިމާހަމަވެގެންދިޔަ ތާރީޚީ ހަނގުރާމައެވެ.

ޤާދިސިއްޔާ ހަނގުރާމަ ”The Battle of
Qadisiyyah“ މި ފޮތަކީ މަޝްހޫރު ދާރުއްސަލާމް ޕަބްލިޝިންގ ހައުސްއިން 2013 ވަނަ އަހަރު ނެރެފައިވާ ފޮތެކެވެ. މިއީ ޖިހާދުގެ ޢަސްކަރީ އުކުޅުތަކާއި، މުޖާހިދުންގެ އާދަޔާހިލާފު ހިތްވަރާއި، ހަނގުރާމައިގެ ފަސްފަހަތް ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ދިރާސާކޮށް އެކުލަވާލާފައިވާ އަދަބީ ފޮތެކެވެ. މިފަދަ ފޮތެއް ދިވެހިބަހަށް ތަރުޖަމާކުރުމުގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ، ދިވެހި ކިޔުންތެރިންނަށް އިސްލާމީ ތާރީޚުގެ މި ނާޒުކު ދަރަޖައިގެ ސަފުހާ މައުލޫމާތުތަކެއް ފަސޭހަކަމާއެކު ކިޔާލުމުގެ ފުރުސަތު ފަހިކޮށްދިނުމެވެ.

މި ފޮތް ތަރުޖަމާކުރުމުގައި އަސްލު ލިޔުމުގެ މާނަ ނުގެއްލޭނެހެން، ދިވެހިބަހުގެ ބަސްމަގާއި ގުޅޭނެ ފަދަ އޮމާން ސާދާ ބަހުރުވައެއް ބޭނުންކުރުމަށް މަސައްކަތްކޮށްފައިވާނެއެވެ. ތާރީޚީ ބަހެއް ލަފުޒުތަކާއި މީހުންގެ ނަންތައް ލިޔުމުގައި ދިވެހިބަހުގެ ރަސްމީ ހަމަތަކަށް ބަދަލުކޮށްފައިވާނެއެވެ.

އަޅުގަނޑުގެ މި ކުޑަކުޑަ މަސައްކަތަކީ ދިވެހި އުންމަތަށް ފައިދާކުރަނިވި، އަދި އިސްލާމީ ތާރީޚަށް ލޯބިކުރާ ފަރާތްތަކަށް ލިބޭނެ އަގުހުރި ހަދިޔާއަކަށް ވުމީ އަޅުގަނޑުގެ އުންމީދެވެ.

ދުޢާއަކީ މި މަސައްކަތުގައި މާތްالله ބަރަކާތް ލައްވައި، މިއީ އަޅުގަނޑުގެ ހެޔޮ ޢަމަލުތަކުގެ ތެރޭގައި ލިޔުއްވާން ޢަމަލެއްކަމުގައި ދުޢާކުރަމެވެ. އަޅުގަނޑު މަރުވެދިޔުމަށްފަހުވެސް ޘަވާބު ލިބި ލިބި ހުންނަފަދަ "صدقة جارية" ކަމުގައި ލެއްވުމެވެ. އާމީން.

އަލީ އިރުޝާން ލިޔާގް

6 ޖޫން 2026 (މި ތަރުޖަމާގެ މަސައްކަތް ފެށުނީ ޑިސެމްބަރު 2025 ގައެވެ).

މުޤައްދިމާ

މި ދިރާސާ ފޮތުގެ މައިގަނޑު މައުޟޫޢަކީ، އުމަރު ބިން އަލްޚައްޠާބު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ ޚިލާފަތުގައި ހިނގި ޤާދިސިއްޔާ ހަނގުރާމައެވެ. މި ހަނގުރާމައިގައި މުސްލިމުން ވަނީ ފާރިސީންގެ މައްޗަށް ވަރަށް މަތިވެރި ޝާނުގަދަ ފަތަހައެއް ހޯދާފައެވެ. މި މަތިވެރި ތާރީޚުގެ މައިގަނޑު މައުޟޫޢަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ދިރާސާ ކުރައްވާފައިވާ އެއްބޭފުޅަކީ ޕްރޮފެސަރ އަކްރަމް ޟިޔާ އަލްޢުމަރީއެވެ. ޕްރޮފެސަރ އަކްރަމް ޟިޔާ ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތުގައި، ޤާދިސިއްޔާ ހަނގުރާމަ ހިނގާފައިވަނީ ހިޖުރީ ސަނަތުން 15 ވަނަ އަހަރުގެ ޝަޢުބާން މަހުގެ ތެރޭގައެވެ.

މި ހަނގުރާމައިން ލިބުނު ފަތަހައާއެކު ސާސާނީ ދަރިކޮޅުގެ ވެރިކަން ވެއްޓުން ރަސްމީކޮށް އިޢުލާންވެގެން ދިޔައެވެ. އިރާނު ފަތަހަކުރުމަށް މަގުކޮށައިދިނީ ކަމުގައި މިކަންވިއެވެ. މީގެ އިތުރުން، މި ހަނގުރާމަވެގެންދިޔައީ ފާރިސްކަރާއި (އިރާނަކާއި) އާ ޤައުމުން ބޮޑުބައިވާ ސަރަޙައްދުތަކެއް އިސްލާމީ ދައުލަތަށް ހިމެނިގެންދިޔައީ އަވަސްކޮށްދިނީ ކަމަކަށެވެ. މި ހަނގުރާމައިގައި ފާރިސީން ލަޝްކަރުގައި 240,000 ސިފައިން ތިއްބެވެ. އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގައި ތިބީ ގާތްގަނޑަކަށް 30,000 ސިފައިންނެވެ. ނަމަވެސް މުސްލިމް ލަޝްކަރު ވަނީ، އަޒުމާއި ހިތްވަރާ ގޮތަކަށް އެ ޖަހާނުގެ އެންމެ

ބާރުގަދަ ދައުލަތް ކަމުގައިވި ފާރިސީ އެމްޕަޔަރ މުޅިން ބަލިކަށިކޮށް،
ބިމާހަމަކޮށްލާފައެވެ.

މި ހަނގުރާމައިގެ ތެރޭގައި މުސްލިމް މުޖާހިދުން ވަނީ
އާދަޔާހިލާފު ހިތްވަރާއި ބުންވަރެއް ދައްކުވައިދީފައެވެ. އާދަޔާހިލާފު
ޖެހިލުންކުޑަކަމާއި ކެތްތެރިކަމާއި ދައްކުވައިދީފައެވެ. ހަނގުރާމައިގެ
މައިދާނުގައި ހަނގުރާމަ ކުރަނިކޮށް ޒަޚަމްވެ ބައެއް މުޖާހިދުންގެ ބަނޑު
ފަޅައިގެންގޮސް ގޮހޮރު ބޭރަށް ނިކުމެވެ. ނަމަވެސް، އެބޭކަލުން
ޝަހީދުވުމާ ހަމައަށް ހިތްވަރާއެކު ހަނގުރާމަކުރިއެވެ.

މި ހަނގުރާމައިގެ ތެރޭގައި ހިނގި އެހެން އަސަރުގަދަ
ހާދިސާއެކެވެ. މަޝްހޫރު ޞަޙާބިއްޔާ ޚަންސާ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާ،
އެކަމަނާގެ ހަތަރު ފިރިހެން ދަރިން ގެންނަވައި އެކުދިން ދުޝްމަނުންގެ
ސަފުތަކުގެ ތެރެއަށް ވަދު ކުރިގެން ހަނގުރާމަ ކުރުމަށް ހިތްވަރު
ދެއްވިއެވެ. އެ ހަތަރުކުދިން ނުހަނު ޖޯޝާއިފުރިގައި ގޮސް
ހަނގުރާމަކޮށް ޝަހީދުވިއެވެ.

އަބޫ މިޙްޖަން އާއި ޢަމްރު ބިން މަޢްދީކަރިބް ރަޟިޔަﷲ
ޢަންހުމާގެ ބުތޫލަތްތެރި ޤާދިސިއްޔާގެ ހަނގުރާމައިވެސް ތާރީޚު
ބަޔާންކޮށްދެއެވެ. ޤައިސާ ބިން ޢަމްރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު
ބޭނުންކުރެއްވި ބައިވެރި އަސްކަރީ އުކުޅުތަކެއް ފާރިސީލަޝްކަރު
ކަމެކެވެ. އެކަލޭގެފާނު މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރުގައި ހުރި ޖަމަލުތައް

ބޮޑެތި އެމްޕަރެއްގެ ސިފައިން ބަދަލުކޮށްދެއްވައި ދުޝްމަނުންނަށް ދައްކާފައެވެ. އެބައިމީހުން ބިރުގަންނަވައިފައެވެ. މިއީ މި ދިރާސާ ފޮތުން ތަފްސީލުކޮށް ހިޔާލަށް ލިބޭނެ އަސަރުގަދަ އިބްރަތްތެރި ވާހަކަތަކެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ޗެސްކުޅި އެންމެ ގަދަވި ވަޑުތޮ ހިނގި އެހެން ހާދިސާއަކެވެ. ކުއްލިއަކަށް ޗެސްކުޅި ހުޅަނގުގެ ގައުމުތަކަށް ފާރިސީންގެ ޖެނެރަލް ރުސްތުމްގެ ތަޚުތު ހުރި ޤާދިސީގެ އޭގެ މުޖެހިތަކުން ފުރިގެންދިޔައެވެ. އިރާނީ މި މަތިވެރި އުރީ އާއި މުޖާހިދުންގެ ގަދަ ހިތްވަރުން ހަމަ ބަޣާވާތްތަކައިވެސް ފާރިސީންގެ ބޮޑު މުޅިން ފުރިގެން ގޮސް ވަރާ ބޮޑެއްގެން ދިޔައެވެ. ފާރިސްއާއި ގައި މުސްލިމުން ވަނީ ފާރިސީންގެ ބޮޑު މުޅިން ކަނޑައެޅިފައިވާތީއެވެ. ދިވަހިކަމުގެ އެއީން އަރައިނގަނެވުނު ވަރަށް ވަރުގަދަ ބަހަމަޖާއި އެބައިމީހުންނަށް ދިރިވިއެވެ. އެހެންކަމުން، ފާރިސްއާއި ހަނގުރާމައިގެ މުޅި އިންސާނީ ތާރީޚުގައިވެސް ހިނގާދިޔަ އެންމެ ވަރުބަލި ރަނގަޅު އަދި އެންމެ މުހިންމު އެއް ހަނގުރާމައެވެ.

އަރުވަނަވެރުން އުންމީދުކުރަނީ މި ފޮތުގެ ސަބަބުން މުސްލިމުންނާއި ޔަހޫދީންނަށް، އިސްލާމީ ތާރީޚުގެ މި ދަރިވަރާ ބޮޑެތި މުހިންމު މަޢުލޫމާތުތަކެއް ލިބި މިހަނގުރާމައިގެ ކަންތައްތައް ސާފުވެގެންދާނެ ކަމަށެވެ. މި ފޮތް ނުކުމުމަށް އެހީތެރިވެދެއްވި އަރުވަނަވެރިންގެ ޝުކުރު ޙަވާލު ޝުކުރު އަދާކުރަމެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި މުޙައްމަދު ރަޝީދު (ވާހަކަ އޮފީސް)، ދާރީ

މުހައްމަދު އިބްރާހީމް (ރިސާރޗް ސެކްޝަން، ރިޔާޟް ހެޑް އޮފީސް)، އިނގިރޭސި އެޑިޓަރު އަބްދުލް ވާހިދު މިސްބާހު އަދި ސީނިއަރ ޑިޒައިން އާޓިސްޓް ޝަހުޒާދު އަޙްމަދު ހިމެނެއެވެ. އަދުގަނޑުވެސް ކުރި މި މަސައްކަތުގައި މާތްالله ބަރަކާތް ލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރަމެވެ.

އަބްދުލް މާލިކް މުޖާހިދު

ޖެނެރަލް މެނޭޖަރު

ދާރުއްސަލާމް، ރިޔާޟް 2013

ޤާދިސިއްޔާ ހަނގުރާމަ:

ފާރިސީންގެ ބޮޑުބާރު ބިމާހަމަކޮށްލި

ޤާދިސީ ހަނގުރާމަ

އިސްލާމީ ފުތޫޙާތުގެ ތާރީޚާ ފުޅާކުރުމަށްޓަކައި ކުޅުވުނު ހަނގުރާމަތަކުގެ ތެރެއިން ފާހަގަކޮށްލެވޭ އެއް ހަނގުރާމައަކީ ޤާދިސިއްޔާ ހަނގުރާމައެވެ. އެއީ ވަރުގަދަ ފާރިސީ ރަސްކަލުން ނުވަތަ ފާރިސީ އެމްޕަޔަރ ވެއްޓިގެން ދިޔައީ މިހަނގުރާމައިގެ ސަބަބުންނެވެ. މިހަނގުރާމައިގެ ސަބަބުން އިރާޤާއި ޚުރާސާނާއި ތަބަރިސްތާން ފަދަ ކަރަން މުސްލިމުންނަށް ފަސޭހަވެގެންދިޔައެވެ. އެކަމުގެ ތަރުޖަމާ ހުޅުވި މަގުތައް ފަސޭހަވެގެން ދިޔައެވެ. އިސްލާމީ ތާރީޚުގެ ފަތުހުއްތަކުގައި ރަން އަކުރުން ލިޔެވިފައިވާ މި ހަނގުރާމަ ހިނގި ދުވަސް ޚަލީފާ ޢުމަރު ބިން ޚައްޠާބު ރަޟިޔަ ﷲ ޢަންހުގެ ޚިލާފަތުގެ ދުވަސްވަރުގައެވެ. ހިޖްރައިން 15 ވަނަ އަހަރުގެ ޝައުބާންމަހުގެ ތެރޭގައެވެ. މީލާދީ ސަނަތުން 636 ވަނަ އަހަރުގެ ސެޕްޓެމްބަރު މަހުގެ ތެރޭގައެވެ.

ޚުލަފާއުއް ރާޝިދުންގެ ދައުރަކީ މުސްލިމުން މުޖާހިދުން
އިސްލާމީ ފުތޫޙާތު ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ކުރިއަށް ގެންދެވި
ދުވަސްވަރެކެވެ. އިސްލާމީ ފަތުޙުތައް ގެންދިޔައީ ތަންތަން ފަތަހަކޮށް
އޮތަންތަނުގައި އިސްލާމްދީން ފެތުރުއްވަވުންނެވެ. މާތް ރަސޫލާ صلّى الله عليه وسلّم ގެ ނުބުއްވަތުގެ ބަރަކާތް ހާމަކުރައްވަމުންނެވެ.
އިސްލާމްދީން ކުރިއަރައި ފުޅާކަން ބޮޑުގޮތެއްގައި ފެތުރެމުންދިޔައީ
ބަރަކާތް ކުރުއްވި ބަސްފުޅުގެ ތެދުކަން ހާމަކުރައްވަމުންނެވެ. އަރަހުމަ
الله ގެ ކަލާމްވަންތަކަމާއި އިސާރަތްތެރިކަމުގެ ބޮޑުކަމެވެ. އިސްލާމީ
ފަތުޙުތައް ކުރިއަށް ދިޔަ ގޮތުގެ ދިޔާފަތުން އެބަކަމުންނަން ނަސްރާއި
ފަތަހަ މިންވަރު ކުރެއްވިއެވެ.

އެހެން ބަސްތަކުން ހުއްޖަތް ރަސޫލާ الله ޢަންހުގެ ޚިލާފަތުގެ
ދުވަސް ތެރެއް ކުރިއެވެ. ރަސޫލާ صلّى الله عليه وسلّم ގެ ޒަމާންގައި
އިސްލާމަށް ވަން އަރަބި ރަސްރަސްކަލުންނަށް ފަތަހަތަކެއް ވެސްއްލިއެވެ.
އެ ރަސްރަސްކަލުންނަށް އިސްލާމްދީނުގެ ދައުލަތް ގެއްލުމަށް ބޭކަލުވެ.
އަރަބިން ފާރިސްކަރައިގެ ރަސްގެފާނު ޕާސްރާއަކޮށްސް ފަތަހަކުރެއް
ލިޔުއްވައިފައި ފެނުއްލިއެވެ. މި ފަތަހަކު ޕާރުމަންފާނު ޕާސްރާއަރ ކުރި
މާ ރިއްތި އަސަރުތަކެއް ނުންނެވެ. އެހާ ގާތަރ ރުކިއައިސް ރަތްވެގެން އެ
ސިޓީފުޅު ވިޔާ ކުރިކުރިހެދުލިއެވެ. މި ހަބަރު ރަސޫލާ صلّى الله عليه وسلّم އަށް ލިބިވަޑައިގެތުމުން ބަރަކާ ކުރެއްވިއެވެ.

"އޭނާ ހިތުން އޭނާ އެ ވިދާޅުވީ އަހަރެންގެ ސިޓީއެވެ.
ނަމަވެސް އޭނާ އެ ވީނީ ކުރިކުރިކޮށްދީ އޭނާގެ ރަސޫލުކަމެވެ."

އަދިއްޔު ބިން ހާތިމު ރަޟިޔަ الله ޢަންހު ރަސޫލާ صلّى اللّه عليه وسلّم ގެ އަރިހަށް ސަޙާބީވިއެވެ. މާތް ރަސޫލާ އެއްފަހަރަކު އަދިއްޔު ބިން ހާތިމުއަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

"ކަލޭގެފާނު އުމުރުފުޅު ދަންމަވައިފިއްޔާ މުސްލިމުން ފާރިސްކަރަ ފަތަހަކޮށް ކިސްރާގެ ޚަޒާނާތައް މިލްކުކޮށްގެން އުޅޭ މަންޒަރު ކަލޭގެފާނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ."

ކިސްރާއަށް ޢަރަބިން އާއްމުކޮށް ފާރިސްކަރަޔާއި އިރާނުގެ ރަސްރަސްކަލުންނަށް ކިޔައޭ ނަމެކެވެ. ވަކި ރަސްކަލަކަށް ކިޔާ ހާއްސަ ނަމެއް ނޫނެވެ.

ރަސޫލާ صلّى اللّه عليه وسلّم ގެ މިދަންނަވާ ބަސްފުޅުވީ އުމަރުގެފާނު ފަދަ އިސްލާމްދީނަށްޓަކައި ޤުރުބާނުވެވަޑައިގަންނަވަން ތައްޔާރަކަން ތިއްބެވި ބޭކަލުންނަށް ހިތްވަރުކަމަކަށްވެ. މަޤްބޫލުގެ ހިތްވަރުކަމުގައި މުސްލިމުންނާ ދެކޮ އޮންނަ ޢަދާވާތެރިކަން އުމަރުގެފާނަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު ގެންދެވީ ހާއްސަ ސިޔާސަތެއް ދެއްވައިގެން އިރާނުގެ ފަޝާކަރުގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅަށް ބެއްލެވުމެވެ. އެދުވަސްވަރަކީ މުސްލިމުންގެ

ރަނޖަހާނެވެ. ދުޝްމަނުން އެބައިމީހުންގެ ވަރުގަދަ ކިއްލާތަކުގެ ތެރޭގައި ތިބޭއިރު މުސްލިމުންގެ ހިޔާލެއް އެބައިމީހުންގެ ސިކުނޑިއަށް ވެރިވިކަމުގައި ވިޔަސް ބިރުން ތުރުތުރުއަޅައިގެންދެއެވެ.

އޭރު ފާރިސްގެ ވެރިއަކަށް ހުރި ޔަޒްދަޖިރުދާއި އޭނާގެ ޖެނެރަލުން މަޝްވަރާ ކުރުމަށްފަހު ނިންމީ މުސްލިމުން މުޅިން ފަނާކުރަނެވެ. މުސްލިމުންގެ ބާރު ކަނޑުވައިލުމަށެވެ. އެބައިމީހުން އެކި ދިމަދިމާލުގައި ހުރި ހުރިހާ ވަސީލަތްތަކާއި އެއްކުރުމަށްފަހު ފުރާތުކޯރުގެ އައްސޭރިގައި ވަރުގަދަ ހަނގުރާމައެއް ކުރުމަށް ނިންމިއެވެ. މަދާއިނު ބަޣުދާދާ ހުޅަނގުކޮޅުގައި ފުރާތުކޯރުން ދިޔަ އިސްލާމްދީން ހުއްޓުވުމެވެ. އިރާނުގެ ރަސްގެފާނު އޭނާގެ ޖެނެރަލުންނަށް ބުނެއެވެ.

“ތިޔަބައިމީހުންގެ އަތުގައި ހަތިޔާރާއި މުދާ އެބަހުއްޓެވެ. އިންސާނީ ވަސީލަތްތަކާއި ބާރު އެބަ އޮތެވެ. ތިޔަބައިމީހުން މުސްލިމުންނާ ދެކޮޅަށް ތެދުވެ އެބައިމީހުންގެ ބާރު މުޅިން ކަނޑުވާލާށެވެ.”

އިސްލާމުންގެ އިއްޒަތްތެރި ވެރިޔާ ޢުމަރު ބިނުލް ޚައްޠާބު ރަޟިޔަ الله ޢަންހުއަށް ވެރިއެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އެކަށޭގޮތުން މަސްއޫލިއްޔަތު ރަނގަޅަށް އަދާކުރުމަށް ހިތްވަރުކުރެއްވިއެވެ. މަދީނާގައި އޮތް އިސްލާމީ ދައުލަތް އަބަދުވެސް އޮތީ ތަރައްޤީ ހާސިލުކުރަމުންނެވެ. އިސްލާމީ ފައުޖުތަކަށް ޝާމުކަރަ ފަތަހަ ކުރުމަށްފަހު އެތަނުގައި އިސްލާމްދީނުގެ

ދިޔަ އުފުލައިލިއެވެ. އާޔަތުން މުސްލިމުން އެންމެ ބޮޑަށް ފާރަވެރިވަމުން ދިޔައީ އިލާހުގެ މަޤާޞިދުތަކެވެ. އެބައިމީހުންގެ ކިޔެވިކަމުން ސިޔާސީގެ ސަރަހައްދުތައް ސަލާމަތްކުރުމަށްޓަކައެވެ.

ހިޖްރައިން 15 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އުމަރު ބިން ޚައްޠާބު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއަށް ވަރަށް ވަރުގަދަ ޚަބަރެއް ލިބިވަޑައިގަތެވެ. އެ ޚަބަރަކީ އިލާހުގެ މީހުން ބައިއެއްކާފަރުގެން ބޮޑު ލަޝްކަރެއް ތައްޔާރު ކުރަމުން ގެންދާ ޚަބަރެވެ. މުސްލިމުންނާ ދެކޮޅަށް އެބައިމީހުން އާ ހަރަކާތެއް ހިނގަން އުޅޭކަމުގެ ޚަބަރެވެ. މި ޚަބަރު ލިބިވަޑައިގަތުމުން އުމަރުގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ ވިސްނުންފުޅު ތޮރުން އަމާންތެރި ކޮމާންޑަރު މުތަންނާ ބިން ޙާރިޘާ އާ ބައްދަލުކުރެއްވިއެވެ. އުމަރުގެފާނު އެކަލޭގެފާނާ މުޚާތަބު ކުރައްވާ ވިދާޅުވިއެވެ.

"ކަލޭގެފާނު ކައިރި ފޮނިޔާތަށް އުޅޭ ސަރަހައްދަށް ވަޑައިގަންނަވާށެވެ. އެތަންތަނަށް ވަޑައިގެން ހަނގުރާމަ ކުރާނެ މީހުން އެއްކުރައްވާށެވެ."

ތާރީޚުލިޔުންތެރިން ބަޔާންކުރާ ގޮތުގައި، ކޮންމެހެން ހަނގުރާމައަށް ނުކުންނަންޖެހޭ ގޮތަށް (ކޮމްޕަލްސަރީ މިލިޓަރީ ކޮންސްކްރިޕްޝަން) ސިފައިންގެ ޚިދުމަތަށް މީހުން ނެގުމުގެ ނިޒާމު އެންމެ ފުރަތަމަ ތަޢާރަފުކުރެއްވީ ބޮޑު ޚަލީފާ އުމަރުލް ފާރޫޤް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ތައްޔާރީތައް

މުއުމިނުންގެ އަމީރުގެ ވިދާޅު ބަސްފުޅާއެކު މުޘައްނާ ބިން ޙާރިޘާ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު ވަރަށް ޤަވި އާއި ޤާބިލްކަމާއެކުގައި ހަނގުރާމައިގެ ތައްޔާރީތައް ފަށްޓަވައިފިއެވެ. އެކަކަށްފަހު ތަފާތު ސަރަޙައްދުތަކަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ތަފާތު ޤަބީލާތަކާ ބައްދަލު ކުރެއްވިއެވެ. ޢަވާމުންގެ ހިތްތަކުގައި ހަނގުރާމައިގެ ޝުޢޫރު އުފެއްދެވިއެވެ. ޢަވާމުންގެ ގިނަ ބަޔަކު ލަޝްކަރުގައި ހިމެނުނެވެ.

މުޘައްނާ ބިން ޙާރިޘާ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު މި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ކުރައްވަމުން ގެންދަވައިރު މަދީނާގައި އުމަރުގެފާނު ޢާއްމު އިޢުލާނެއް ކުރައްވައިފިއެވެ. އެ އިޢުލާނަކީ އަމީރުލް އަޅުގައި ސަވާރުވާން އަރައް ނުވަތަ ހަނގުރާމަ ކުރާން ހަތިޔާރު ހުރި ކޮންމެ މީހަކު މަދީނާއަށް އައުމެވެ. މިގޮތުގެ މަތީން އުމަރުގެފާނު ހަނގުރާމައަށް އެންމެ ޤާބިލު މީހުން މަދީނާއަށް އެއްކުރެއްވިއެވެ. އެގޭ ބޮޑުގައި ހުވަފެނުގެ ހުނަރުތަކަށް ކުޑަކުނަ ހަނގުރާމަވެރިންނާއި ޖެންޑެރިންނާއި ދުލުފަސާރަ ހަތިބުންނާއި ފަޞީޙަތުގެ ވެރިން ހިމެނުނެވެ.

އިރާނުގައި ތަޖްދީދުކުރުވޭތޯ ގެންދިޔައީ ހަނގުރާމައިގެ ތައްޔާރީތައް ވަމުންނެވެ. އޭނާގެ ދައުލަތް ބާރުގަދަކުރުން ށިގެހުއްޓުމުގެބަކައި ކުރުވަން ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަމުންނެވެ. އޭނާ ގެންދިޔައީ ދުނިޔޭގެ ކަންކަމުގެ ފިރިހެނުންނަށް ސިފާ ފޮނުވަމުންނެވެ. މުސްލިމުންގެ އާރާއި ބާރުގެ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށްފައެވެ. މުސްލިމުންގެ

ޖަރާތީމް ހަތުވެދާނެ ނުރައްކަލުގެ ވާހަކަތައް އެސްޓީވީކަމުގައި ހުއްޓެވެ.
އޭނާ ސިޓީ ފޮނުވި ރަސްރަސްކަލުންގެ ތޭރަގައި ކަމިނާގެ
ރަސްގެފާނުވެސް ހިމެނެއެވެ. އީރާނުގެ އެންމެފާ ޖިބުރުން ތިބީ
ކިސްރާ ދަރުބާރުން ފޮނުވިޔަދަރަން ބޮލަށްބަލައިގެންނެވެ. އޭނާގެ ދަރުބާރު
ސިޔަދަރުވެގެންނެވެ. އެމީހުން ތިބީ އޭނާގެ އެންމެ އެންގުންތަކަކަށް
ފޮނުވަދަރަން އެއްބާރުލުންދީން ތައްޔާރުވެވެ.

ޙަޟްރަތު ދިޙްޔާ އަލްކަލްބީ ރައިވަރީ އާ
ސަފަރަށްދިއުން ކުރީން ހުރި އެންމެފާ ހަބާރުރައް ކޮބުމަހެވެ. އޭނާގެ
ރަސްކަމާ ނުކުރިބީ ފާބޭރާބަކާގެ ރުހުން ކޮބުމަހްވެސް ވަރަން
މަސައްކަތް ކުރިއެވެ. އެކަން އޭނާ ކާމިޔާބުވެސް ކުރިއެވެ. އޭނާ
އަރައްމިއްޔަތުކަން ދީން އަނއްކަމަށް އެންމެފަހުން މުސްލިމުން ފަތަހަ
ކުރި ބަންޓަނގެ ކަނޑުރީލު ނަގުމެވެ. އެގޮތުން އެބަންބަނަރަ އޭނާގެ
އެޖެންޓުން ފޮނުވިއެވެ. އެބައިމީހުން އާ ސަފަރަށްދުގެ ފާބޭރާބަކާގެ
ވިޔަނަނަރަ މަޖުބޫރު ކުރަމުން ގެންދިޔައީ މުސްލިމުންނާއެކު ވެފައިވާ
ސުލްޙަކަރިގެ އެއްބަސްވުން އުވައިލުމަށެވެ. އަދިން އެނބުރި
އެބައިމީހުންގެ ވިޔަނަނަރަ ބައިއަތް ހިފުމަށެވެ.

މި މުހިއްމު މަޢުލޫމާތު ވިދާޅުވެ ހުރިހާ ކަމެއް ބައްލަވައިގަތުމަށް
ހުރި އުމަރު ބުނުމާ ޒައުޖާބު ރަސޫލާ ﷲ ޢަންގަވައެވެ. އެއަންގަވާއިރު
އެކަށީގެން ވަޒީރާގެ ކަންތައްތަކާ ހަމައެއްކޮށް ޢަލީގެ ފާނާ
ބަދަލުކުރެއްވިއެވެ. ވަޒީރާއިން ފޮނުވައިގަންނަވާގެ ކުރިން

ޢުމަރުގެފާނު ޢުޘްމާނުގެފާނާއި އެންމެންވެސް ޞަޙާބީންނާ ބައްދަލުކުރައްވާ މަޝްވަރާ ކުރެއްވިއެވެ. އިސްލާމީ ވެރިކަން ހިންގުމުގެ ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކުގެ ތެރެއިން އެއް އުސޫލަކީ މަޝްވަރާކުރުމުގެ ނިޒާމެވެ. އަމީރުލް މުއުމިނީންނަށް ލަފާދެއްވާ ކޮމިޓީގެ ކޮންމެ މެންބަރަކަށްވެސް މިނިވަންކަމާއެކުގައި އެބޭކަލުންގެ ޚިޔާލުފާޅު ކުރެވުނެވެ.

ޢުމަރުގެފާނު މަޝްވަރާ މަޖިލިސަށް ބޭކަލުން އެއްކުރައްވާ އެކިބޭކަލުންގެ މަޝްވަރާތައް އަޑު އައްސަވަމުން ގެންދަވިއެވެ. ގިނަ ބޭކަލުން އެދިވަޑައިގެންނެވީ ޢުމަރުގެފާނު ލަޝްކަރުގެ ކޮމާންޑަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމަށެވެ. ނަމަވެސް އެއްބޭކަލަކު އެކަމަށް އިޢުތިރާޟު ކުރެއްވިއެވެ. އެބޭކަލަކީ ސަޢުދުގެ ލީޑަރުކަމަށް ބަދުރުގައި ވާރިދުވެފައިވާ ގިނަ ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން އެއްބޭކަލެކެވެ. ދިރިހަޔާތުކަމުގައި މިސާލުދޭހާ ބޭކަލެކެވެ. ޢަބްދުއްރަޙްމާން ބިން ޢައުފު ރަސޫލާ ﷲ ބަސްހުރެއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ޚިޔާލުފާޅު ކުރައްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ.

”ހަނގުރާމައިގައި ކޮންމެ ނަޞީޙަތެއްވެސް ނިކުތުމުގެ ފުރުޞަތު އެބައޮވެ. ހަނގުރާމައިގެ އުޅި ކޮންމެ އަމަލަކަށްވެސް އެނބުރިދާނެވެ. ކަލޭގެފާނު މިހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެން ޝަހީދުވެއްޖެނަމަ މުސްލިމުން ބަލިކަށިވެގެންދާނެއެވެ. އެގޮތުން ﷲ މިންވަރު ނުކުރައްވާށިއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ މަޝްވަރާއަކީ ކަލޭގެފާނު

އެނބުރި މަދީނާއަށް ވަޑައިގެންނެވުމެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ ބަދަލުގައި ޖިންމާދާރު އަމާނާތްތެރިއަކު އައްޔަން ކުރެއްވެވެ. އެމީހަކު މުސްލިމުންގެ ކޮމާންޑަރަކަށް ހެއްދެވީއެވެ."

ޢަބްދުއްރަޙްމާން ބިން ޢައުފު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ ޒިންމާދާރުވާއްކަގައި މަޝްވަރާ މަޖިލީހުގައި އަދި ބަހުސަކަން ތަންދިނީއެވެ. ބައެއް ބޭކަލުން އެބޭކަލުންގެ ކުރީގެ ވިސްނުންތަކުން ބަދަލު ކުރައްވައިފިއެވެ. ޢަބްދުއްރަޙްމާން ބިން ޢައުފު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ ޒިންމާދާރުކަން ތާއީދު ކުރައްވައިފިއެވެ. ހުދު ޢުމަރުގެފާނުވެސް އެ ޒިންމާދާރަށް ރުހިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ނަމަވެސް މިހާރު މަޖިލީހަށް އަދި ސުވާލެއް ކުރި މަތިވެއްޖެއެވެ. ޢުމަރުގެފާނު މަދީނާގައި މަދުކުރައްވައިދިނަމަ ލަޝްކަރުގެ ކޮމާންޑަރަކަށްވާނީ ކާކުތޯ. މި ސުވާލެވެ. އެކަމުގެ ހައްލުވެސް ބާރުންކޮށްދެއްވީ ޢަބްދުއްރަޙްމާން ބިން ޢައުފު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ.

"އޭ އަމީރުލް މުއުމިނީނެވެ. މި ހަނގުރާމައިގެ ވެރިއަކަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ މީހާ މިހާރުވެސް ކަލޭގެފާނުގެ ގާތުގައި އެބަ ހުންނެވިއެވެ."

މިސްކަތުން އެއީ ކާކުތޯ ދެންނެވުމުން ޢަބްދުއްރަޙްމާން ވިދާޅުވިއެވެ.

”ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ބުނެއެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ ސިންގާއެއް ފަދަ ބޭކަލެކެވެ.“

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއަކީވެސް ސުވަރުގެ ލިބޭނެކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު ލިބިވަޑައިގެންފައިވާ ދިހަ ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން އެއްބޭކަލެކެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ޤިޔާދަތާ ނުހުރަ މީހަކު ނުހުންނާނެއެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ ހިތްވަރުގަދަ ފިރިހެންވަންތަ މުޖާހިދެކެވެ. ބަދުރު ހަނގުރާމައިވެސް އިސްލާމްދީނުގެ ސިންގާއެކެވެ. އުހުދުގެ ފަސް ޢަބްދުއްރަޙްމާނުގެ މި ޒިޔާރަތުގަޔާ ޝާއިދުކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނަށް ޝޫރާގެ ކުރެއްވިއެވެ. ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞްވަނީ އިރާޤަށް ބަލަވާރުން ފޮނުވި ޙަޝްމަތުގެ ކާމިޔާބުކަމަށްވެސް ކުރައްވާފައެވެ.

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއަކީ ރަސޫލާ صلّى اللّه عليه وسلّم ގެ މައިދާގެ ބޭބޭފުޅެކެވެ. ސަޢުދުގެފާނު ނިސްބަތްވެވަޑައިގެންނެވީ ޒުހުރަތުވަންހައެވެ. ރަސޫލާ صلّى اللّه عليه وسلّم ގެ މައިކަނބަލުން އާމިނަތުގެފާނުގެ ވަންހަފުޅަކީވެސް ޒުހުރަތުވަންހައެވެ. ސަޢުދުގެފާނާއި އާމިނަތުގެފާނަކީ ދެބައިންގެ ދަރިކޮޅުތަކުންނެވެ. ސަޢުދުގެފާނަކީ އިސްލާމްދީނުގެ އެންމެ ކުރީކޮޅުގައި އިސްލާމްވެވަޑައިގެންނެވި ބޭކަލެކެވެ. އިސްލާމްދީނަށްޓަކައި އެންމެ ތީރުވާނީއް ވިއްދަވައިގެންނެވީ ބޭކަލެކެވެ. ރަސޫލާ صلّى اللّه

عليه وسلّم ވަރަށް ގިނަ މުނާސަބަތުތަކުގައި އެކަލޭގެފާނަށް ބޮޑުބޭބޭފުޅާ
އާ ވިދާޅުވެ މުހާތަބު ކުރައްވައެވެ.

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަ ﷲ ޢަންހު ލަޝްކަރުގެ ކޮމާންޑަރަކަށް އައްޔަން ކުރެއްވުނީ ވަރަށް ބިރުވެރިކަމެއްގައި ނިސްބަތްވުމަކަށްވެ. އެކަލޭގެފާނާ ހަނދުމަކުރައްވައި ވަގުތުވަކީ ފަހުގައި ބޮޑުވެގެންވެ. ހަނދުމަކުރައްވައި އުޅުއްވުމުގެ ދުޢާތަކުގެ ގެންނަވާ ބާރަށް ކަމެއްވެ. އަޑުތެރި ދުއުޝާނި އުފަކަށް ބޮޑުކަން ހަނދުމަކުރުވާ ރަސޫލާ ﷲ ޢަންހު ސަޢުދުގެ ފަރާތުން އިރުޝާދު ދެއްވަވުން ވިދާޅުވިއެވެ.

“އޭ ސަޢުދެވެ. މާތް ރަސޫލާ ކަލޭގެފާނާ ދުވުދުވުގައި އޮތް ގުޅުމަކީ ކަލޭގެފާނުގެ ކަންތައްތަކުން އާޚިރަތްކޮޅާ ކަމުގައި ނަހަމަދަވައްޓެވެ. މާތްﷲ ނުބައިކަންތައްތައް ނުބައިކަންތައްތަކުން ނުފުއްސަވާނެއެވެ. ނުބައިކަންތައްތައް ފުއްސަވަނީ ހެޔޮކަންތައްތަކުންނެވެ. ﷲ ގެ ބަޝަރުގައި އެންމެ މީސްތަކުންނާ ހަމަހަމަބައެކެވެ. ހަނދުމަތުރު ބަރައްޖަވާނެއެވެ. އަބަދުވެސް މާތް ރަސޫލާ އަމަލުކުރު ކުރެއްވި ގޮތުގައި ހިއްޖަވާށެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ސުންނަތަށް ތަބާވާށެވެ. މިއީ އަހަރުމެންގެ އަމުރެވެ. އަހަރުމެންގެ އިރުޝާދެވެ. މިކަންތައްތަކުން އެއްބިހަވާވެއްޖެނަމަ ކަލޭގެފާނުވެސް ގެއްލިވާގެންވާ މީސްތަކުންގެ ތެރެއިންކަން ކަށަވަރެވެ.”

މުހައްރިޔުން ލިޔުއްވާ ގޮތުގައި ސަލްމާނުލްފާރިސީ އިރާނީ ކަރަހަށް ހަނގުރާމައަށް ފޮނުއްވުމުގެ ކުރިންވެސް އުމަރުގެފާނުން މިފަދައިން ނަސޭހަތް ދެއްވާ އިރުޝާދު ދެއްވިއެވެ. އެފަރާތު ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

”މާތްالله މީހެއްދެކެ ރުހިވޮޑިގެންނެވީ މީސްތަކުންގެ ހިތްތަކުގައި އެހީތެރިކަމުގައި ރަޙްމަ އެލުއްވަވައެވެ. މާތްالله މީހެއްދެކެ ނުރުހިވޮޑިގެންނެވީ މީސްތަކުންގެ ހިތްތަކުގައި އެހީތެރިކަމުގައި ނަފްރަތު އެލުއްވަވައެވެ.“

މުޢާޛު އަވަހާރަވުން

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަالله ޢަންހު ހަތަރުހާސް ސިފައިންނާއެކު މަދީނާއިން ނުކުމެވަޑައިގެންފިއެވެ. ބައެއް ރިވާޔަތްތަކުގައިވަނީ އެކަލޭގެފާނުގެކައިރި ހަތަރުހާސް ސިފައިން ވާކަމަށެވެ. ފަށްކަރަން އަޅުވަދާށް ދަންނަވައި ގޮތް ދާއިރުގެ ކުރައްވަމުންދިޔައި އަލިރުޅު މުއްމިނުން އުމަރު ބިންޖު ހައްޖާޒު ރަޟިޔަالله ޢަންހު މަދީނާގެ ރަށްބަރަށް ނުކުމެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ފަސްކަރު ދަނޑުވަރުމުން ގޮސް ނަޖުދާ ހަމައަށް ދުވިނިބާ ފަސްކަރަށް އިޖުރު ތައި ލިބިއްޖެއެވެ. އަލިރުޅު މުއްމިނުން ފޮނުއްވައިގެން ހަމަޖެހުމަށް މިހެން ފަސްކަރާ ގުޅިއްޖެއެވެ. ނަޖުދުކަރައިގެ މިހުންގެ ބޮޑުއިން ހަމަހާސް މިހުންފެސް ސަޢުދު ބިން

އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ ހަތްވަނާ ދިޔައްޖެއެވެ. އާދެ
އިސްލާމްވާކަށްއައިގައި މުޝްރިކުން ބިން ޔާސިރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު ބާރަށް
ސިފައިންނާއެކު ސަރުދާރުގެ އިސްޤާޒީގައި ހުންނަވައެވެ.

މުޝްރިކުން ބިން ޔާސިރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއަށް ދަތިކަމެއް
ނުލިބިގެން ޖެހިލަކަށްވެއެވެ. މުސްލިމުންނަށް އޮތެވެ ނަސޭހަތެއް ކާފިރުންނެވެ
ކުރުދައްކަވައިދޭން ފޮނުއްވިކަމެވެ. އެކަމަށްފުރިހަމަ ސަބަބަކަށްވެގެން،
ހަނގުރާމައިގެ އާޚިރުގެ ރަނގަޅަށް ދެނެވޭތޯ އިމާނަށްވާ ޖަޒުބާތު
މުޖުހިދުކުރެވެ. ހަނގުރާމައަކީ ނުކުތުމަށްވެއްޓުނުކަމަށް އަމިއްލަފުދު
ކަނޑައެޅޭނެ ކުރަހަށްވަނީ އެ ހަނގުރާމައަކީ ކާފިރުންގެ
ހުރިހާ އެއްގަމުގަ ހޭދަކުރެވެ. ހަނގުރާމައިގެ ފުރަތަ އެންމެ
ގަދަވެގެންދިއުމުގެ އެކަށޭގާނެ ހުރިހާ ނުހަނު ސާބިތުކަން ބެލިއެވެ.
ހަމަޖެހިވަޑައިގެން، ތަޞައްވަރު ދެމުމުގެ އަދިވެސް ނިކަމެތިވެއެވެ.
އެކަށޭގާނެ ދެރައެއް ދުވަސް މުޖުހި ޖެހިފަރުމުގެ ތެދުވެރިން
އެއްބަސްކުރެވެ.

މާޝާﷲ ކަމަކަށް އިސްލާމްކަމުވެރިޔާމެ އެކަމުގެ ހުރިހާ ދުނިޔެ
އެއްގޮތް މިހާރު ނުވެއެވެ. އެދުނިޔެވެރި މުޝްރިކުން ބިން ޔާސިރު ރަޟިޔަ
ﷲ ޢަންހު އާޚިރުކަމުގެ އެޒުމަތަށް ފާއިތުވެފައެވެ.
އާޚިރުކަމުގެ ހަނގުރާމައެއްގައި ލިބިވަޑައިގެންނެވި ޖަހަމުކެވެ. އެ
ޖަހަމު ހުރީ ފަސްޖެހެއްސެވިފައެވެ. ނަމަވެސް ކެކުޅުނަކަން އެތަން

ނުބައިވެއްޖެއެވެ. އާލާސްކަންފުޅު ބޮޑުވެ ދެން މާގިނަ ދުވަހަކު
ދުނިޔޭގައި ނުހުރެވޭނެކަން އެނގިވަޑައިގެންފިއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ
ބަދަލުގައި ރަސްކަމުގެ ވެރިއަކަށް އެހެން ބޭފުޅަކު
ހައްދަންކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެކަލޭގެފާނުގެ ކޮއްކޮފުޅު މުޢައްމާ
ބިން ޔަޒީދު ބަދަލުގައި ތިބުއްވައިގެން ގެންނެވިއެވެ. މުޢައްސަރު ވަޒީރުގަތުމުން
އާންމުން ވަސިއްޔަތުކުރައްވައި އެ ވަސިއްޔަތުގެ ހަތަރު ސަހަބީން ރަސްކަމަށް
ޚާއްސަވިއެވެ. އެގޮތުގެ މާލިކުގެ ހާލަތުގައި ވެރިކަމަށް ދެން ކަމަށް
ކުރަސްތަކާއި މުޚާލަފާތާ މާހިރު ބޭރަށް
ދެކެނީތަކުނިވިއެވެ.

މުޢައްސަރު ބިން ޔަޒީދު ރަޟިޔަ ﷲ ޢަންހުގެ ވަފާތުވުމުގައި
ވަރަން ހާއްސަ ޢަސްކަރީ އުމަވީކަމް ބަޔާންކުރައްވައިގަތިވެއެވެ.
އިސްލާމީ ހަސްކަރު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ މުޢާނުމު ގޮތުގައި
ބަޔާންކުރައްވައިގަތިވެއެވެ. ފާރިސް ހަސްކަރު އޮތީ ފުރަތަމައަށް
ތައްޔާރަށް ކަމަނާއި، ހަނގުރާމައިގެ ތަރުތީބުގައި އަޑުރަ ބަދަލުތަކަށް
ފުރަތަމައަށް ހާނގުނކަމުގެ އިންތިޒާމުކުރެއްވިއެވެ. އެހެންކަމުން
ދުށްމަނުންގެ ބިމުގައި އެ ހަނގުރާމަ ކުރުމަށް ބޭއްދިފެރިކަމެއް
ނުހަނުކަމުގެ އިރުޝާދު އެކަލޭގެފާނު ދެއްވިއެވެ. މުސްލިމުންނަށް އެންމެ
ރަނގަޅު ގޮތަކީ މުސްލިމު ފުރަތަމުން ޝަރުޢީ ބޭރުކަމެއް ދިޔައީ ތިބޭގެން
ހަނގުރާމަކުރުމުގައި އެކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެހެނީ
އެކަމުގެ ސަވަބުން ފަސާދަކަން އުފެދި ފުރަތަމަދިނުން
ފަސާރަވެގެންދާނެއެވެ. ހަނގުރާމައިގައި ކާމިޔާބު ލިބުމަށްޓަކަ އެނގިމާ

މުދާ އެއްކުރުމަށްވެސް ފަސޭހަވެގެންދާނެއެވެ. ހަނދުމަކުރަމުގައި މުސްލިމުން ބަލިވެއްޖެނަމަ އެމީހުންބަލަހައްޓަން ގޮސް ހުރިން އޭ ބަރަކާތް އަޅުގަނޑު ހަމަޖެހިގެން ފަސޭހަވާނެއެވެ.

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއަށް މުޝައްނާގެ ވަސިއްޔަތް ލިބިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ސަޢުދުގެފާނު، މުޝައްނާ ހުންނެވި މަޤާމު ދެއްވި އެކަށީގެފާނުގެ ކޮއްކޮފުޅު މުޙައްމަދާ ބިން ހާރިޘާއަށެވެ. ރަސްގެފު މާތް ވިހެކި މަރުވެއްޖެނަމަ، އެ ވިހަކަން ހުރިހިމުގެ ގޮތުން އެ ވިހެއްގެ ހުވަފެން އަނބިވިހާއާ ކާވެނިކުރުމަށް އެ ޖާނުގެ އާރުކާރިއގެ ތަރުގައި ހިފެނިގެންވާ ކަމުކަވެ. މުޝައްނާ ބިން ޙާރިޘާ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ ހުވަފެން އަނބިކަނބަލުންގެ ބިއްދަ ހަމަފުމުން، ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު އެކަމަނާއާ ކާވެނިބައްލަވައިގެންނެވިއެވެ. އެއީ ނިކަމެތިވެގެންދިޔަ ޖާހިލިއްޔަ ހަމަދުރުވެވަޑައިގެން، އިސްލާމްވެވަޑައިގެނެވީ ގޮތުންނެވެ.

މުޝައްނާގެ އަނބިކަނބަލުން ސަލްމާއަށް ބޮޑުދުވަސް ފެނިލަމަ، ވިސްނުންފުޅު ތޫނު ބާކަނބަލުންނެވެ. ހަމަހަލޮދިޔަ ފިރިކަލުން ގެންގުޅުއްވި ހަނދުމާމަތީގެ އަޅުވަޅު އެކަމަނާއަށް އެނގިވަޑައިގެންނެވީއެވެ. މުޝައްނާ ބިން ޙާރިޘާ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ އިރުޝާދުފުޅާއެކު، ސަޢުދުގެފާނު ނިންމެވި ފުރާތުގެ ކައިރި އައްޝައިޚުގައި "ޤާދިސިއްޔާ" އޭ ކިޔުން ތަނެއްގައި

ހަނގުރާމަކުރެއްވުމަށެވެ. ޤާދިސިއްޔާއަކީ އިރާޤުގެ ކޫފާއިން 100 މޭލު ދެކުނުގައިވާ ރަށެކެވެ. އެއީ ހިއްލާގެ ހުޅަނގު ދެކުނުން 52 ކިލޯމީޓަރު ދުރުގައި އޮންނަ ރަށެކެވެ.

އުމަރުގެފާނުގެ ޚާއްޞަ އިރުޝާދު

އަމީރުލްމުއުމިނީން އުމަރު ބިން ޚައްޠާބު ރަޟިޔަ الله ޢަންހުއަކީ ހަނގުރާމައިގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅަށް ދެނެވަޑައިގަންނަވާ ޢަސްކަރީ ޤާއިދެކެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވަނީ، އެ ޒަމާނާ އަޅާބަލާއިރު ނުހަނު ހަލުވިމިނެއްގައި މުވާޞަލާތުކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ޤާއިމުކުރައްވައިފައެވެ. ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުން ޚަބަރުތައް ގެނެސްދޭ ޤާޞިދުންނާއި، ސިފާ އުމަރުގެފާނު ފޮނުއްވާ ޚަބަރުތައް އިސްލާމީ ލަޝްކަރަށް ގެންގޮސްދޭ ޤާޞިދުން، އެކަށަގެން އަރިހުގައި ކެނޑިނޭޅި މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދިއައެވެ.

ލަޝްކަރަށް ބޭނުންވާ އެންމެހައި ކަންތައްތައް އުމަރުގެފާނަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު ގެންދެވީ ލަޝްކަރަށް އަރިހަށް ފޮނުއްވުމުންނެވެ. ލަޝްކަރުގެ ކޮމާންޑަރުންނަށް ބޭނުންވާ އިރުޝާދުތަކާއި ލަފާފުޅުތައް ދެއްވަމުންނެވެ. އެކަލޭގެފާނު އެންމެ އިސްކަމެއް ދެއްވީ ލަޝްކަރުގެ މުޖާހިދުންނާއި الله އާއި އޮންނަ ގުޅުން ވަރުގަދަކުރެއްވުމަށެވެ. މިދެންނެވި އުސޫލުގެ ދަށުން، އުމަރުގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ

ޢަމުރުފުޅުތަކާއެކު ޚާލިދަކު އިރާޤަށް ފޮނުއްވިއެވެ. އެކަކާގެ ފަންސާގެ
ޢަމުރުފުޅުތަކުގައި ވެއެވެ.

”ދުޝްމަނުންނާ ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަ ކުރުމަށް ރަޟިޔަﷲ
ޢަން ހިތްމަދުކުރުމަކީ. އަހަރެން ތިޔަބައިމީހުންނަށް،
ދުޝްމަނުންނަށް ނުރައްކާތެރިކަން ބޮޑު ކަމަކަށް އިންޒާރުކުރަން
ގެއްލޭ؟ އެއީ ފާޅުގައި ނުބައިކަމެވެ. އަހަރެން ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ފާރަވެރިކަން ރައްކާތެރިވުމަށް އަންގަމެވެ. ދުޝްމަނުންނަށް ﷲ އަށް
ނުކިޔަމަންތެރިވާ ބައެކެވެ. ނަސޭހަތް ދީބަންދަނީ ކިޔަމަންތެރި
މުސްލިމުންނަށެވެ. އެއްނަކަމުން، ތިޔަބައިމީހުން އެކަށީނގެ
އަމުރުފުޅަކަށް ކިޔަމަންވާށެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ފަސްކަރާއްކަ
ކުރިއަށްދިޔުމަށް، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކަންތައްތައް މަޖާލަކަށްބޭކަލުން
ބައްލަވާނަކަން ރަނގަޅަށް ހިނދުންކުރާށެވެ. ދުޝްމަނުންގެ މައްޗަށް
ކުރެއްވުން ދެއްވާތީ ދުއާކުރާ ފަދައިން، ﷲ ގެ މަގުގައި ސާބިތުވެ
ތިބުމުގެ ބަދަލުގައި ދެއްވާތީ ވެސް ދުއާކުރާށެވެ.“

”އާ މުސްލިމުންގެ ކޮމާންޑަރު ސައުދު ބިން އަބީ
ވައްގާޞްއެވެ! މުސްލިމުންނަން އޭގެތެރެވެފައިގެންނެވެެވެ. ދިމާ
ތަރުތީބު މަތިކަން އިތުރު ތަކުލީފު އެބައިމީހުންނަން ނުޖެއްސަވާށެވެ.
ދުޝްމަނުންނާ ބައްދަލުވާނަން ހިނގަމުވަމުކުރައްވާ، ޗޭޝާއި ފޯރިގައި
ހިނގަމުވަމުކުރާށެވެ. އަދީއްލަތުގެ ފަރާތުކަރު ދެފަ ބައެއް ކަމުގައި
ނުބަލާށެވެ. އެބައިމީހުންގެ އަތުގައި ސިފާރައްޔާތ މިންވަރަކު ހަމަޔާރު

އެބަހުއްޓެވެ. ހަނދުމަފުށުވެރިންގެ އަދަދު ދިނައެވެ. ވަސީލަތްތަކުގެ ޒުވާން މުއްސަނދިއެވެ. ހަށިވަޅަ އަރުވަލާނެތި ބޮނޑިއާއިނަމަ، ހަދާއަށް އެއްބާއްޖެ ވަނދޫން އަރުވާލާނެއެވެ.

ޗާސްފޮޓުން ފުދުވެރިކަމް ދުށިމަސްނޫގެ ހަބަރުމަތަ ހުދަހިބަދާލެއެވެ. އެބުނު އެބަހިމިހުރިގެ ކުރިވެރިކަމުން ސަލާމަތްވާންހެވެ. ދުގެވެރިން ގެނެސްދޭ ހަބަރުމަކުން ދުރުވެގަނޑަލެވެ. އެބަހިމިހުރިގެ ފަހަރުމަން ވާން އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުންނާންހެވެ. މަކަރުވެރި ކުރިވެރިންގެ ފަހަރުމަން ދުރުހެލިވާލެވެ. މަކަރުވެރިންނަށް ބޭވާރުމެރިންނެވެ. އެބަހިމިހުން މިއަބަހިމިހުންނަށް ޗާސްފޮޓުދުރިންމުގެ ބަދަލުގައި، ޗާސްފޮޓުދުރިން މިއަބަހިމިހުންނާ ދުރުކަރުލެވެ. އަބަދުވެސް ދުށިމަސްނޫގެ ހަބަރުމަތަ ބަނޑަގަން ބަލާލެވެ.

ފަށަކަށުގެ އެންމެ ކުރިގައި ހަނދުވަރުމަކާ މުޗާހިދުންނަށް އެންމެ ބަނޑަގެ، މުސްލިމް އަސްލަމް ދާނެއެވެ. ފަށަކަށުގެ މީހާގައި އުފައްދާ ކުރިކުރި ޗަމާހަތްތަކުގެ ވެރިންނަށް، ކުއްލިއަ، ބުރަ އުފާއްލުމުގެ ޗާބިލުކަން ހުރި ފަހަރުމަތަ ލާލެވެ. އެބަހިމިހުންނަށް ހަނދުވަރުމަގެ އުކުޅުމަތަ ދަނޑަ ބައިކަނ ވާންޗެހުންއެވެ. ދުށިމަސްނޫގެ އެންމެހިތަ ރަހަކާމަތްކަމް ބަނޑަގަން ބަލާލެވެ. ބަނޑަގަން ފަށަކަށު ބަހާކަމެރުކަރާލެވެ. ބާގަނޑުގެ ވަގުތުގައި އަތޮޅުދާން ހަމަހާއިކަތް ހާވެރިވެހިބެދެވެ.“

އަމީރުލް މުއުމިނީން ޢުމަރު ބިން ޚައްޠާބު ރަޟިޔަ الله
ޢަންހު ސަޢުދުގެފާނަށް ފޮނުއްވި ސިޓީފުޅުގައި ލިޔުއްވައިފައިވަނީ
ލަޝްކަރާއެކު ޢިރާޤުގެ ބޯޑަރު ސަރަޙައްދަށް ވަޑައިގަންނެވުމަށެވެ.
ހަނގުރާމައިގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅަށް ދެކެވަޑައިގަންނަވާ
ދުރައްބިލެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ޢުމަރުގެފާނު އަންގަވައިފައިވަނީ
ޤާދިސިއްޔާގެ ކައިރިއަށް ގޮސް ދީރުން އުޅޭ ސަފަރާއްތަކުރާ ސަޢަދާ
ދެފުރަގައި ލަޝްކަރު ތަޑުކުރުމަށެވެ. އެގޮތުން ބޮޑުކަމެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ
ދުޝްމަނުންނަށް ދަރިބޮޑުވެގެން ބަދަލާދީނާރުކަމަށްވެސް އެންގެވިއެވެ.
ނަމަވެސް ސަޢުދުގެފާނު ސާބިތުކަމާއެކުގައި ހުންނަވައިދިނަމަ
އެބައިމީހުންގެ ބަދަލާމުއް ދަދި ފަސޭހައިން
ނުކުމެހުޅުބާކުރެވުނުކަމުގައިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ދުޝްމަނުންގެ
މައްޗަށް ނަޞްރު ލިބިއްޖެނަމަ އެބައިމީހުންނަށް އަރުން
ހަނގުރާމަކުރަން ނުކުޅެނުކުމުގައިވެސް ޢުމަރުގެފާނު
އަންގަވައިފައިވެއެވެ.

ޢުމަރުގެފާނު މިދަންނަވި ފަދައިން އިރުޝާދު ދެއްވިއިރު
ހިތަށް އެކަލޭގެފާނު ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގެ ދެކުނުގައިވެސް ދެއްވި
އިރުޝާދުފުޅުތަކާއި ހަމަހަމަވެ. މިއީ އެކަލޭގެފާނުގެ ވިސްނުންފުޅު
ބޮޑުކަމުގެ ދަލީލުކަމެވެ. ޢުމަރުގެފާނު ސަޢުދުގެފާނަށް އަންގަވައިފައިވަނީ
ގިނަގިނައިން لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِٱللَّهِ މިފަދައިން ކިޔުމަށެވެ.
ޢުމަރުގެފާނު ޚުޠުބާގައި ސިޓީފުޅުގެ ބައިވަރުބަޔަކީ ސަޢުދުގެފާނުވެސް

ސިޓީފުޅެއް ލިޔުއްވިއެވެ. ރަސްގެފާނާއިގެ ކައިރުންގެ ކަންތައްތައް ތަރުގަހަށް ބަޔާންކުރައްވައިދެއްވެ. އެ ސިޓީފުޅުގައިވަނީ މުސްލިމުންނާއެކު ބުދުބައިގެ އެއްބަސްވުން ވެފައިވާ ބައެއް ޚަބަރުތައް އެއްބަސްވުން އުވައިލި ވާހަކައެވެ. އެބައިމީހުން ބަޣާވާތްކޮށް އިރާނުގެ ތަޚުތަށް ގެނުވި ހަބަރެވެ. ހަމަ ދުވަހު ތަޚުތަށްލާދުގެ ކާފިރުންނަކަށް ހުސްމަތް އޭ ކިޔުން މިހާރު ހައްޤުވަންތަ ވާހަކައެވެ.

މި ސިޓީފުޅުގެ ޖަވާބާއިގެ ގޮތުން ޢުމަރުގެފާނު ސައުދުގެފާނަށް ލިޔުއްވިއެވެ. އިރާނުގެ ރަސްގެފާނުގެ ހަރަކާތް ވަފުދެއް ފޮނުއްވާށެވެ. ވަފުދު ފޮނުއްވައިގެން އޭނާއަށް އިސްލާމްދީނުގެ ދައުވަތު ދެއްވާށެވެ. ޢުމަރުގެފާނު އަންގަވައިފައިވަނީ އެ ވަފުދުގައި ވަރުގަދަ، ހިކުމަތްތެރި ބޭފުޅުން ހިމެނުއްވުމަށެވެ. ދުނިޔަވުމުންގެ ބަލިކަރިކަމާއި މުސްލިމުންގެ ބާރު ހުރިކަން އެނގުމަށްޓަކައެވެ.

މުސްލިމުންގެ ސަފީރުން ރުސްތުމްގެ ގޮތަށް

ސައުދުގެފާނު ވަޒީރުންގެ ތެރޭއިން ސާދަ ބޭކަލުން ހޮވުއްވިއެވެ. އެ ސާދަ ބޭކަލުންނަކީ ވިސްނުންފުޅުން، ހިކުމަތްތެރި ޤާނޫނުވަރުގަދަ ބޭކަލުންނެވެ. ހައިބަތްތެރި ވަޒީރުންގެ ކޮމާންޑަރުންނެވެ. އެ ބޭކަލުން އިރާނުގެ މިސްތަކުންގެ ގޮތްބާވަތް ވަޒީރުންގެ ދެނެގަތުމަށެވެ. އެއީ ބޮޑު ބޭކަލުންނެވެ. ބާރުގެ ފާރިސީ ބަސް ދެނެގަތުމަށް ބޭކަލުންނެވެ. ނަމަވެސް ތަޚުތަށްލާދުގެ

ދެކެވުން ވާހަކަތައް ދެކެވުނީ ތަރުޖަމާނުން މެދުވެރިކޮށެވެ. އެ ބޭކަލުން ތަޖުދިރުދުގެ ދަރުބާރަށް ވަޑައިގަތުމުން އޭނާ އެ ބޭކަލުންނަށް ބުނެއެވެ.

"ކަލޭމެން މިތަނަށް ތިޔައައީ ކީއްކުރަން ހެއްޔެވެ؟ އަހަރެމެންގެ ގާޒިޔީ ދެބަސްވުމުގެ ފައިލާ ނަގަން ހެއްޔެވެ؟"

މުސްލިމުންގެ ވަފުދުގެ ވެރިއަކަށް ހުންނެވީ އައްނުޢުމާން ބިން މުޤައްރިން ރަޟިޔަ ﷲ ޢަންހުއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.

"ޝަވައްކަލްނަމެވެ. ﷲ އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް އޯގާވަންތަވެވޮޑިގެންފިއެވެ. އެކަލާނގެ ރަޙްމަތްތެރިކަމުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާތަށް ރަސޫލުބޭކަލަކު ފޮނުއްވިއެވެ. އެ ރަސޫލާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަމުރުކުރެއްވީ ހެޔޮކަންތައްތަކެވެ. ނަހީކުރެއްވީ އެންމެހައި ނުބައިކަންތައްތަކެވެ. އެ ރަސޫލާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގަތީ އަޅުގަނޑުމެން އެ ރަސޫލާއަށް އިޖާބަދީފިނަމަ ދުނިޔޭއާއި އާޚިރަތުގެ ހެޔޮކަންތައްތައް ލިބޭނެކަމަށެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ދަޢުވަތަށް ބައެއް މީހުން އިޖާބަދިންނެވެ. އަނެއް ބަޔަކު އެކަލޭގެފާނުގެ ދަޢުވަތުން ދެކޮޅުހެދިއެވެ."

އިސްލާމްދީން ފެތުރުން އައި ގޮތާއި އިސްލާމްދީން ފެތުރިގެންދިޔަ ގޮތުގެ ހުރިސާއެއް އައްނުޢުމާން ބިން މުޤައްރިން

ރަޟިޔަ ﷲ ޢަންހު ވިދާޅުވިއެވެ. އެއަށްފަހު ރަސްގެފާނަށް ދެންނެވިއެވެ.

“އަޅުގަނޑުމެން ތިޔަ ރަސްގެފާނަށް އިސްތިޣްފާރުދީނުގެ ދަޢުވަތުދުއްވުމެވެ. އިސްތިޣްފާރުދީން ޤަބޫލުކުރެއްވިނަމަ ޗެޗީދީގެން ތިބޭފުޅުންނެވެ. އޭރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިމާޔަތާއި ރަޙްމަތްތެރިކަން ލިބޭނެއެވެ. އިސްތިޣްފާރުދީން ޤަބޫލުކުރެއްވިނަމަ އަމާންކަމާއެކުގައި އުފާވެރިވާނެއެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަރާތުން އެއްވެސް ނުރައްކަލެއް ނުވާނެއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން މިތަނުން ހިނގައިދާނަމެވެ.“

މި ވާހަކަތައް އަޑުއަހައި ރަޙްދީގޮތް ރުޅިއައިސް ފުރިއްޖެއެވެ. ޢަރަބިން އާންމުގެ ކުރިމަތީގައި އެފަދަ ޖެހިލުންކުރަނީ ކަމަށް ވާހަކަދެއްކުން އެއީ އާއްމުން ތަސައްވުރުކުރެވިފައިވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. އޭނާ ރުޅިއައިސްގެން ބޮޑުވިއެވެ.

“މިތި ދުނިޔެއިންވެސް ކަލޭމެންނަށްވުރެ ބޮޑުނަސީބު ބޮޑުކަން އަހަރެން ނުދެކެމެވެ. ކަލޭމެންނަށްވުރެ މިސްކީންކަމުގެ، ރުޅިކަށް ބޮޑުކަން ނެތެވެ. އަހަރެމެންގެ ބިމުގެ ދުރުގެ ސަރަހައްދުތަކުގައި ކަލޭމެންނަށް ދިރިއުޅުމުގެ ފުރުޞަތެއް ލިބުނީ ކަލޭމެން ހިފެހެއްޓި އެއީ ލިބުނު ނަސީބެއް ކަމަށް ހެއްދެވީ؟ ކަލޭމެންނަށް އަހަރެމެންނާ ހަނގުރާމަކުރަން ކުރަމުންދާއިރު ނުވާނެއެވެ. މިހާރު ތިޔަ މަޤާމުތަކަށް އާދެވުން ތިޔަތިބީ ހިތްމަރުވެ ތިމާމެންގެ ބާރަކު ނުތިބެވޭނަން

ހީވެފައެވެ. އަހަރެމެންގެ ބާރަމުވެސް ހުރީ މާ ރަނގަޅަކަށް ނޫނެވެ. މޫސުން އައުމުން އަހަރެމެން ކަލޭމެންނަށް ރަނގަޅު ކާބޯތަކެތި ދޭނަމެވެ. ކަލޭމެންނަށް އިޙްތިރާމްކުރާނަމެވެ. ފާން ރަނގަޅު އަށްނަހުން ދޭނަމެވެ. ކަލޭމެންގެ މައްޗަށް ރަނގަޅު، އޯގާތެރި ވެރިއަކު ވާނަމެވެ.“

ހަޖުދިރުދުގެ ވާހަކަތަކުގައިވެސް އިންސާނުގެ ބަސްތަކާއެކު ބަޔީނަގާ ދުރު އުއްމީދުތަކެކެވެ.

މުސްރިމުންގެ ފަރާތުން ހަޖުދިރުދުގެ ވާހަކަތަކަށް ރައްދުދެއްވީ ދުނިޔަމަތީ ބިން ޖެހިހާއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.

”އަޅުގަނޑުމެންގެ ނާޑުކު ބާރަހާމުދުގައި ވިހަ ބުނި ހުރިހާ ވާހަކަތަކީ ތެދެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ވިޔަ ބާރަމުތަ އަދި އެއައްސުވެގެވެސް ދެރައެވެ. އެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އުޅެއުޅެ ވިއްބާ ރަބުމަތުގެ ބެއްޔޮވުމުން ބައްޔަކަށްޖެހުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއަށް ހަސްތޫތުބާކަޔަށް ޒުނުއްވައިހިއެވެ.“

އެއަށްފަހު ނުބުރާން ވިދާޅުވި ވާހަކައް ވިދާޅުވުމަށްފަހު ދެންނެވިއެވެ.

"އިޚްތިޔާރުކުރާށެވެ. ޗިޗީދެއްކުމުގެ ނިކަމެތިކަން ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަސޭހިކެވެ. މި ދެ ކަންތަކަށްވުރެ އަދިވެސް އިސްލާމްވުން ހުރިކަން ބޮޑެވެ."

ރަޖުދިގެ ރުދު ހަޔާތްތަވައިގެންތައި ބުންޏެވެ.

"ސަލަފުން ގޮތުގޮތުގެއްދަތި ކުރެއްކަވުގަތި ނުވާނަމަ އަހަރެން ކަލާމުންގެ އުކަކުވެސް ދިރިހުއްޓާ ދުނުކުރިމެހެވެ. ހަމަ މިޔާރު މިތަނުން ފެއްސިގެންދާނެވެ."

މިހެން ބުނެފައި އޭނާގެ އަޖަލަށް އަޅުކުރައްވާގެން ކަންވާރަކަށް ވެދިއައިއެވެ ގެންސިޔައެވެ. މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން އެއްމެ މާތް އަދި ބޮޑުހިތި މީހާ ވެދިއައިމައި ވާ ކަންވާރު ހިފައިގެން އެ ރަށުގެ ދޮރާށިން ނުކުމެގެންދިޔުމަކީ އަނގަޔެއްހެވެ. މިއީ އާންމާ މުސްލިމުން ނިކަމެތިކަން ދެރަކަށްތްމަކީ ކުރި ކަމެކެވެ. އެ ކަންވާރު ނެންގެވި އާބިލީ ބިން އަބްރު އައްޔަމްޣީއެވެ. އެކަކާގެ ފުށް އެ ވެލިކަންވާރު ހިއްޕަވައިގެން ރަސްގެފުނުގެ ގަނޑުވަރުން ނުކުމެވަޑައިގެންފައެވެ. އަހަރެން ސަވާރުވެވަޑައިގެން މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރުގެ ގޮތަށް ވަޑައިގެންފައެވެ. އެރު ސަޢުދުގެ ފުށް ހުންނެވި ވަޒީރު ލަޝްކަރުގެ ކަންބޮޑުވެވަޑައިގެންފައެވެ. އާބިލީ ބިން އަބްރު އައްޔަމްޣީ ވަޑައިގެން ދެންނެވިއެވެ.

"އުފާވެރި ހަބަރުދޭށެވެ. الله ގަންދެމެވެ. އެބައިމީހުން ހަދުގަނޑުވެންނަން މި ދުއްމުގެ ތަރުދަނާ ފުރިތަމް ބަރާބަރުކަން ދީއްވާށެވެ."

ދުޝްމިނުންގެ އަނިޔާތަކީ ބާރު

ދިރާގާއި މަކާއިން އާދި ދިރުމުގެ ކާރުގެ ހައްސާސްކަމެވެ. އެމީހުން ރަސޫލާ އާއިލާގެ ދަޢުވަތުތަކާ ދެކޮޅަށް ދަޢުވަތުކުރުމުން ގެންދިޔައެވެ. އާއި ދަޢުވަތުކުރުމުން ގޮސް މަންޖެހުނު كُوثَا އާ ހިއްސާ ތަންގައެވެ. އޭރި ބާބުލާއި މަކާއިން ދެމުދުގައި އާންމަ ތަންކޮށެވެ. ބައެއް ރިވާޔަތްތަކުގައިވާ ގޮތުން ސަރާމާލެއްވި އިބްރާހީމްގެ ފުން އުފަންވެވަޑައިގަތީ އެތަންގައެވެ. ރަސޫލާގެ ގޮތުގައި އެއްލައެކަ ހަދީޘްލެއި ހަނގުރާމަތެރިން ތިއްބެވެ. އާއާ ހުރި އާއާގެ ދަޢުވަތުގެ ވަރުގަދަކަމުން ފުރުޙަތެރިވެފައެވެ. ހަނގުރާމަ ނުފެނުނީސް ހަނގުރާމައިގެ ކާމިޔާބު ލިބުނުކަމުގެ އުއްމީދުތަކުން އާއާގެ ސިފަނގި ވަނީ މަސައްކަތްކުރައެވެ.

ރަސޫލުމް އެމީހުންގައި މަންޖެހުނުގެން ހުރިއިރު އެމީހަކު ހައި ޖަރަބު މިހާރާ ދިމާވެއްޖެއެވެ. ރަސޫލުމް އާއާކަރު އާއާ އެމީހަކު ހައި ޔައްވާތި ސަވާރުކުރިއެވެ. އާއާ ބުނެޖެވެ.

"އަހަރެމެން މިއަދީ ކަލޭމެންގެ ޚަޔާލު ހޯދާނެވެ. ރަނގަޅަށް އަޑުއަހާށެވެ. الله ވަޢުދުވެވޮޑިގެންފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ކަލޭމެންގެ އަތުން ކަލޭމެންގެ ޚަޔާލު ހޯދާނެވެ."

ދުސްތޫރު މަޖިލީހުގެ ރައީސަކު ބުނެފިއެވެ.

"އެހެންވެއްޖެނަމަ އަހަރެމެންނަށް ކަލޭމެންގެ އަތުން ލިބޭކަ ނިކަމެތިކަމާއި ލަދުވެތިކަން އުފުލަންޖެހޭނެތީއެވެ."

އަރަބި މީހާ ޖަވާބުދިންނެވެ.

"ކަލޭމެންގެ ޚަޔާލުގެ މީހުންގެ މައްޗަށް ޖެހޭނީ ނިކަމެތިކަމެއް ޖެހުނީ ކަލޭމެންގެ އަމަލުތަކުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެ ކަމަކީ ކަލޭމެންގެ ތަޤްދީރުގައި ލިޔުނު ނިމިފައިވާ ކަމެކެވެ. ވަސްވާސްކުރު ބަދުވެރިން އެ ކަމާ ޖަހައްދުވަރިވުމަކީ ދޮގުކަމެކެވެ. ކަލޭމެން ހަނދުމަކުރަމަށް ޤިޔާމަތުދުވަހު އިންސާނުންނާ ހަމަހެއްކަހުރަވައިދިޔައެވެ ނުނުވެ. ކަލޭމެންގެ ތަޤްދީރުގައި ލިޔުނުގައިވާ ކަމެއް ހޯދުމަށް ވަސްވާސްކުރެއެވެ."

އެ އަރަބި މީހާގެ ވާހަކަތައް އަޑުއަހައިފައި ދުސްތޫރު ރުޅިއައިސް ފުރިއްޖެއެވެ. ވަގުތީން އެ މީހާގެ ބޮލަށްޖެހުމަށް އަންގައިފިއެވެ.

ރުސްތުމް ދަތުރުކުރަމުން ގޮސް بُرْس އޭ ކިޔުން ރަށަކާ ހިސާބަށް ދެވިއްޖެއެވެ. އެ ރަށަކީ ކޫފާއާއި ބާބިލާ ދެމެދުގައި އޮންނަ ރަށެކެވެ. އެ ރަށާ ހަމައަށް ދެވުމުން ލަޝްކަރުގެ ސިފައިން އެ ރަށް އެކޮށް ލޫޓުވައިލައިފިއެވެ. އެ ރަށުގެ އަންހަންވެރިންގެ އިއްޒަތްތެރިކަން ނަގައިލައިފިއެވެ. އެ ރަށުގެ އަހުލުވެރިން އެ ކަމުގެ ޝަކުވާއާއިގެން ރުސްތުމްގެ ގާތަށް ދިޔުމުން އޭނާ ބުނެއެވެ.

”ﷲ ގަންދީ ބުނަމެވެ. ޢަރަބި މީހާ އެބުނީ ތެދެކެވެ. އަހަރެމެން ނިކަމެތިކުރީ އަހަރެމެންގެ ޢަމަލުތަކެވެ.“

އެއަށްފަހު އޭނާ މުސްލިމުންގެ އަޚްލާޤަށް ތަޢުރީފުކުރަމުން ބުނެއެވެ.

”ﷲ ގަންދީ ބުނަމެވެ. އެބައިމީހުން ހަމަޖެހިފައިވާއިރުގައިވެސް ރަޢިއްޔަތުގެ އަހުލުވެރިންނާމެދު ކަންތައްކުރަނީ މާ ރަނގަޅަށެވެ. ހަނގުރާމަކުރާއިރުގައިވެސް އެ މީހުންގެ އަޚްލާޤު ހުރީ އަހަރެމެންނަށްވުރެ އެތައް ދަރަޖައެއް މަތީގައެވެ.“

ރުސްތުމާއި އޭނާގެ ލަޝްކަރުގެ ހުރިހާ ޚަބަރުތަކެއް އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ ކޮމާންޑަރު ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއަށް [illegible] ލިބިގެންދިޔައެވެ. ދުޝްމަނުންގެ ލަޝްކަރު ދަތުރުކޮށްލައި އައިސް ގާދިސިއްޔާގެ ރަނބޫރަން އަރާ ހަމަވުމުން

ސައުދީ ޤާނޫނު އެބައިމީހުންގެ ހަރަކާތްތަކެއް ބެހެއްޓުމަށް މުޤީމުންގެ
ޖަމާޢަތް ދޫކޮށްލައިފައެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި އަމްރު ބިން މަޢުލޫމާތުދިނުމާއި
ތަޢުލީމާއި ބިން ހުވާއިދިނުމާއި ހިމެނެއެވެ. އެ ދުވަސްވަރު ބޭރުބޭނުންތަކުގައި އިތުރު
ދިޔަ މީހުން ދިޔައެވެ. ތަޢުލީމާއި ބިން ހުވާއިދިނުމަށް އަދި ބަދަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނު
ޒިޔާރަތްކުރުމުގެ ހުށަހެޅުމެއް ދަސްތޫރީ ދަރުބާރުގައި ހިނގާނެ. ދަރަޖަވެސް
ލިބުން އާންމުކޮށް ތަޢުލީމުދޭނެއެވެ. އާނާ ދުނިޔަވީ ސަރަޙައްދުން
ވަޒީފާ އެ ކަމުގެ ސިފައިނާއި އެ ކަމުގެ ހުރިހާ ބާރު
ދަރުމަތު ހޯދުމެއެވެ. އެހެން ގޮތަކަށް ފިޔަވަޅު މުސްލިމުންގެ
ކާފަރުން އިން ބިމު ސައުދީ ބިން އަޅެ ވަރުގަދަ ރަސޫލާ ﷲ
ޙައްޤުން އަރުވައެވެ.

ދުސްތޫރު އާނގެ ގަސްތަކާއެކަމަ ހިޔާއިން ކުރިއަށް
ޖެހިލައި، ގާދިސީއްޔާ ކަމުގައިވާ "ޢަލީޤު" އާ ސިއްރު ކުރެއްގެ
ކައިރީގައި ފުރިގެޖެހެއިފައެވެ. އެ ކުރު އާލީ އިސްލާމީ ގަސްތަކާއި
ދުސްތޫރުންގެ ގަސްތަކުގެ ދަށުދުގައެވެ. ދުސްތޫރުންގެ ގަސްތަކުގައި
33 އާލީ އާލީއެވެ. ދުސްތޫރު އެކަންގައި ބައެއް ހޭޖެހުމަށް ފުރު
ސައުދީ ފާނަށް ހަބަރު ދޫކޮށްލައިފައެވެ. "ސަލީމަކު ދޫކޮށްލާށެވެ. އަހަރެމެން
އާނާ ވާހަކަދައްކަން ބޭނުމެވެ."

ސައުދީ ފާނު ދުސްތޫރުގެ ގޮތަށް ދޫކޮށްލި ރަށްޕު ބިން ޖާމިޢު
ރަސޫލާ ﷲ ޙައްޤުއެވެ. ރަށްޕު ބިން ޖާމިޢު ވަޒީރުންކުރިއްޔު
ދުސްތޫރު އިޙް ރަސްމީ ހަދައިވާއިވާ ތަޢުލީމުގެ މަސްޖިދެވެ. އެ ތަޢުލީމުގެ

ވަރަވަރައިގެންވާ ބާލީސްތައްވެސް ހުރީ ރަންކުލައިގެ ފޮތިން ޒީނަތްތެރިކޮށްފައެވެ. ރިބްޢީ އިންނެވީ އަހެއްގެ މައްޗަށް ސަވާރުވެވަޑައިގެންނެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ އަތްޕުޅުގައި އޮތް ކަނޑިކޮޅު ލައްވައިފައި އޮތީ [illegible] އުރަކޮޅަކަށެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ [illegible] އޮތީ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރަންގަނޑު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އޭގެ ސަބަބުން ހަވާލުވެފައިވާ [illegible] އަތުން ބޭނުންކުރެވިއެވެ. މިއީ [illegible] މުއްސަނދިކަމާ ދިރިއުޅުމާ މުޅިން ހިލާފު ކަމެކެވެ.

ރުސްތުމް އިން ފާހިގެވަނީ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ޒީނަތްތެރިކޮށްފައެވެ. ބިންމަތީގައިވަނީ އަގުބޮޑެތި މޮޅު ކުނާތައް އަޅައިފައެވެ. ރިބްޢީ ބިން ޢާމިރު ރަޟިޔަ ﷲ ޢަންހު ގަސްތުގައި އެތެރެއަށް ވަޑައިގަތީ އެކަލޭގެފާނުގެ އަހަން ސަވާރުވެވަޑައިގެންނެވެ. އަހުގެ [illegible] ނިޝާންތައް އަޅުވަމުން [illegible]. ވަކި ހިސާބަކަށް ވަޑައިގެންނެވުމަށްފަހު އަހުން ފައިބައިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަސް ރަނގަޅަށް [illegible] އަގުބޮޑެތި ފޮތިތަކުގެ ތެރެއިން ފޮތިގަނޑެއްގައި ބަނދެލްވިއެވެ. އެބައިމީހުން އެ އަގުބޮޑެތި ތަކެއްޗަކަށް އެއްވެސް ފަރުވާއެއް ނުބަހައްޓަވާކަން [illegible]. އެއަށްފަހު އަހުގެ ލަގަން އެތަންގައި [illegible] ބާލީސްތަކުގެ ތެރޭގައި ބޭއްވިއެވެ. އެއަށްފަހު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަގަންގަވައި އެކަލޭގެފާނުގެ ގައިކޮޅުގައި

އޯގައިދެއްވިއެވެ. މުސްލިމުންގެ އާރާއި ބާރުގެ ހަސްތިޔާ މާއްދިއްޔަތުގެ ދަރަޖައް ދޫނުކަން ނުހަނު ފުރިހަމަވަންތަކަމާއެކުގައި ސާބިތުކޮށްދެއްވިއެވެ.

ދިމާވީ ބިން ހާލުގައި ރަސޫލާ ﷲ ބަނޑުކު ވަރަށް ކުރިމަތިވެއިދާނެ ކުރިމަތިން ވަކިވެދާނެކަމަށް ފާޅުވެވުން އީޝާނީ ފަސްކަނުގެ ސިފައިން ބުނެދެވެ.

"ހަޔާތުގެ ބަހައްޖަހެވެ."

ދިމާވީ ވީދާލުވިއެވެ.

"އަހަރެން މިދަނަން މިއޮތް އަހަރެން ބުން ކިޔައި އާދީސްކޮށްގެންއް ނުންނެވެ. އަހަރެން މިދަނަން އަޅުމަން ދަޙާވަދޮދިނީ ވިޔަބައިމިހުންނެވެ. އެހެންކަމުން އަހަރެން ކަލާމުންގެ އަމުރުކަން ހަޔާތެއް ނުބަހައްޖަނެމެވެ."

މިހެން ވީދާޅުވުމާއި ވަރަށް ހަމަޖެހިވަޑައިގެން، ނުހަނު ކުރިމަތިވެއިގެން ހުންނަވައި މަޑުމަޑުން ހިނގަވައިފައި ކުރިއަށް ވަޑައިގަންނަވިއެވެ. އަވަސްވެވަޑައިގަތުމެއް ނުވަތަ ބިރުފުޅެއްގެ އެއްވެސް އަސަރެއް އެކަލޭގެފާނުގެ ފަރާތުގެ ފުޅުގަޔާ ނުވެއެވެ. ޖަނަބީއާން ބިރުވެވަޑައިގެން ހުންނަވައި މަޑު ފިއްލަވަމުކައް އަޅުއްލަވަމުން

ވަޑައިގެންނެވިއިރު، ޖޮންސީގެ ކޮޓުން ދިޔައީ އެތަނުގައި އަޑައިހައިވާ އަގުބޮޑު ދުލަ ތޮރުފަދުންނެވެ. އެކަލޭގެފާނު ރުސްތުމްގެ ކައިރިއަށް ވަޑައިގެން ބިންމަތީގައި ދުވައިވައްކޮށްލައްވައިގެން އިރީންދުވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެއަށްފަހު ޖޮންސީ ބިންމަތީގައި ޗެއްސެވުމަށްފަށާ ވިދާޅުވިއެވެ.

“ކަލޭމެންގެ އަރާމު މަސައްކަތުތަކުގައި އަހަރެމެން ނުއިރީންނާނަމެވެ.”

ބައެއް މީހުން ހީކޮށްފާނެއެވެ. ރިބުއީ ބިން އާދިރު ރަސޫލަ ﷲ ޢަންދު އެގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމުގައި އެކަލޭގެފާނުގެ ބޮޑާކަމާއި ކިބުރުވެރިކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ނުވަތަ ނާތަޖުރިބާކަމާއި ރަސްރަސްކަލުންގެ އާދަކާދަތައް ނުދަންނަކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ނަމަވެސް ބަޔާނުތަކީ އެކަލޭގެފާނު އެގޮތަށް ޢަމަލުކުރު ކުރެއްވީ ގަސްދުގައި ކަމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ސާބިތުކޮށްދެއްވީ ހިތްވަރުގަދަކަމާއި، ކެރިވަޑައިގަތުމާއި، އަދިއެހެނިހެން ނަފުސަން އޮތް އިލްބާރުގެ ބޮޑުކަމެވެ. ރަސްރަސްކަލުންގެ ޝާހީކަމާއި އެބައިމީހުންގެ މުދަލާ އެކަލޭގެފާނަށް އެއްވެސް ނުފޫޒެއް ފޯރުވުން އެއްކޮޅު ނޫންނަކަމެވެ.

ރުސްތުމް ސުވާލުކުރިއެވެ.

"ކަލޭދާއި ކަލޭގެ ރަޝްވަކަރު މިތަނަށް އައި ބޭނުމަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟"

ރިބްޢީ ބިން ޢާމިރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު ވިދާޅުވިއެވެ.

"އަހަރެމެން މިތަނަށް ފޮނުއްވީ ﷲ އެވެ. މީސްތަކުންގެ މައްޗަށް ވެރިކަންކުރުމުންނާއި މީސްތަކުން އެހެން މީހުންގެ އަޅުވެރިކަމުން ސަލާމަތްކުރުމަށްޓަކައެވެ. މީސްތަކުން މިދުނިޔޭގެ ބޭއިންސާފުގެ ތެރެއިން ނެރެ، އުބައިމީހުންނަން އާޚިރަތުގެ ބާއްޖަވެރިކަމަށް މަގުފަހިކުރުމަށްޓަކައެވެ. ބާޠިލު ދީންތަކުގެ ޢަނިޔާވެރިކަމުން ސަލާމަތްކޮށް، އިސްލާމްދީނުގެ ޢަދުލުވެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައެވެ. އެކަލާނގެ އަހަރެމެން ފޮނުއްވީ މީސްތަކުންނަށް އެކަލާނގެ ދީން ބަޔާންކޮށްދީ އެ ދީނަށް ދަޢުވަތުދިނުމަށެވެ."

ރިބްޢީގެ ވާހަކަފުޅު ނިމުމާއެކު ރުސްތުމު ބުނެފިއެވެ.

"ހަނދުވާހަ އިހަށް ފަސްކޮށްލެވިދާނެތޯއެވެ؟"

ރިބްޢީ ވިދާޅުވިއެވެ.

"ނުކުރެވޭނެ ސަބަބެއް ނެތެވެ. އެހެނީ އަހަރެމެންގެ ސުންނަތުގެ ތެރެއިން ހިމެނިގެންނާ ކަމެކެވެ. ރަސޫލާވެސް

އެކަލޭގެފާނުގެ ދުޝްމަނުންނަށް ތިން ދުވަހުގެ މުހުލަތު ދެއްވިއެވެ. ވީމާ އަހަރެމެން ކަލޭމެންނަށްވެސް ތިން ދުވަހުގެ މުހުލަތު ދީނީމެވެ."

އެއަށްފަހު ރިބްޢީ ސާފު ބަސްފުޅުން ރުސްތުމްއަށް ތިން ގޮތަކުން އިޚްތިޔާރު ދެއްވިއެވެ. ފުރަތަމަ ގޮތަކީ އިސްލާމްދީން ޤަބޫލުކުރުމެވެ. ދެވަނަ ގޮތަކީ ޖިޒްޔާދިނުން އެބައިމީހުންގެ ދީނުގައި ތިބުމެވެ. ތިންވަނަ ގޮތަކީ ކުރިން ބުނި ދެ ގޮތް ޤަބޫލުނުކޮށް ހަނގުރާމަކުރުމެވެ. އެބައިމީހުންނަށް ގޮތް ނިންމަން ތިން ދުވަހުގެ މުހުލަތެއް ދެއްވިއެވެ. ގޮތެއް އިޚްތިޔާރު ނުކޮށްފިނަމަ ހަތަރުވަނަ ދުވަހު ހަނގުރާމަ ފަށާނެކަމުގެ އިންޒާރު ދެއްވިއެވެ. ރިބްޢީ ބިން އާމިރު ރަޟިޔަﷲ އަންހުގެ ވާހަކަފުޅު އަޑުއަހައިފައި ރުސްތުމް ބުންޏެވެ.

"ތިޔައީ މުސްލިމުންގެ ވެރިޔާ ހެއްޔެވެ؟"

ރިބްޢީ ވިދާޅުވިއެވެ.

"ނޫނެކެވެ. ނަމަވެސް މުސްލިމުންނަކީ އެއް ހަށިގަނޑެއްގެ މިސާލެވެ. އެމީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ނިކަމެތި މީހަކަށްވެސް އެންމެ މަތީ މީހާ ފަދައިން ރައްކާތެރިކަން ދެވޭނެއެވެ."

ކޮންމެއަކަސް މި ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުމަށްފަހު ރިބްޢީ ބިން އާމިރު ރަޟިޔަﷲ އަންހު އަނބުރާ މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރަށް

ވަޖެއިގެންފިއެވެ. އެކަޑޭގޭފާނު ވަޖެއިގަތުމުން ރުސްތުމް އޭނާގެ
އެކުވެރިންނާ މަޝްވަރާކުރިއެވެ. އޭނާގެ އެކުވެރިންގެ ވާހަކަ ހުރި
ރިބްއީގެ ވާހަކަ ދެރަކަންތައްތަކުގެ ރާގުގައެވެ. ރުސްތުމްއަކީ ބުއްދިވެރި
ކޮމާންޑަރެކެވެ. އޭނާ ބުންޏެވެ.

“ހަމާލު ކުއްޖެވެ! އަހަރެން އޭނާގެ ވާހަކައަށް އަޑުއަހައި،
އޭނާ މިތަނުގައި އުޅުނުގޮތް ރަނގަޅަން ބަލައި ވިސްނައިފީމެވެ. އަހަރެމެން
މާ ފޫރާމަތި އާދައިގެ ފޫރާމެވެ. ނަމަވެސް އުބައިމުންނަށާ
އުބައިމުންގެ ނަމަވެސް ޝަހަބަސާއި ވަރަށް ބޮޑު ހަހައިމިއަދުކޮށްލާއެވެ
ބަލައިލާށެވެ.”

ދެވަނަ ދުވަހު ރުސްތުމް މުސްކުޅިންނަށް ހަބަރު ފޮނުވިއެވެ.

“ތިމަންގެ ގޮތުން އަލުން ރިބޭ ފޮނުއްވައިދޭށެވެ. ތިމަން
އޭނާއާ ވާހަކަދައްކަން ބޭނުމެވެ.”

ނަމަވެސް މުސްކުޅިންގެ ކޮމާންޑަރު ސަފްދަރުގެ މިފަހަރު
ފޮނުއްވި ބުޒަރިޔާގެ ފޮނުވިއެވެ. ބުޒަރިޔާގެ ވަޖެއިގެންވެސް ކުރި ދުވަހު
ރިބޭ ބަން އަމިރު ވިދާޅުވި ވާހަކައަށް ރުސްތުމްގެ ގޮތުގައި
ވިދާޅުވެފައި ވަޖެއިގެންފިއެވެ.

ތިންވަނަ ދުވަހުވެސް ރުސްތުމް ސަޢުދުގެފާނަށް ދީހަރު ފޮނުވައިދިނުމަށް އެދުނެވެ. އެ ދުވަހު ފޮނުއްވީ މުޙައްމަދު ބިން މަސްލަމާ ރަޟިޔަ ﷲ ޢަންހުއެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ ޤަވީފުވަންތަކަމުގެ ބޮޑުކަލެކެވެ. ވިސްނުންފުޅު ބޮޑު، ހިކުމަތްތެރި ބޭފުޅެކެވެ. ރުސްތުމްވެސް މުޙައްމަދު ބިން މަސްލަމާ ވަޑައިގަތުމުގެ ކުރިން އޭނާގެ މިހުންނަން ހަނދައިގެން އޭނާގެ ފޯރިގެ ވަރަށް ވަރުގަދައަށް ޖީނަޒޯރިކުރުމަށް އަންގައިފިއެވެ. ސުންދުސާއި އިސްތަބްރަގުގެ ފޮތިން މުޅިތަން ރޯތިކުރުމަށް އަންގައިފިއެވެ. އޭނާގެ ގޮދަޑިމުންނާއި އަގުބޮޑުވެސް ރަތި ފާރުމުގައި ތިބުމަށް އަންގައިފިއެވެ. މަތީބަކަރާ ފާރިސީންގެ ކައިބޮޑު މުސްލިމުންނަށް ދެއްކުމެވެ.

މުޙައްމަދު ބިން މަސްލަމާ ރަޟިޔަ ﷲ ޢަންހު ވަޑައިގަތީ ވަރަށް އާދައިގެ ފާރާނިތަކެއް ތިރުކުރައްވައިގެންނެވެ. އެކަލޭގެފާނު ތިރުކުރައްވައިގެން ހުންނަވީ ހަދުނާކުރާ ތަންތަނުގެ ވިދިގެންވަސީ އެ ތަންތަނުގައި ފޮތިއަޅައި ބައްދާފައެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ކަނޑިކޮޅުވެސް އޮތީ ބާ ރޮގުފޮތިގެ އުރައަކުން ރައްވާފައެވެ. އެ ފޮތިގެ ދުރުކޮޅާ ހަމައަށް އާދަވީ ބަރަން ގޭގެން އެކަލޭގެފާނު ހިފަހައްޓައިފިއެވެ. އެބައިމީހުން ބޯނޑިފިއެވެ.

”ކަލޭގެ ހެދުމަށް ބަލާބަލާށެވެ! ތިޔަ ހެދި އާދައިގެ ހެދުމެއްގައެވެ. ހެދުމުގެ އެތައް ތަނެއް ތިޔަހެދި މަތިން ފޮތިއަޅައި

ބައްދާލައެވެ. ފިރިއަކާ ބައްދަލުކުރާއިރު ހުންނަންޖެހީ ރަނގަޅަށް ހެދުން އަތައިގެންނެވެ.“

ދޮރުވާން މުނީރާގެފާނަށް އާ ހެދުންކޮޅެއް ދިނުމަށްފަހު ބުނެފިއެވެ.

”ކަލޭގެ ކަނބި އަހަރެންނާ ހަވާލުކޮށްލައި މި ހެދުން ބައިގެން އަހަރުމެންގެ ފިރިމީހާ ބައްދަލުކުރަން ދާށެވެ.“

މުނީރާގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.

”އަހަރެން ކަލޭމެންގެ ފިރިމީހާ ބައްދަލުކުރާނީ އަހަރެން މިތަނަށް އައިއިރުވެސް ހުރި ގޮތަށެވެ. މިގޮތަށް ހުރި އަހަރެން އޮންނާނީ ބައްދަލުކުރަން ކަލޭމެން އިހްތިރާމްކުރާނަމަ އަހަރެން އެނބުރި މިދަނީއެވެ.“

ރުސްތުމްއަށް މި ޚަބަރު ގެންގޮސްދިނުމުން އޭނާ ބުނެފިއެވެ.

”އޭނާ އެދޭގޮތަކަށް އައިސް އަހަރެންނާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ހުއްދަ ދޭނެވެ.“

އީރާން މީހުން ތިބީ އެބައިމީހުންގެ އެންމެ ރަނގަޅު ފާރާންތަކައިގެންނެވެ. ބޮޑުތަކައި ތާޖުތަކެއް އަޅައިގެންނެވެ. އެބައިމީހުންގެ ފާރާންތަކުގައި ރަނގުން ރޮދިއަޅައިފައިވެއެވެ. ފާރުތަކުގައި ދިރު ތުހުފާތަކެއް އަޅައި ޖިނަކުތެރިކޮށްފައިވެއެވެ. މުޅިރަތު ބިން ސުއްޓާ ވަރަށް ހަމަޖެހިވަޑައިގެން، މަޖިލިސްގެފުޅުގައި ކުރިއަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ފޮނުވާލެވުން އެތަނުގެ އަގުބޮޑު ތުހުފާތަކެއް ތަރުތީބުކުރުން ވަޑައިގެން، ރުސްތުމުގެ ތަޚްތުގެ ކުރިމަތީގައި އިށީންނެވިއެވެ.

"މިއީ ހެދި ސާތަރުޖީބު މިހާރެވެ. އަޅަބިއްސަރި ތަށްއެދުރުއް ދަފުރަ ބެއްޓި ނޫނެވެ."

ފިރިޔަމުން އެތަނުގައި އެއްވެފައިވާ ރުސްތުމުގެ ބޮޑުން މަޖުލީހުން ހިތަށްވިއެވެ. އެ މަސްޖިދު ފުރިވަޑައިގެން މުޅިބާރާގެ ފާނު ރުސްތުމުއަށް ބެއްލެވިއެއްލެވި ފެއި، އެތަނުގައި ތިބި ބޮޑުނާ މުހާތަބުކޮށް ވިދާޅުވިއެވެ.

"އޭ ސާތަރުޖީބު މިހުންނޯވެ! އަހަރެމެންނަށް ކަލޭމެންނާ ދޮންތެރިޔާ ކުރެވޭނީ ކަން ހިޔާލެވެ. އަހަރެމެން ހިކެއް ކަލޭމެންނަށް ދެއްކުމަކީ، ވިސްނުންތެރިން، ރިޔާ ގޮތުގައި ޖަދަލުކުރަން ދަންނަ ބަޔަކު ކަމުގައެވެ. ނަމަވެސް އަހަރެން މިތަނަށް އައުމުން ކަލޭމެންގެ ހިބައިގައި ދެއްކުރިކަމުގެ ކަންފުޅެއްވެސް ނުވާކަން އެނގިއްޖެއެވެ. ކަލޭމެންނަށްވުރެ މާބަ ގޮއްވުމެއް ބަޔަކު މި ދުނިޔޭގައިވެސް ވާކަމެއް

ނޫންގެއެވެ. ކަލޭމެން ތިޔަތިބީ ކަލޭމެންގެ ބޮޑުންގެ އަޑުވެތިކަމުގައެވެ.
އަހަރެމެން ޖަރަބީން މިތިބީ ހަމަހަމަކަން މަތީގައެވެ. ދުރަހައް
ނިކަމެއްކަމަށް ފަރަގުކުރުމެއް ނެތެވެ. އަހަރެމެންގެ ވެރިޔާކާ ޖާއިމު
މިހާކާ ތަފާތެއް ނެތެވެ. އަހަރެން ހިލޭރި ކަލޭމެންގެ ދަރުހަގައިވާ
މިންވަރު ކަންތައްކުރަނީ އަހަރެމެން ކަންތައް ކުރާގޮތުން ހަމަހަމަކަން
މަތީގައި ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ކަލޭމެންގެ ކަންތައް ހުރީ އެހެނެއް ނޫނެވެ.
އެފަދަ ކަންތައްތަކީ އަހަރެމެންގެ ތެރޭގައި ޖަވާބުދާރީވުން ގޮތްތަކެއް
ނޫނެވެ. އަހަރެމެންގެ އަމިއްލަ އަހަރެމެންގެ ތެރޭއިން އެންމެ އަވަދިނަތި
އުޅުއްވާ މީހާއެވެ. އެކަލޭގެފާނު އަބަދުވެސް އުޅުއްވަނީ މީސްތަކުންގެ
ކަންތައްތަކުގައި އަވަދިނުތިއެވެ. ޖަވާބުދާރީވުން ވެރިކަމަކީ
އިތުބާރު ޒިންމާއެއް ކަމަށެވެ. އިތުބާރު ބާރަހައް ކަމަށެވެ. އެ ކަމުގައި
އަރާމެއް ފަސޭހައެއް ނެތެވެ.“

މި ވާހަކަތަކުން ރަސްތޫމުއަން ކުރީ ވަރަން އެހެންކަހަލަ
އަސަރުތަކެކެވެ. އޭގެ ކުރިން އޭނާއަށް ޖަވާބުދާރީވިފައިވަނީ
ޖަރަބީނަށް އެފަދަ ކުރިފުރުންތެރިކަމެއް ހުރި ބަޔަކު ނޫނުކަމުގައެވެ.
ޖަރަބީންގެ ކުރީގެ ހަސްކަފައްކަމުގައިވާ ނުއަމާން ބިން މުންޖިރު
ކަސްރާގެ އަރިހަށް އެއްފަހަރު ވަޖައިގަތެވެ. އޭނާ ވަޒައިގެން އެދުނީ
އޭނާއަށް ގަދަދުގެ ބާވަތްތައް ދިނުމަކެވެ. ރަސްތޫމުއަން ވިސްނުނީ
ޖަރަބީނަށް ހައިރާންކަމުގައިވާ ނިކަމެތި ބައެއްކަމުގައެވެ. ދޭތި ކުޑަ
ފައިސާކޮޅަކަށް އެބައިމީހުން ގަނޑުފޮތްކާން ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް މިހާރު

ލޭނާއަށް އެއީ ބަޑޭޑާމާ ދުރު ވިސްނުމެއްކަން އެނގިއްޖެއެވެ. ރުސްތުމް
މުޅިރާގާ ޔާނަން ދެންނެވިއެވެ.

"އަހަރެމެންނަށް ކަލޭމެންގެ އިންޒާރު ބާރަކު ރަނގަޅު
އެނގޭއެވެ. ކަލޭމެންނަކީ ދުނިޔެމަތީގައިވާ އެންމެ ފަހު ޤައުމުގެ
މީހުންނެވެ. އެ ކަމަށް ކަލޭ އަޅައިގެން ތިއަހުރި ގޮތުން ގެރިގެއެވެ.
އަހަރެން ކަލޭމެންގެ ބާރަތަކަށް ހެއްދަވާފައިވާ ގޮތެވެ. ކަލޭމެންގެ ދަރިއަން
ކޮންމެ ޖަވާބަކަށް ބޯހަނނުވަހަކަށް ގެރަށާއި ކަލުހު ދިނުމަށް އަހަރެންގެ
މީހުންނަށް އަންގާނަމެވެ. ކޮންމެ މީހަކަށް ޖަމަލުއްގެ މުދާ ދޫނަމެވެ.
ކަލޭމެންނަކީ އަހަރެމެންނާ އެއްބަސްވީއެއްގެ މީހުންކަމަށް ކަލޭމެން
ދެއްކުމުގެ ވާޖިބު އަހަރެމެން ދިނުމުގެ ކާމިލުކަމެއްގައި ކޮންޓްރޯލެވެ."

މުޅިރާގު ބިން ސުއާލާ ޖަވާބުދެއްވިއެވެ.

"އަހަރެމެންގެ ނިކަމެތި ބާރަމާމުދުގައި ތިޔަ ބޮނި ހުރާ
ވާހަކައި ބޭތުވެ. އެ ކަމަށް އަހަރެމެން އެއްބަސްވާމެވެ. އެ ކަމަށް
އަހަރެމެން އިނގޭރޭސި ނުކުރާމެވެ. ސަލާމަތުވެއްޖެއެވެ. އެންމެ ނިކަމެތި
ޖަހުރު މީހުންކަމުގައި އަމުގަނޑުމުން ވިދާޅުވެ. ވިޔާ ކޮންމެ އެއްޗެއް
ބަރާމުއް ބަރާބަރު ތަރުމުއްނެތި ކައިރުގެނިމާއެވެ. ޖިސްމާނީކަމާއި އުރުދުމުގެ
ތެރޭގައި އަރުގަނޑުމުން ވިދާޅުވެ. މުދަލުގެ ދަރިފުޅިކަމުގައި އަހަރެމެން
އަހަރެމެންގެ އެންމެ ލޯބިވާ ދީނުން މަރައިއުރުގެނިމެވެ. އެ ގޮތުގައި
އުޅުއްޖެ ހިއްބާ الله އަހަރެމެންނަށް އުމާމަތެއްކޮށްދެއްވާނެއެވެ.

އަހަރެމެންގެ ތެރެއަށް ނަބިއްޔަކު ފޮނުއްވައިފިއެވެ. އަހަރެމެން އެ ނަބިއްޔާއަށް ތަބާވީމުއެވެ. އެ ނަބިއްޔާ އަހަރެމެންނަށް ގޮވައިލެއްވީ ހެޔޮކަމުގެ މަގަށެވެ. ހެޔޮކަންތައްތަކަށް މަގުދައްކައިދެއްވިއެވެ. ނަފުރަތާއި ރުޅިވެރިކަމުން ފުރިފައިވާ ހިތްތައް ލޯތްބާއި ކުލުނުވެރިކަމުން ފުރައިލެއްވިއެވެ.“

ރުސްތުމް މި ވާހަކަތައް އަޑުއަހަން އިނދެފައި މުޣީރަތު ބިން ޝުޢުބާގެ ކަނޑިކޮޅަށް ބަލައިލިއެވެ.

”މިއީ ކަލޭ ހަނގުރާމަކުރަން ގެންގުޅޭ ކަނޑި ހެއްޔެވެ؟ ނަސީބު ދެރަކަމުން އެ ކަނޑިޔާނެ ރަނގަޅު އުރައެއްވެސް ނެތެއްނޫންހެއްޔެވެ؟“

ރުސްތުމް މިހެން ބުނެފައި އޭނާގެ ބޮޑުންނަށް އަންގައިގެން ރަނގަޅު، މޮޅު ކަނޑިއެއް ގެނެސް ބުންޏެވެ.

”ކަލޭގެ ތިޔަ ކަނޑި އެއްލައިލާށެވެ. އޭގެ ބަދަލުގައި އަހަރެންގެ މި މޮޅު ކަނޑި ގެންދާށެވެ.“

މުޣީރަތު ބިން ޝުޢުބާ ނުރުހުމުގެ ލޯފުޅަކުން އެ ކަނޑިޔާ ދިމާއަށް ބައްލަވައިލައްވައިފައި، އެކަލޭގެފާނުގެ ކަނޑިކޮޅު އުރައިން ނެރުއްވިއެވެ. އެ ކަނޑިކޮޅުގެ ވިދުވަރުން ލޯތައް ތަރަތަރަޖަހައިގެން

ދިޔައެވެ. ފަސްޖެހިލައިގަތުމުން އެކަށީގެން އެ ކަނޑިކޮޅުން ޖެއްސަވައި ރުސްތުމު ގޮނޑި ކަނޑި ދެފަޅިކޮށްލައިފިއެވެ. އެއަށްފަހު ރުސްތުމާ ދިމާއަށް އަނބުރާވަޑައިގެން ވިދާޅުވިއެވެ.

”ކަލޭއަށް އޮތީ ތިން ގޮތެކެވެ. ފުރަތަމަ ގޮތަކީ އިސްލާމްވުމެވެ. ދެވަނަ ގޮތަކީ ޖިޒްޔާދީގެން ތިބުމެވެ. ތިންވަނަ ގޮތަކީ ހަނގުރާމަކުރުމެވެ.“

ރުސްތުމު ރުޅިއައިސްގެން ތުރުތުރުއަޅައިގެން ދިޔައެވެ.

”ކަލޭމީ އަހަރެންގެ ސަފީރެއްކަމުގައި ނުވާނަމަ ކަލޭގެ ބޮ ކަނޑައިލީމުއެވެ. ރަނގަޅަށް އަޑުއަހާށެވެ! މާދަމާ އަހަރެން ކަލޭމެންގެ އެންމެން ފޮހެލާނަމެވެ.“

ދުޝްމަނުންގެ ހިތްތަކުގައި ބިރުވެރިކަމުގެ ތޫފާނެއް އުފެއްދުމަށްފަހު، މުޣީރާ ބިން ޝުޢުބާ އަނބުރާ އިސްލާމީ ލަޝްކަރާ ގުޅިވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ރުސްތުމު އީރާނުގެ ބޮޑެތިވަޒީރުންނާ މަޝްވަރާކުރަމުން ގެންދިޔައެވެ. އޭގެ ތެރެއިން މީހަކު އޭނާއަށް ބުނެއެވެ.

”އެއީ ހާދަ ގަދާރު ބައެކެވެ. ދެންވާނީ ކިހިނެއްކަމެއް
ނޭނގެއެވެ. ކުރިން ދެ ދުވަހު އައި ސަފީރު އެދިޔައީ ވަސީލާތުން
ރުޅިއަރުވައި، މާޔޫސްކޮށްލައެވެ. އަނެއްކާ މިއަދު އައި މީހާ އެދިޔައީ
ހަމަ އެހެން ހަދާފައެވެ. އެ މީހުން އެ ހަދަނީ ތެދެއްކަމެއް ނުވަތަ
ދޮގެއްކަމަށްވުރެ ނޭނގެއެވެ. ނަމަވެސް އެނގޭ ކަމަކީ މި މީހުންނަކީ
އާދައާ ހިލާފަށް ހިތްވަރުގަދަ ބައެއްކަމެވެ. އެ މީހުންގެ މަޤްބޫލު
ބާރުނުކުރުމުގައި އެއްވެސް ފަސްޖެހުމެއް ނެތެވެ. އެ މީހުންނާ ދެކޮޅު
ހަދައިފިނަމަ މީހަކު ނިކަމެތިކަމެވެ. ފާޑައިން އެބައިމީހުންގެ
ފަސްބައިގައި ލައްޖެއްސުމުން އެ މީހުން އެފަދައިން ކުރެވޭނެ ހެނދުނުވަރަށް،
އެ މީހުން އެދޭ ހުރިހާ ކަމެއްވެސް ފުރިހަމަވާނެއެވެ.“

އީރާނީ ލަޝްކަރުގައި ތިބި މީހުންގެ އަދަދު ދެގުނައަށްވުރެ
ގިނައެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ފަސްދޮޅަސްހާސް އަސްވާރުންނާއި ފައިމަގުގައި
ހަތަރުމަތީ ފަސްދޮޅަސްހާސް މީހުން ތިއްބެވެ. މީގެ އިތުރަށް ރިޔާޖެވް
ފަސްގެ ދެމީގައި އަންޖެހިހާސް މީހުން ތިއްބެވެ. ބައެއް މުއައްރިޚުން
ބަޔާންކުރާ ގޮތުގައި އީރާނީ ލަޝްކަރުގެ ޖުމްލަ އަދަދަކީ 240,000
އެވެ. އެ ލަޝްކަރުގައި ހަނގުރާމައިގައި ބޭނުންކުރާ އެންމެ ރަނގަޅު
ހަތިޔާރު ހުއްޓެވެ. އެބައިމީހުން ހަނގުރާމައަށް އެތުތައް ގެނައެވެ. އެ
އެތްތަކުގެ ބޮޑުކަމާއި ހަރުދަނާކަމުން ބަލަހައްޓާ ހުއްޓެވެ. ލަޝްކަރުގެ
ކޮމާންޑަރަކަށް ހުރީ ރުސްތުމްއެވެ. މީގެ އިތުރަށް ހުރުމުޒާނާއި،
ޖާލިނޫސްއާއި، ބަހުމަން ފަދަ ހިތްވަރުގަދަ ފަހުލަވާނުން ހިމެނެއެވެ.

މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރުގައި 32,000 ސިފައިން ތިއްބެވެ. ފަހުން ސިރިޔާއިން 6,000 މީހުން އިސްލާމީ ލަޝްކަރާ ގުޅުނެވެ. ޖުމްލަ ތިބީ 38,000 މީހުންނެވެ. މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރުގެ ކޮމާންޑަރަކަށް ހުންނެވީ ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއެވެ.

މި ހަނގުރާމަ ހިނގީ ހިޖުރައިން 15 ވަނަ އަހަރުގެ ޝަޢުބާންމަހުގެ 13 ވަނަ ދުވަހުގައެވެ. މީލާދީ ތާރީހުން 20 ސެޕްޓެމްބަރު 636 ގައެވެ. ހަނގުރާމަ ދެމިގެންދިޔައީ ހަތަރު ދުވަހަށެވެ.

އިސްލާމީ ލަޝްކަރާއި އީރާނުގެ ލަޝްކަރު ވަކިވެފައި އޮތީ "ޢަތީޤު" އާރު ކިޔުން ކޯރުންނެވެ. އީރާނުގެ މީހުން ކޯރު ހުރަސްކުރުމަށްޓަކައި ފާލަމެއް އަޅައިފައިވެއެވެ. އެބައިމީހުންގެ ހަނގުރާމަވެރިން ތިބީ އެތްތަކުގެ މަތިގައި ބަރައްޖެހިފައިވާ ކޮޓަރިތަކުގައެވެ. އޭރު އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ އަމީރު ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު އުޅުއްވަނީ ނާރުފުޅުގެ އާލާސްކަންފުޅެއްގައެވެ. އެއާއެކުގައި ހަށިކާފުޅުގައި ބިހިތަކެއް ނަގައިގެން އެ ކަމުގެ އުނދަގޫ ފުޅުތަކެއްވެސް އޮތް ބޭނެވެ. އާލާސްކަން ފުޅުގެ ގޮތުން ހަސްމަތްކަމަރ ސަވާރުވެވަޑައިގަތުމަށްވެސް އުޖޫރުވެވަޑައިގަތެވެ. އެހެންކަމުން އެތަނުގައިވާ ގަނޑުވަރުގެ ފުރާގެ މައްޗަށް މުސްލިމުންގެ އެދިގައި އެކަކާގާތުން އަރާވަޑައިގަތެވެ. އެއަށްފަހު

ފަތުހަކުރެވިފައިވާ ހަޖާގަނޑެއްގެ މަޤީގައި ބަނދުން އަނގޮފޮޅެއިގެން
އިސްލާމީ ލަޝްކަރު ހަނގަޖަރް ބައްލަވަމުން ގެންދިޔައެވެ.
ސަވްބުދުގެފާން އެކަކޭގެފާނުގެ ނަރިބައްގެ ގޮތުން ހާލުދު ބިން ބުރުފުޖާ
ކަމުދަނުކުރައްވިއެވެ. އެކަކޭގެފާން ސަވްބުދުގެފާނުގެ އަމުރުފުޅުތައް
ލަޝްކަރާ ހަމައަށް ގެންގޮސްދިއްވަމުން ގެންދިޔައެވެ.

ރުސޫލުއްވަހީ އާނާގެ ލަޝްކަރުގެ ބަޔަކު މިހުން ކައިރުގެ
މަޤީގައި އަދިއިފައިވާ ފަޔަސްކަވިރިގައި ބަހައްޓާފައެވެ. މުސްލިމުން
އެތަން ހުރަސްކޮށް ފަސްކީއެވެ. އަރުން ކައްޗިއަކަށް މުސްލިމުންގެ
ފަހުރު ގޮސް ހަމަލާދިން ވަސް ފަސްޖަހާލިއެވެ.

އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ މުޖާހިދުން ތިބި ހަނގުރާމައަށް
ފުރިހަމަކަން ތައްޔާރުވެގެންނެވެ. ދުޝްމަނުންނާ ކުރިމަތިލާން އެ
ބޭކަލުންގެ މާ އަށްޖެހިއަކަށް ހަދައިގެންނެވެ. ގެނދުން ސަބަބު ބިން
އަބި ވައްޖާބް ރަސޫލަ الله ބަނދަރު ލަޝްކަރުގެ ސަފުތައް
އެއްވަރުކުރެއްވި، ލަޝްކަރުގެ އެކި ބައިބައިން ކޮމާންޑަރުން
ކަނޑައަޅުއްވިއެވެ. އުމަރުގެ ފާނުގެ ލަފާފުޅުގެ މަތިން ލަޝްކަރުގެ
އެންމެ އިސް ކޮމާންޑަރަކަށް ހެއްދެވީ ސަވްމާނުލް ފާރިސީ ރަސޫލަ الله
ބަނދަރެވެ.

އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގައި ފުރުއާން ހިތުދަސް ބޭކަލުންނާއި،
ރިޔާ ރަގުގައި ފުރުއާން ކިޔަވައިދިނުމާ ބޭކަލުން ތިއްބެވިއެވެ. އެ

ބާލަޣުންނަށް އަންގަވައިފައިވަނީ ސޫރަތުލް އަންފާލް ކިޔަވައިދިނުމަށެވެ. އެ ބާލަޣުންގެ އަސަރުގަދަ ކިޔެވުމުގެ ސަބަބުން އިސްލާމީ ތަރުބިއްޔަތުގެ މުސްލިމަކުންނަށް އިލްމު ހިތްވަރެއް ލިބި ދޫރު ވާޖިބުވެގެންދެއެވެ. މުޖާހިދުންގެ ތާރީޚަށް ފުރިހަމަކަން ބަލަހައްޓައި ހިތްވަރު ކުރުމާ ބެހޭ ކަންތައް ހިތްވަރުކުރެއްވިއެވެ. އެ ބާލަޣުންގެ ހިތްވަރު އިތުރު ކުރެއްވުމަށް ބޭނުންވާ ހިތްވަރު ލިބިގެންދިޔައެވެ. އެ ބާލަޣުން ގެންދިޔީ ކުރިމަތިލާފައި ދުޢާކުރައްވަމުންނެވެ. ދުޢާކުރުމުގެ ނަމާދު ވަގުތުވުމުން އެ ބާލަޣުން ނަމާދުކުރައްވައި ސަފުތަކަށް ހަދައިދިނެވެ. އެއްބައި މުޖާހިދުން ތިބީ ނަމާދުކުރައްވަމުން ގެންދިޔައީ ބާލަޣުން ހިމާޔަތްކުރައްވަމުން ފުރިހަމަކުރައްވަމުންނެވެ.

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު އަންގަވައިފައިވަނީ މުޖާހިދުން ހުއްޓެއްނުލައި لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِٱللَّٰهِ މިފަދައިން ކިޔުމަށެވެ. މިފަދައިން އަމުރުކުރެއްވުމަށްފަހު ސަޢުދުގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.

"ތިޔަބައިމީހުން ނަމާދުން އަވަދިވުމުން ތިމަންނަކަލޭގެފާނު ﷲ އަކްބަރު ތިން ފަހަރު ގޮވައިލާނަމެވެ. ތިމަންނަކަލޭގެފާނު ހަތަރުވަނަ ފަހަރަށް ﷲ އަކްބަރު އާ ގޮވައިލުމުން ދުށްމަނުންގެ ތަޚްތަކަށް ހަމަލާދޭން ފަށާށެވެ."

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަ الله ޢަންހު އާޚާސްވަކަންފުރާ އުމުރުވިކަމުގައި ވިޔަސް، އެކަލޭގެފާނު ގެންދެވީ ލަޝްކަރުގެ ކަންތައްތައް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބެއްލެވުމުންނެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ ހިތްވަރުފުޅުގަދަ ސިންގާއެއް ފަދަ ފަހުލަވާނެކެވެ. އެކަލޭގެފާނު ބަދުރުހަނގުރާމައިގައި މާތް ރަސޫލާގެ އަރިހުންނެވެ.

މުއައްރިޚުން ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތުގައި ރުސްތުމް ޖަނަރަލް އާ ކިޔުން ތަނަރަން ފައިބައިފައި، އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ ތޮށްޓަށް ޖާސޫސުކުރަން އޭނާގެ މީހުން ފޮނުއްވިއެވެ. އެ މީހުން ގޮސް ބެލުމުން ފެނުނީ މުސްލިމުން ދަންވަރުގައި ސާފުވެގެން ނޫނީ އެއްވެސް ނަމާދެއް ނުކުރާކަމެވެ. ނަމާދުގައި އެބައިމީހުންގެ ފަރިތަކަމް ސާބިތުކޮށްދިނީއެވެ. ޖާސޫސުކުރި މީހުން މި ހަބަރު ރުސްތުމްއަށް ދިނުމުން އޭނާ އެބައިމީހުންނަށް ބިރުގަތެވެ.

"އެބައިމީހުން ރޭގަނޑު ކާއި ކާއްޗެއް ހުއްޓެވެ؟"

އެ މީހުން ބުނެފިއެވެ.

"އަޅުގަނޑުމެން އެބައިމީހުންނާއެކުގައި އެއްޗަ ހާދަހާކިރިޔާ އެ މީހުން އެއްޗެއް ކަނިކޮށް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަޅުގަނޑު ނިދުމުގެ ކުރިންނާއި ހެނދުނު ހުދުމަސްތަކު އެބައިމީހުން ރަނގަޅަށް ދަތުރުކަށް ސާފުކުރެއެވެ."

ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި މުސްލިމުން ތިބިއިރު މުޖާހިދުން ގެންދިޔީ ކޮންމެ ނަމާދަކާން ބާރަށް ބަންގިގޮވުމުންނެވެ. މުއައްޒިން ކޮންމެ ފަހަރަކު ހަރުއަޑުން ބަންގިދޭ އަޑުއިވުމުން ރުސްތުމުގެ ހިތަށް ބިރުވެރިކަމާއި މާޔޫސްކަން ވެރިވަމުންދިޔައެވެ. ރުސްތުމު އެއްފަހަރަކު ހިނގައިފައި ދަނިކޮށް މުސްލިމުން ފަތިސްނަމާދަށް ގޮވާ އަޑު އިވިއްޖެއެވެ. ނަމާދަށް ބަންގި ގޮވައިލުމާއެކު މުސްލިމުން ތެދުވެ އަވަސްއަވަހަށް ޖަމާޢަތަށް ހާޒިރުވާން ފަށައިފިއެވެ. ރުސްތުމުއަށް މި މަންޒަރު ފެނިގެން އޭނާގެ ސިފައިންނަށް އަވަހަށް އަސްކަރަށް ސަވާރުވުމަށް އެންގިއެވެ. މީހަކު އެއީ ކީއްވެތޯ ދެންނެވުމުން އޭނާ ބުނެއެވެ.

"ކަލޭމެންނަކަށް ނުފެނޭ ހެއްޔެވެ؟ ކަލޭމެންގެ ދުޝްމަނުން ދެންވެ އަހަރެމެންނާ ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރަން ނިކުތުމަށް ގޮވައިހައިފީއެވެ."

އޭނާގެ ޖާސޫސުން އޭނާއަށް ދެންނެވިއެވެ.

"އެއީ އެބައިމީހުން ނަމާދަށް ގޮވައިލި އަޑެވެ."

ރުސްތުމު ބުނެއެވެ. "ހުނދުން އަހަންނަށް ޢުމަރުގެ އަޑުއިވުނެވެ."

މެންދުރު ނަމާދަށް ބަންގި ގޮވައިލުމުން ރުސްތުމް ބަންދުވެ.

"އުމަރު އަހަރެންގެ މާގަނޑު ފުރައްދަވައިލައިފިއެވެ."

އޭނާ އުމަރުގެފާނުގެ ނަސްރުފުޅު ބޭނި އުމަރުގެފާނަކީ އިސްލާމީ އުންމަތުގެ ލީޑަރު ކަމުގައިވާތީއެވެ. މުއައްޒިނަށް އެކަކުގެފާނު ތަޢުލީމުދިނުމުގެ ފަށަތެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ފުރަތަމަ ދުވަސް

ހަނގުރާމައިގެ ފުރަތަމަ ދުވަސް މަޝްހޫރުވެފައިވަނީ "ޔައުމު އަރުމާތު" (يَوْم أَرْمَاث) ގެ ނަމުންނެވެ. އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ އެންމެ އިސް ކޮމާންޑަރުގެ ހޫވަންތަރިކަމުގެ މަތިން، އެކަލޭގެފާނު ބާރު އަޅުކުރުން الله އަކްބަރު އޭ ގޮވައިލެއްވިއެވެ. އޭރު ދުރާއްސާ ކިރަވައިލިދާޅުވާ ބާކަލުލާ އަންގާދާ ސުރަޙީ ބާރު އަޅުކުރުން ކިރަވައިލިދާޅުވަމުން ގޮސްދިޔައެވެ. ސަޢުދުގެފާނުގެ އަޑު ފަހަރާއި މުޖާހިދުންނަށް الله އަކްބަރު އޭ ގޮވައިލިއެވެ. މި އަޑުގެ ބާރުކަމުން ލަޝްކަރުގެ އަސްކަރު ފަރާތަކަށްވެސް އަޑު ގެނުވައިގެން ދިޔައެވެ. ސަޢުދުގެފާނު ފުރަތަމަ ފަހަރަށް الله އަކްބަރު އޭ ގޮވައިލެއްވުމުން

ލަޝްކަރު ހަނގުރާމައަށް ތައްޔާރުވެއްޖެއެވެ. ދެވަނަ ފަހަރު الله އަކްބަރު އޭ ގޮވައިލެއްވުމުން ލަޝްކަރުގެ މުޖާހިދުން ހަނގުރާމައިގެ ހަތިޔާރު އަޅައިފިއެވެ. ތިންވަނަ ފަހަރު الله އަކްބަރު އޭ ގޮވައިލެއްވުމުން ލަޝްކަރުގެ އަސްވާރުން ކުރިއަށް ޖެހިވަޑައިގެންފިއެވެ. ސަޢުދުގެ ފާރު ހަތަރުވަނަ ފަހަރަށް ތަކްބީރު ވިދާޅުވުމާއެކު ހަނގުރާމަ ފެށިއްޖެއެވެ.

އިސްލާމްދީނުގެ ދިފާޢުގައި ފިދާވެވަޑައިގަތުމަށްޓަކައި ތައްޔާރަށް ތިއްބެވި މުޖާހިދުން ކަނޑިއާއި ތޫނުފިލި ހިފައިގެން ކުރިއަށްޖެހި، ދުޝްމަނުންގެ ލަޝްކަރު ހަމަލާދޭން ފަށައިފިއެވެ. ހަނގުރާމައިގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ބުރުގައި އޮތީ ވަކިވަކިން މުބާރަޒާ ކުރުމެވެ. ޢުތުބާ ބިން ރަބީޢާއާއި ޝައިބާ ބިން ރަބީޢާއާއި ވަލީދު ބިން ޢުތުބާ ހަނގުރާމައިގެ މެދުގައި ނުކުމެ ދަޢުވަތުދިނީއެވެ. އެބައިމީހުން ކުރިމަތިލުމަށް ނިކުމެވަޑައިގަތީ ޢަލީ ބިން އަބީޠާލިބާއި ޙަމްޒާ ބިން ޢަބްދުލްމުއްޠަލިބާއި ޢުބައިދާ ބިން ޙާރިޘް ރަޟިޔަ الله ޢަންހުމް އެވެ. ހަނގުރާމައިގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ބުރުންވެސް މުސްލިމުންގެ ކާމިޔާބު ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި ބޮޑުވިއެވެ.

ޢުބައިދާ ބިން ޙާރިޘް އިސްލާމްދީނުގެ މަގުގައި ޝަހީދުވިއެވެ. ވަރަށް ވަރުގަދަ ޝަހީދުވިއެވެ. އެކަކު ބައްޔަކު ބާރުގަދަކަން ކުރިން ވަރަށް ކުޑަކަމުގެ ޝަހީދުވިއެވެ. އެ ހަމަ ނަސޭހަތްތެރިއެވެ. މިކަމަށް އެކަކުވެސް ދުޝްމަނުންނާ ކުރިމަތިލުމުގައި ދެފަހަރު ބައްދަލު އެ

ލަޝްކަރެއްގެ ތެރޭގައި ވާނަމަ، އެ ލަޝްކަރުގެ މީހުންނަށް އިތުރު ހިތްވަރެއް ލިބޭކަމަށްވާނީ ޤަބޫލުކުރެވިފައެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ތިލަޔަތް މުސްލިމުންނާ ވީކޮގަށް ބުރަވާތަން ފެނުމުން، ރުސްތުމް އޭނާގެ ސިފައިންނަށް މުސްލިމުންނަށް ޢާއްމު ކުއްލި ޙަމަލާއެއް ދިނުމަށް އަންގައިފިއެވެ. ދުސްމަނުންގެ ލަޝްކަރުގެ އެންމެ ކުރިގައި އޮތީ އެބައިމީހުން ގެނައި 13 އެތެވެ. އެ އެތްތައް ކައިރީގައި ހަނގުރާމަކުރަމުން ތައްޔާރަން ތިބި 4,000 ސިފައިން ތިއްބެވެ. އެބައިމީހުން ޙަމަލާދިނީ އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ ތެރެއިން ބަނޫ ބުޖައިލާގެ މީހުން ތިބި ދިމާލަށެވެ. ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުން ދުވަހަކުވެސް މުސްލިމުންނަށް އެތްތަކެއް ފެނިފައެއް ނެތެވެ. މި ކަންތައްވީ އެބައިމީހުންނަށް އާ ކަމަކަށެވެ. ބިރުވެރިކަމަކަށެވެ.

އެތްތަކުގެ ސަބަބުން ބަނޫ ބުޖައިލާގެ މީހުންނަށް އެތައް އުނދަގޫތަކެއް އުފުލަން ޖެހިއްޖެއެވެ. އެތަން ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއަށް ފެނިވަޑައިގެން، އެތަނަށް ތުލައިހާ ބިން ޚުވައިލިދާއި އޭނާއާއެކުގައި ހަނގުރާމަކުރާ މީހުން ފޮނުއްވައިފިއެވެ. އެކަލޭގެފާނުން އެތަނަށް ވަޑައިގެން ވަރަށް ވަރުގަދައަށް ހަނގުރާމަކުރައްވަން ފެށްޓެވިއެވެ. އިރާނުގެ އެތް ބަޔަކު [illegible]، ބަނޫ ބުޖައިލާގެ މީހުންގެ ކައިރިން އެތްތައް ފޮނުވައިލެއްވިއެވެ. އެތަން [illegible] އިރާނުގެ މީހުން [illegible]

މުބާރަޒާ ކުރުމަށް ގޮވައިލައިފިއެވެ. ތުލައިޔާ ބިން ހުވައިލިދު ވިދުވަރެއް ފަދައިން ވަޑައިގެން އާންގާގެ ކަންތައް ނިންމައިލެއްވިއެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ އެންމެ ކުރީގައި ކޮޅުކޮޅަށް ދުވަމުންދިޔަ އެތްތަކުގެ ސަބަބުން މުސްލިމުންނަށް އެތައް މުސީބާތެއް ޖެހެމުންދިޔައެވެ. ކުރިންވެސް ދެންނެވިފައިވާ ފަދައިން، އެތްތަކުގެ ބުރަކަށިމަތީގައި ބަހައްޓައިފައިވާ ހައުޟުތަކުގެ މަތީގައި ހަނގުރާމަވެރި ސިފައިން ތިއްބެވެ. އެތްތަކުން ފެނި މުސްލިމް މުޖާހިދުން ސަލާމަތުވެގެން ލިބި އަސްތައްވެސް ބިރުން ފިލަން އުޅެން ފަށައިފިއެވެ. އެތްތަކުން އަންނަ ޖަމާޢަތުގެ ސަބަބުން މުޅި ޖަޒީރާކަރަން ބިރުވެރިކަމާއި ސިހުން ގެންނަވައެވެ. އެތްތަކަން ބިރުން އަސްތައް ކިޔަރަމަންތިރި ނުވެގެން އުޅޭތަން ފެނިވަޑައިގެން، ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު ބަސި ތަހިމުގެ ފަރާތާ ޙާބިބް ބިން އަލްމުންޛިރު ވިދާޅުވިއެވެ.

“ކަލޭގެފާނަށް ޖަމަލާއި އަހުގެ ވިރަހާލު ނޫންނަތަވެ؟ ކޮންމެވެސް ހިލަތެއް ހައްދަވައިގެން މި އެތްތަކުގެ އުނދަގުލުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވާނެވެ.”

ޙާބިބް ބިން އަލްމުންޛިރު ދެންނެވިއެވެ. “އެ ކަމުގެ ޙައްލު ދާދި އަވަހަށް ހޯދައިދޭނަމެވެ. ނިކަން ބައްލަވާށެވެ.” މިހެން ވިދާޅުވެފައި ތަހިމުންނަހައިގެ ތިބެވިރިންނާއި ކަނޑެހިވިކަމަށް މަޝްވަރާ މިންކާޅެއް ހޯދައިލެއްވުމަށްފަހު ވިދާޅުވިއެވެ. “އެ ތިބެވިރިންނާވެ!

ޔިހަބޫކަލުންގެ ޔީރުޔަކުން އެތޮތަކުގެ މީހުންނަށް ޒަމާނީ، މުސްލިމް
އަސްޙާބުން މި މުސްލިމުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވާށެވެ.“

އެއަށްފަހު ޢަމްރުބްނުލްޢާޞްގެ ޖަވާބް ކުރިންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

”އޭ ކަނޑޭހިކަމަށް ގޮތް ޖަވާބުދެއްވާ! އެތޮތަކުގެ ފާރަން ދޭށް، އެތޮތަކުގެ މަޖިލީހި ބަހައްޓައިފައިވާ ހަމަތަކެއް ތެއްސައިފައިވާ ވެއްޓެއް ކަނޑައިލާށެވެ. އާދުން އާދައި ޔިބި ހަނގެފާނަށް ކިންނާއްކަދި ހަމަތަކެއް ވެއްޓުންނެވެ.“

ރަސްގެފާނަ އެންމެ ހުރެވިފައި ޖާމީ އަސަރުވަންހައިގެ މީހުން ޔިބި ދިމާލުގައެވެ. ބާވިލް ބިން ޔަތްލު އެތަނަށް ވަޅިއިގެން، އެބައިމީހުންގެ ދިފާގައި ވަރަށް ވަރުގަދައަށް ރަސްގެފާނަ ފެއްޓިލިއެވެ. މުސްލިމް ޖަވާން މުޖާހިދުން ގެންދިޔައި އެބައިމީހުންގެ އަލާޖީ ފެތޭގަނޑެކަން ދުޝްމަނުންގެ އެތަވައް ހަދަމުންނެވެ. އެ ކިދިންގެ ހެތުމަތައި މިންނަތުން ހުރިހާ އެތޮތަކެއްގެ ވާތައް ކަނޑެއިލައި، އެތަވައް މަޖިދައިވާ ހަމަތަކެތައް ވައްޓައިލައިފިއެވެ. އެތަކަތަން ސަލާރުވެގެން ޔިބި ދުޝްމަނުންވެސް ގެތިލާންފިއެވެ. އެ ދިވަސް ނިމުނުއިރު އެތޮތަކުގެ އުނގަދުލުން މުސްލިމުން ސަލާމަތްވެއްޖެއެވެ. މުސްލިމުން ވަރަށް ވަރުގަދައަށް ރަސްގެފާނުގެ، ދުޝްމަނުންގެ ލަޝްކަރު ފަހަތަށް ޖެއްސައިލައިފިއެވެ. އިރުއްއާސި ރާގަނޑުން ބަރަކާ ހަމައަށް ރަސްގެފާނަ ކުރިއަށްދިޔައެވެ.

ހަނދުރާމަހުގެ ފުރަތަމަ ދުވަހަކީ އަސަދުވަސްހައިގެ މީހުންނަށް ހާއްބަ ދުވަހެކެވެ. ތަމީދުވަސްހައިގެ މީހުން އެ މީހުންގެ ވެރިޔާ ޔާސީނު ބިން އަމްރުއްލާހު ކެރި ހިމާވަރިޔާވުން ފާހަގަކުރުމަށްޓަކާ ކަލޭގެފާނު. އެ ދުވަހު އަސަދުވަސްހައިގެ މީހުން ދުށްވަނުންގެ ކިބައިން ސަލާމަތްކުރެއްވީ އަދިވެސް ބޭނުން ކުރައްވަމުން ގެންގުޅުއްވި ކަމަށް ކަލާނގެ ފާހަގަކުރައްވަމުން ސަލާމަތްކުރެއްވި ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާކަމަށް ކަމަށް ކަލާނގެފާނުގެ ފާހަގަކުރެއްވިއެވެ. އަސަދުވަސްހައިގެ އެކަލޭގެފާނު ނިސްބަތްވާ ވަންހައެވެ. އެކަލޭގެފާނު އެބައިމީހުންގެ ގޮތުން ވަޒީފާ ގުޅިގެން ޚަވާރިޖުއްވިއެވެ.

”އޭ އަހަރެންގެ މީހުންނޭވެ. ތިޔައީ އަސަދުވަސްހައިގެ މީހުންނެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަސަދު އޭ ކިޔުނު ތިޔަބައިމީހުން ދޫކޮށް ސިންގާތަކެއް ފަދައިން ތިޔަބައިމީހުންގެ ދަރިންނާ ބަލަހައްޓާނަމެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ހިތްވަރާކަން ފުރިހަމަ ބޭނުއަށް ދަރިންނާ ހަނގުރާމަކުރާނެވެ. އެބައިމީހުންނާ ވަރުގަދައަށް ހަނގުރާމަކުރާނެވެ. ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުން ފިލަން ނުދޭނާނެވެ. ޝިކާރަކުރަން އުޅޭ ސިންގާއެއް ޖެހިގަންނަހެން ދަރިންނުންގެ މައްޗަށް ބަލަހައްޓާނެވެ. ﷲ ގެ ނަންފުޅު ގަދަފަދައި ބަލަހައްޓާނެވެ. ﷲ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވާގިވެރިވެދެއްވާނޭ ގަންނާނެއެވެ.“

އެއަންގަވާ ތަމީމްވަނަ ޙާއި އަސަދުވަސްހައިގެ މީސްތަކުން ނުހަނު ޖޯޝާއި ފުރިގަދައި ހަނގުރާމަކުރިއެވެ.

ކުރިންވެސް ދެންނެވިފައިވާނެ ފަދައިން ހަނގުރާމައިގެ ފުރަތަމަ ދުވަހަށް اليوم أرماث އޭ ކިޔުނެވެ. أرماث ގެ މާނައަކީ ދެ އެއްޗެއް އެއްކުރުމެވެ. އެދުވަހުގެ ހަނގުރާމައިގައި ފަތަޙަ އާއި ބަލިވުން އެކުލެވިގެން ވާކަމަށްޓަކައި اليوم أرماث އޭ ކިޔުނީއެވެ.

ފުރަތަމަ ދުވަހު ކުރުވުން ހަނގުރާމައިގައި 500 މުސްލިމު މުޖާހިދުން ޝަހީދުވިއެވެ. އެތައް ބޭކަލުން ޒަޚަމްވެވަޑައިގަތެވެ. ޝަހީދުވި ބޭކަލުންގެ ތެރޭގައި 400 އަށްވުރެ ގިނަ ބޭކަލުން ނިސްބަތްވަނީ އަސަދުވަންހައަށެވެ. ކާފިރުންގެ ލަޝްކަރަށް ލިބުނު ގެއްލުން އަދި ވަކިން ބޮޑެވެ. އެމީހުންގެ 2000 އަށްވުރެ ގިނަ މީހުން ގަތުލުވިއެވެ. އެތައް ބަޔަކު ޒަޚަމްވިއެވެ.

ރޭގަނޑުވުން ދެލަޝްކަރު ހަނގުރާމަ ހުއްޓައިލައިފައި ފާލިގެތަކަށް ހިނގައްޖެއެވެ. ރޭގަނޑުގެ ވަގުތު އެއްވެސް ހަނގުރާމައެއް ނުހިނގައެވެ. އެރޭއަށް ނަންދެވިގެންވަނީ ليلة الهَدْأَة ގެ ނަމުންނެވެ. ހަމަހިމޭންކަމުގެ ރޭ ނުވަތަ އަރާމުކުރުމުގެ ރޭގެ ނަމުންނެވެ.

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަ الله ޢަންހު ވަނީ މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން ޖަމާޢަތެއްގެ ބޭކަލުން، ޝަހީދުވެފައިވާ މުޖާހިދުންގެ ހަށިތައް އެއްކުރުމަށް ފޮނުއްވައިފައެވެ. އެ ބޭކަލުންގެ ހަށިތައް ވަޑުލުއްވި އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ ފަހަތުގައެވެ. އެތަނުގައި މުޖާހިދުންގެ އަނބިއަނބިކަނބަލުން ތިއްބެވިއެވެ. އެ ބޭކަނބަލުން

އެތަންގައި ޗެޗެންޔާ މުޖާހިދުންނަށް ސިވިލް ފަރުވާ ދެއްވަމުން ގެންދިޔައެވެ. މީގެ އިތުރަށް އެ ބޭކަނބަލުން ގެންދިޔީ ޝަހީދުވާ ބޭކަލުން ވަޅުލެއްވުމަށްޓަކައި ކަށްވަޅު ކޮންނެވުން ފަދަ ބުރަ މަސައްކަތްތަކުގައިވެސް ކުރައްވަމުންނެވެ. މިފަދަ ބުރަ މަސައްކަތްތަކަކީ އެ ބޭކަނބަލުން އާދަވެގެންކޮށް އުޅުއްވި ކަންތައްތަކެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް އިސްލާމީ އުންމަތުގެ ފަޚުރުވެރި ކަނބަލުން އެ ދަނޑިވަޅުގައިވެސް ދެއްކެވި ހިސާބެއް ނެތްފަދަ ކެތްތެރިކަމެވެ. އެ ކަނބަލުންގެ އީމާންކަމުގެ ޖޯޝުގެ ވަރުގަދަކަމެވެ. ޝަހީދުވެފައިވާ ބޭކަލުން ވަޅުލަމުން ގެންދިޔައީ، ގިނަ ފަހަރު އެ ބޭކަނބަލުންގެ އަތްފުޅުން، އުފަންބޭފުޅުންނާއި، ފިރިކަލުންނާއި، އަޚުންފުޅުން ވަޅުލައްވަން ޖެހުނުތީ މަދެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް އެ ބޭކަނބަލުން ދެއްކެވި ފަރުބަދައެއް ފަދަ ސާބިތުކަމާއި ކެތްތެރިކަމުގެ މިސާލެކެވެ.

މި ހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމަށްޓަކައި ވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި ނުސައިބާ ބިންތި ކަޢުބު ރަޟިޔަ ﷲ ޢަންހާގެ ބާއްޖަވެރި ހަތަރު ދަރިކަލުން ހިމެނިވަޑައިގަންނަވައެވެ. ނުސައިބާ ބިންތި ކަޢުބުއަކީ މުސްލިމް ކަނބަލުންގެ މައްޗަށް ނަމޫނާއަކަށް ފުރިހަމަ އިމާންތެރި ބޭކަނބަލެކެވެ. އެކަމަނާ އިންނެވީ އެކަމަނާގެ ހަތަރު ދަރިކަލުން އިސްލާމްދީނަށްޓަކައި ޤުރުބާންކުރައްވަން ތައްޔާރަށެވެ. އެކަމަނާއަކީ އަރަބިންގެ މޮޅު ޝާޢިރާއެކެވެ. ހިތްވަރުގަދަ ކަނބަލަކީ ކިޔަވައިދިނުމުގެ ހަރުދަނާ ގޮތް ހުރި

ބޭކަނބަލެކެވެ. އެކަމަނާގެ ހަތަރު ދަރިކަލުންނަކީވެސް ހަނގުރާމައިގެ ތަޖުރިބާ ލިބިވަޑައިގެން ތިއްބެވި އަސްވާރުންނެވެ. އެކަމަނާގެ ހަތަރު ދަރިކަލުން ކައިރިއަށް ގެންނެވުމަށްފަހު ވިދާޅުވިއެވެ.

“އޭ އަހަރެންގެ ދަރިންނޭވެ! ދަރިފުޅުން އިސްލާމްވީ ހިތުން ރުހުމުންނެވެ. މީހަކުގެ މަޖުބޫރުކަމެއް ނުވެއެވެ. ދަރިފުޅުންނަށް މި ދީން ހިމާޔަތްކުރުމަށް މަޖުބޫރުވެއްޖެއެވެ. الله ގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަކުރާ މީހަކަށް އެކަލާނގެ ވައުދުވެވޮޑިގެންފައިވާ ސަވާބު ދަރިފުޅުންނަށް ރަނގަޅަށް އެނގޭނެއެވެ. ދުޝްމަނުންނާ ދެކޮޅަށް الله ގެ ފަރާތުން ވާގިވެރިކަމަށް އެދޭށެވެ. ހަނގުރާމަ ކުރުމުގައި ކުރިއަށް ގޮސް ރަނގަޅަށް ހަނގުރާމަކުރާށެވެ.”

އެ ހަތަރު ބޭފުޅުންވެސް ޚަންސާއު ބިންތި ޢަމްރު ރަޟިޔަ الله ޢަންހާގެ ނަޞޭޙަތުގެމަތިން އަމުރުން އަމުރަށް ތަބާވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ޤާދިސިއްޔާގައި އަދި މިފަދަ އެހެން މިސާލެއްވެސް ބާރުވެގެންވެއެވެ. ހަމަސްކަރުގެ އަސްކަރުންނާގައި އަހަރުގެ ހަތަރު ދަރިން އެއްކަރަށްވާ ވިދާޅުވިއެވެ.

”الله ގަންދީ ބުނަމެވެ. ތިޔައީ އެއް މަންމައަކާއި އެއް ބައްޕައެއްގެ ދަރިންނެވެ. މަންމަ ދަރިފުޅުމެންގެ ބައްޕައަށް ޚިޔާނާތްތެރިއެއް ނުވާމެވެ. ދަރިފުޅުމެންގެ މައިފުށުގެ ބޭބޭބެއިންނަށް ހުތުރު ނަމެއް ހޮދައިދީފައެއް ނޫންނާނަމެވެ. ހަނދުގާމަ ފުރިގެން ނިމުންދެން ހިތްވަރާއެކުގައި ހަނދުގާމަކުރާނެވެ. ވެވުން ވަރަކުން ދުސްވަނުންނަން ގެއްލުންދިނުމެވެ.“

އެ ހަތަރު ދަރިން ދުރުސްނުވިއެވެ.

”އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދުޢާކުރައްވާށެވެ.“

މިހެން ބުނެފައި އެ ހަތަރު ބެއިން ހަނދުގާމައިގެ މައިދާނަށް ވަޑައިގެންފިއެވެ. އަންހެންމީހާ އަތްޕުޅު މައްޗަށް ނަންގަވައި ދުޢާކުރައްވަން ފެއްޓެވިއެވެ. ”އޭ الله އެވެ! އަޅުގަނޑުގެ ދަރިން ރައްކާތެރިކޮށްދެއްވާށިއެވެ.“ ހަނދުގާމަ ނިމިގެން އައިއިރު އަންހެންމީހާގެ އެއްވެސް ކުއްޖަކު ދެއްކުމެއް ނުލިބުނެވެ.

ހަނދުގާމައިގެ ދުވަސަ ދުވަސް

ހަނދުގާމައިގެ ދުވަސަ ދުވަސް މަޝްހޫރުވެފައިވަނީ ”ޔައުމު އަޣުވާޘު“ (يَوْم أَغْوَاث) ގެ ނަމުންނެވެ. އަޣުވާޘު އަކީ ”ޣައުޘު“ (غَوْث) ގެ ޖަމްޢުއެވެ. މީގެ މާނައަކީ އެހީތެރިކަން ނުވަތަ މަދަދެވެ.

އެ ދުވަހަށް މި ނަމުން ނަންދެވުނީ، އެ ދުވަހު އިސްލާމުންގެ ލަޝްކަރަށް ޝާމުކަރައިން އެހީތެރިކަން ލިބުމުންނެވެ. ޤާދިސިއްޔާ ހަނގުރާމައިގެ އެއް މަސްދުވަސް ކުރިން އިސްލާމީ ލަޝްކަރުން ވަނީ ދިމިޝްޤު ފަތަޙަކޮށްފައެވެ. އެއީ ޔަރުމޫކު ހަނގުރާމައިގައި ރޫމަނުންގެ މައްޗަށް މުސްލިމުން ކުރިހޯދުމަށްފަހުގައެވެ. ރޫމަނުން ބަލިކުރުމަށްފަހު، އިސްލާމީ ލަޝްކަރު ޝާމުކަރައިން ދަތުރުކޮށް، ޤާދިސިއްޔާގެ މައިދާނަށް މިސްރާބުޖެހިއެވެ.

ހެނދުނުވެއިރު، ޝާމުކަރައިން ދަތުރުކުރަމުން އައި ލަޝްކަރުގެ ފުރަތަމަ ޖަމާޢަތް ފެންނަން ފަށައިފިއެވެ. އެ ލަޝްކަރުގައި ތަމީމުވަންސައިގެ ހިތްވަރުގަދަ ހަހާސް ފަހުލަވާނުން ތިއްބެވެ. އެ ލަޝްކަރުގެ އިސްވެރިއަކަށް ހުންނެވީ މުސްލިމުންގެ ފަޚުރެއް ކަމުގައިވާ މަޝްހޫރު ޞަޙާބީ ޤަޢުޤާޢު ބިން ޢަމްރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއެވެ. އެކަކާކޭގެ ފަންނަސައި ތަފާތުގެ ބޮޑުވަނީ ކުރިމަތިލާށެވެ. ފަހެ ބަރާބަރު ސަބާބިއެކެވެ. އެކަކާގެ ފަސް ޔަރުމޫކު ހަނގުރާމައިގައި ނުހަނު ޤާބިލު ހުނަރުވެރިޔާއެއް ކަމުގައި ހިތްވަރުދެވިދާކަން ދަޢްކަވައިފިއެވެ. އެހެންކަމުން، އިމަރުގެ ފަހުން ޝާމުކަރައިގެ ގަވަރުނަރު އަބޫ ޢުބައިދާގެ ފަރާތުން އަންގަވާ ފައިވަނީ، މުސްލިމުންނަށް އެހީތެރިވުމަށްޓަކައި ޢިރާޤުކަރައިގެ ލަޝްކަރު ޤާދިސިއްޔާއަށް ފޮނުއްވުމެވެ. އެހެންކަމުން، ހިތްވަރުގަދަ ޢިރާޤުކަރައިގެ ހަނގުރާމަވެރިން އިސްލާމީ ލަޝްކަރާ ގުޅުނެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ދެވަނަ ދުވަހަކީ އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރާއި ކާމިޔާބީގެ ދުވަހެވެ. އެ ޒަމާނުގެ ޢަރަބީންނަކީ، އެހެން މީހުންގެ މައްޗަށް ކަށަވަރުވިކަމާއި ޢަސްކަރީ ޤާބިލުކަމުގައި ކުރިހޯދާފައިވާ ޒަމާނެވެ. ޒުބައިރު ބިން ޢަބްދުލް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާ އުފެދި މަތިވެރި ބާކަފުކަވެ. އެކަހަލަ ފާސްކަން ތާރީޚުގައިވެސް ދިޔައީ ވަރަށް މަތިވެރި ހަރަކާތް އަބުދުގެ ބަހުގައި ލިޔުއްވައެވެ.

"ޒުބައިރު ފަދަ ފަހަލަވާނުން ހިތްޖެ ލަޝްކަރަށް ބަލިކޮށްލަވާން ލަޝްކަރެއް ނުކުމެއެވެ."

އަބޫ ޢުބައިދާގެ ފާން ސާފުކަރައިން ފުރުއްވި މަޢި ލަޝްކަރުގެ އެންމެ ދިހަ ކޮމާންޖެރަކަށް ހަނދުވީ ޖަހަމުން ބިން ޢުމާބާ ބިން އަބީ ވައްޒާހެވެ. އެކަހަލަފާން، ލަޝްކަރުގެ އެންމެ ކުރިމަތީގެ ކޮމާންޖެރަކަށް ޚާއްޞަ ޒުބައިރު ބިން ޢަބްދު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއެވެ. ލަޝްކަރުގެ އެ ބައިގައި އުއްމަތުގެ ފަހަލަވާނުން ތިއްބެވެ. ޒުބައިރު ވަޖައިގެން، އެކަހަލަކާނގެ ޢަރުހުގައިވެ އުއްމަތުގެ ފަހަލަވާނުން ދިހަ ބައިކޮޅުކޮށްލިއެވެ. އެއީ ސަތޭކަ މީހުން ހިމެނޭ 10 ޓީމެވެ. މި ކަމަށް މުސްލިމުންގެ ހިތްވަރާއި ކާމިޔާބީއަށް ޙައްޤު އިތުބާރު ވަރުގަދަކަމުގެ ނަމޫނާއަކީ ކުރައްވި ކަމެކެވެ. އެކަހަލަފާން ގެންދިޔަ ވަރަށް ފުރުޞަތުކަމާއެކު މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރާއި ދުޝްމަނުންގެ ލަޝްކަރުގެ ކަންތައްތައް ބެއްލެވުމުންނެވެ.

10 ޖާބިރު ބިން ޢަބްދުﷲ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު ރިވާކުރައްވައިފައިވެ
ހުނިހު، އެއް ހުނިހު ހަރަކާތައި އަށްއް ހުނިހު ބޭނުންވިއްޔެވެ.
އެކަލޭގެފާނު ހަނގުރާމަކުރާ މައިދާނަށް ތަޝްރީފުކުރުމުގެ ޒަމާނުގައިއެވެ
ވަގުތެއްގައި، މުސްލިމުންގެ އަމިރު ސަވާރުގެ ފާނަށް
ސަފަރުދަނިންނުވަންފުޅު، މުސްލިމުންނާ މުޚާޠަބުކުރައްވައި ވިދާޅުވިއެވެ.

“އޭ މުސްލިމުންނޭވެ! ތަރަށްވެސް މިހާބައިމީހުންގެ ގާތަށް މިއައި ހިތްވަރުގަދަ ފިރިހެނުންތަކާއެކުގައެވެ.”

އެކަލޭގެފާނާއެކީ ހުނިހުތައް، އެއް ހުނިހަށްފަހު އަށްއް ހުނިހު، ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނަށް ތަކެތިން ޚަބަރުދެއްވުމެން ކުރިއަށްދިޔައެވެ.
އެ މަންޒަރު ފެނި މުސްލިމުންގެ ހިތްވަރު އާވެގެންދިޔައެވެ.

ޖާބިރު ބިން ޢަބްދުﷲ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާ ދުރުގުވެ ވަސީލަ
ހެދިބެލެވެ. އެކަލޭގެފާނު ތަޝްރީފުކުރުގެ މީސްތަކުންނާ މުޚާތަބުކުރައްވައި ވިދާޅުވިއެވެ.

“އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ތަރަށްވެސް ވަރަށްބަލައި، ތަރަށްވެސް މި ހަނގުރާމަކުރާ ފަދައިން ހަނގުރާމަކުރާށެވެ.”

އެއަށްފަހު، ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުން ވަޑައިގެން ހަރުއަޅުވުން ވިދާޅުވިއެވެ.

"އަހަންނާ ހަނދުމަފުޅުނުވާނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟"

މި އަޑުއަހާފައި، އީޝާނުގެ ތަށްޓަކުރުގެ ޗެނަރަލްއް ކަޅުގަދައިވާ ބޮޑުމަސް ކުރިއަށް ޗެހިލައި، އާނާ ކުރިމަތިވާން ތަށްޓާރަށް ހުރިކަމަށް ބުނެފިއެވެ. ދެކުދިން ބިން އަތުރު ވިދާޅުވިއެވެ.

"ކަލޭތަކީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟"

އާނާ ބުނެފިއެވެ.

"އަހަންނަކީ ބައްޕަންއެވެ."

އާނާ ވަނީ މުސްތަޤުބަލުގެ އުފާއި ބައްޕަ ދެކުދިންކޮޅުކާރު ފަޅައިކަން ދެކުދިން ބިން އަތުރުއަރާ އެނގިވަޑައިގަތުމުން، އެކަކާގެ ފާން ގަވައިލެއްވިއެވެ.

"ބަފަލުހިފުމުގެ ދުވަސް އަތުވެއްޖެއެވެ!"

ބައްޕަންއަކީ ހިތްވަރުގަދަ ފަޅުލަފާނުކޮވެ. ނަމަވެސް ދެކުދިންގެ ބަސްފުރުން އާނާގެ ހިތުގައިވެސް ބިރުވެރިކަން އުފެދިގެންދިޔައެވެ.

މާތްالله ދުޝްމަނުންގެ ހިތްތަށް ބިރުވެރިކަމުން ފުރުއްވިއެވެ. ޒަޔުޒާޔު ބިން ޢަބްދު ރަސޫލުالله އަށް ޢަރްޒު ވަގުތު ނަންގަވައިނުލައްވައި ކުރިއަށް ޖެހިވަޑައިގެން، ބަދަލުކުރައްވައި އޭނާ ދަތުރުކުރެއްވިއެވެ. ބަދަލުގައި 20،000 ސިފައިންގެ ކޮމާންޑަރަކާއެވެ. އޭނާ ތަކުރާރުން ވާހަކަދެއްކިއެވެ. ދުނިޔޭގެ ތަރިކައެއް ހުރި ވާހަކައެވެ. އަދި މުސްލިމުންގެ ހިތްވަރު ގެއްލިގެންދިޔަ ކަމަކަށެވެ.

"ކަލޭމެންގެ ތެރެއިން އަހަރެންނާ ހަނގުރާމަކުރާނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟"

އަނެއްކާވެސް ޒަޔުޒާޔު ބިން ޢަބްދު ރަސޫލުالله އަށް ބާރު އަޑުގަދަކޮށް ގޮވައިލެއްވިއެވެ. އެކަކުވެސް ޖަވާބެއް ނުދިނުމުން ފަރާތުން ސާބިތުވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދިޔައީ ފަހެ އިސްލާމީ ތެރެއިން ބޭރުކުރުމުގައި ބިރުގަންނާށެވެ. އެ ފަރާތް ހަމަ ހަނގުރާމަކުރާނެ ކަމަށް ނިކުމެވަޑައިގަތެވެ. އެ ފަރާތް ހިތްވަރާއެކު ހަނގުރާމަކުރި ހިނދު ބިން ޢަބްދުﷲ ނިކުމެވަޑައިގަތްއެވެ. އަދި ހިނގާބޮޑުވުމާއި ތަރުތީބު ކަމަށް ޢިލްމުވެރިން ދަށުން، ޢަދުލުވެރި ބޭ ކަމަށް ދެއްވިއެވެ. ބޮޑުކޮށް ބިން ޢަބްދުﷲ ބަދަލުގައި ބިމުގައި ތަކުރާރުކުރެއްވިއެވެ.

މި ހަނގުރާމައިން ފަހު އިސްލާމީ ދުނިޔޭގެ ތާރީޚުގެ ހިތްވަރު އެކުލެވިއެވެ. އެކަމުގައި ހަނގުރާމަކުރި އެ ތަރުތީބު

ރޯމައިލިއެވެ. ލަސްކަރު އަލުން ތަރުތީބުކޮށް، އިސްލާމީ ލަސްކަރުގެ އެންމެ ކުރީ ސަފަށް ވަރަށް ވަރުގަދަ ހަމަލާއެއް ދިނެވެ. މުސްލިމުން ތިބީ އެފަދަ ހަމަލާއަކަށް ވަރުގަދައަށް ތައްޔާރުވެގެންނެވެ. ދުށްމަނުން ހަމަލާދޭން ފެށުމުން ޚައުލާ ބިން އަޒްވަރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާ ވިދާޅުވިއެވެ.

“އޭ މުސްލިމުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ކަނޑިތަކުން ދުށްމަނުން ޤަތުލުކުރާށެވެ.”

އެއަށްފަހު، ހަނގުރާމަ ވަރުގަދައަށް ފެށިއްޖެއެވެ. މުސްލިމުންގެ އެތައް ބަޠަލު ޝަހީދުވިއެވެ. އަދި ދުށްމަނުންގެ އެތައް ބަޠަލު ޤަތުލުވިއެވެ.

މުއައްރިޚުން ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތުގައި އެ ދުވަހު އެކަނިވެސް ޚައުލާ ބިން އަޒްވަރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާ ތިރީސް އެއް ހަމަލާ ދުށްމަނުންނަށް ދެއްވިއެވެ. (ނުވަތަ އެކަކާ ކުރިމަތިލުންތަކުގައި ތިރީސް އެއް މީހުން ޤަތުލުކުރެއްވިއެވެ). އަދި އެކަކަރިކޮށް އެތައް މުބާރަޒާއެއް ކުރެއްވިއެވެ. ދުށްމަނުންގެ ބަޠަލު ހަނގުރާމަކުރަން އަންނައިރަށް ވިދުވަރެއް ފަދައިން ވަދެއިގެން، އެ މީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރައްވައި އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ކާމިޔާބު ހޯއްދަވައެވެ. އެ ދުވަހުވެސް ހަނގުރާމަ ރޯމަނު ވަންދެން ކުރިއަށްދިޔައެވެ. ނަމަވެސް،

ދެ ލަޝްކަރުންކުރެ އެއްވެސް ލަޝްކަރަކަށް މުތުލަގު ކާމިޔާބެއް ނުލިބެއެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ތެރޭގައި ޢިރާޤުގެ ސިފައިންގެ މިހަރު ބަނީ ބަލްކު ބިން ވާއިރު ދެބިމާގެ މިސްކަލުންނަން ގޮވައިލިއެވެ.

"ކަލޭމެންގެ ތެރެއިން އަހަރެންނާ ހަނގުރާމަކުރާނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟"

އެ ހިނދު އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ މުޖާހިދެއްކަމުންވާ ޢަބްދު ބިން ޤަބްޝު އަނާރާ ކުރިމަތިލައި، ކަނޑެކާލާން އަނާގެ މާ ފުރުސަތުއިލްތިޔައެވެ. ނަމަވެސް ލިބުން ފުރުސަތުގައި އިނގޭނގެ ސިފައިންގެ މިހާ އެކަލޭގެފާނުގެ ބަނޑުކުރަން ވަރަށް ވަރުގަދަ ބުރަކަމުން ދިޔައެވެ. އެހެ ސަބަބުން އެކަލޭގެފާނު ބިންމައްކަން ފެއްޓެވެއިގެންދިޔައެވެ. އަދި ދިޔަ ހަމަގާގެ ސަބަބުން އެފުދުން ޖަހަލުގެ މުޅިން އެކަލޭގެފާނުގެ ގޮރުވެސް އޮތީ ބޮޑަށް ނުކުމުފައެވެ. އެކަލޭގެފާނު އަމިއްލަފުރަށް ގޮސް އެތެރެއަށް ލުމަށްޖަހައި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ކުރެއްވިއެވެ. ނަމަވެސް ކާމިޔާބެއް ނުވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ގޮވައިލެއްވިއެވެ. "އޭ މުސްލިމުންނޭވެ! އަހަރެންނަށް އެހީތެރިވާށެވެ."

އިސްލާމީ ޚިލާފަތުގެ ސިފައިން އައިސް އެކަށޭގޮތުގެ ދޮރު އެތެރެއަށް ވެއްދިއެވެ. އެއަށްފަހު އުލާމާ ބިން ޖަބްރު އަލްއިޖްލީ ޖަހުލުގެ މަޑުކަމި އަތްޕުޅު އަދުއްވަޔިގެން ދުވަވަނީގެންފައި، އިޔާރުގެ ޚިލާފަތުގެ ކައިރިއަށް ވަޒީރުން ހަނދުމާމަ ފުއްޓިވިއެވެ. އެކަށޭގޮތުން ޝަރީޢަތު އެ ގޮތުގައި ހަނދުމާވަނީ މައްސަލައެވެ. މުއައްރިޚުން ބައްޓަންކޮށް ގޮތުގައި އެކަށޭގޮތުގެ އެންމެ ފަހުގެ ބަސްފުޅަކީ މިއަށްނަގާ ބަސްފުޅެވެ.

”މި ކަމުގެ ބަދަލު އަހަރެންނަށް ވެރި ރަސްކަލާނގެ ހަސްރަތުން ދިޔަންކަމަށް ދެއްވިއްޖެކަމެވެ. ހަނދުމާވަލީ މިހާރުވެސް ކިޔައި އަހަރެން ރަނގަޅަށް ހަނދުމާވާހުރެވެ. މުޖާހިދުންގެ ދެއްވިއްޔާއި ރޫޙަޔަ ޝަރީޢަތްގެވެ. ހަނދުމާވައިގެ ޤަބުރާ މުދަލަށް ނުވަތަ ބިން ފަތަހަކުރެވިއް ނުންނެވެ.“

އެހެން ފަހަރަކު އިޔާރުގެ ފަރުވާނަކު ކުރިއަށް ނުކުމެފައި ގޮވައިލިއެވެ.

”އަހަންނާ ހަނދުމާވަނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟“

އާރަބު ބިން އާލަމް ޙާ ކިޔުން މުސްލިމް މުޖާހިދުކު ކުރިއަށް ޖެހިވަޑައިގެން، މަދު ވަގުތުކޮށްގައި ތަރިކައި ހާސްގެ ކަނޑަށް ނިކަމެއިލާއްވިއެވެ. ހަމަ އެ ވަގުތު އިތުރު ދުލާވަނަކު އައިސް

ހަނގުރާމަ ފެށުނުމުން، އޭނާވެސް އެކަލޭގެފާނު ޤަތުލުކުރެއްވިއެވެ.
އީރާނުގެ ސިފައިންގެ ބަޔަކު އައިސް އެކަލޭގެފާނު ވަށައިލިއެވެ.
އެކަލޭގެފާނުގެ ކަނޑިކޮޅު އަތުގައި ބިންމައްޗަށް ވައްޓައިލިއެވެ. އެއީ
ވަރަށް ނާޒުކު ވަގުތެކެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ އަތްޕުޅުގައި ހަނގުރާމަކުރާނެ
އެއްވެސް ހަތިޔާރެއް ނެތެވެ. އެކަލޭގެފާނު އަތްޕުޅުން ވެލި މުށްވަރެއް
ނަންގަވައިފައި، ދުޝްމަނުންގެ ލޮލަކަށް އުކައިލެއްވިއެވެ. ލިބުނު
ތަންވަޅުގައި އަވަސްއަވަހަށް އިސްލާމީ ލަޝްކަރާ ގުޅިވަޑައިގެންފިއެވެ.

އިސްވެދިޔަ ސަފްޙާތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޚަންސާއު ބިންތި
ޢަމްރު ހަތަރު ދަރިކަލުންވެސް މި ހަނގުރާމައިގައި ޝަރީކުވިއެވެ.
ހަތަރު ދަރިކަލުން ޝަރީކުވި ޚަބަރު ލިބިވަޑައިގަތުމުން އެކަމަނާ ބާރަށް
ޝުކުރުކުރައްވައި ސަބުރުކުރެއްވިއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ.

"އަހަރެންގެ ދަރިންނަށް ޝަހީދުވުމުގެ ނިޢުމަތްދެއްވި ﷲ އަށް
ޙަމްދާއި ޝުކުރު ހުއްޓެވެ. އަހަރެންގެ އުއްމީދަކީ އަހަރެމެންނަށް ﷲ
ސުވަރުގޭގެ ނިޢުމަތް ދެއްވުމެވެ. އެ ތަންގައި އަހަރެމެން އެއްބަޔަކު
އަނެއް ބައްދަލުކުރުމެވެ."

ހަނގުރާމައިގެ ދުވަސް ދުވަހު ޒުބައިރު ބިން ޢައްވާމު ރަޟިޔަﷲ
ޢަންހު އެކަލޭގެފާނުގެ ބޮޑުބޭބެއިންގެ ބޮޑުދަރިކަލުން
މަޝްވަރާކުރައްވުމަށްފަހު، ހަނގުރާމައިގެ ވަރަށް ކުޑަ އުމުރުގައި
ހަވާލުކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ޢަބްދުﷲގެ ތަފުސީލުގެ މާއްދާ ހަމަޖެހުމެވެ

ބެހެއްޓުމަށްފަހު، ޖަމަލުތަކުގެ ކަނދުރާއި ފުރަގަސް ކަޅު ސާލުތަކުން ނިވާކޮށްލުމެވެ. އެގޮތަށް ހެދުމުން ޖަމަލުތަކަށް ފެންނަނީ ބިރުވެރި ސިފައެއްގައެވެ. ޖަމަލުތަކަށް ހިތަށް ބިރު އެތެރެވެއްޖެއެވެ. ޖަމަލުތަކަށް ފެނުމުން ދުޝްމަނުންގެ އަސްކަރު ބިރުން ފިލަން ދުއްވައިގަންނައެވެ.

ޤަޢުޤާޢު ބިން އަމްރު ރަޟިޔަﷲ އަންހު އަމުރުކުރައްވައިފައިވަނީ ފިލަންދުވާ ދުޝްމަނުން ޤަތުލުކުރުމަށެވެ. ހަނގުރާމައިގެ ފުރަތަމަ ދުވަހު ދުޝްމަނުންގެ ލަޝްކަރުގެ މީސްތަކުން މުސްލިމުންނަށް ހެދިގޮތަށް، މިއަދު މުސްލިމުން ދުޝްމަނުންނަށް ހަދަމުންގެންދިޔައެވެ.

އަބޫ މިޙްޖަން އަލް ޘަޤީފުވަންހަރައިގެ މީހެކެވެ. ވަރަށް ބޮޑު ގެންވެރިއެކެވެ. ގެންވެރިކަމާ އެއްވަރަށް ޝުޖާޢަތާއި ހިތްވަރުގަދަކަމާއި ބިރުކުޑަކަމަށްވެސް މަޝްހޫރު މީހެކެވެ. އިސްލާމްދީން އައުމުގެ ކުރިން ރަލަކީ އަރަބީންގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ޝާއިރު އެއްކެކެވެ. އެ ޒަމާނުގެ ގެންމަކުގައިވެސް ރަލާގެ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށްފައި ހުރެއެވެ. އެއްފަހަރަކު އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވި ޝިޢުރެއްގައި ރަލަން ތަޢުރީފުކުރާ ފަދަ ބަސްތަކެއް އެކުލަވާލައިފައިވެއެވެ. އެ ގޮތުގެ ވާހަކަ އަޑުއިވިވަޑައިގަތުމުން ސަޢުދުގެފާނު އެކަލޭގެފާނު ހައްޔަރުކުރައްވައި، ކަސްތޮޅުއަޅުއްވައިފައި ބެހެއްޓިއެވެ. ހަނގުރާމަ ގަދަވެ ކަނޑެތިގެން އަޑުގަދަވެ އިވިވަޑައިގަތުމުން، އަބޫ މިޙްޖަންގެ ހިތްޕުޅުގައި ހަނގުރާމަކުރުމުގެ ޝައުޤުވެރިކަން އިތުރުވެގެންދިޔައެވެ. ހަނގުރާމަކުރުމުގެ ހުއްދަ

ދެއްވުން އެދިވަޑައިގެން ސަޢުދުގެފާނުގެ އަރިހުގައި ދެންނެވިއެވެ. ނަމަވެސް ސަޢުދުގެފާނު އެ ކަމަށް އިންކާރުކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު އަނބުރާ ފޮނުއްވައިލެއްވިއެވެ.

ދެން އަބޫ މިޙްޖަން ވަޑައިގަތީ ސަޢުދުގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން ސަލްމާ ގެ އަރިހަށެވެ. ވަޑައިގެން ދެންނެވިއެވެ.

“އޭ ސަލްމާއެވެ! އަޅުގަނޑަށް ކަމެއް ކޮށްދެއްވާށެވެ.”

އެކަމަނާ އެއީ ކޮން ކަމެއްތޯ އޮޅުންފިލުއްވުމުން ވިދާޅުވިއެވެ.

“އަޅުގަނޑު ހައްޔަރުން ވީއްލަވައި، ސަޢުދުގެފާނުގެ އަސްކޮޅު ޖިމަންނާއަށް ދެއްވާށެވެ. އަޅުގަނޑު ހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވާން ބޭނުމެވެ. الله ގަންދުމެވެ! އެކަލާނގެ އަޅުގަނޑު ސަލާމަތްކުރައްވައިފިނަމަ، އަލުން އެނބުރި އައިސް އަޅުގަނޑުގެ ދެ ފައިގައި ކަސްތޮޅު އަޅުވައިގެން އިންނާނަމެވެ. އަޅުގަނޑު ޝަހީދުވެއްޖެނަމަ އަޅުގަނޑަށް މަޢާފުކޮށްދެއްވާށެވެ.”

ސަލްމާ އިސްތިޚާރާ ނަމާދުކުރެއްވުމަށްފަހު، އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެން ވިދާޅުވިއެވެ.

“އަޅުގަނޑު ކަލޭގެފާނުގެ ވައުދަށް ރުހިއްޖައީމުއެވެ.”

އެއަށްފަހު އެކަލޭގެފާނު މިނިވަންކުރައްވައި، ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނަށް ފޮނުވައިދެއްވިއެވެ. އަބޫ މިޙްޖަން ވަޑައިގެން، ސަޢުދުގެފާނުގެ އަސްކޮޅަށް ސަވާރުވެވަޑައިގެން މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރުގެ ކަނާތުފިޔަ އާ ގުޅިވަޑައިގެންފިއެވެ. އެއަށްފަހު "ﷲ އަކްބަރު" އޭ ވިދާޅުވެ، ފޮންސިން އީރާނުގެ ލަޝްކަރުގެ ވާއަތްފަރާތުގައި ތިބި ސިފައިންނަށް ވަރުގަދަ ހަމަލާއެއް ދެއްވިއެވެ. މި ހަމަލާދެއްވުމުން ހަރު ލަޝްކަރުގެ ސަފުތަކުގެ ތެރެއިންފާގައި ވަޑައިގެން، އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ ވާތުފިޔައިން ވަޑައިގެން ދުޝްމަނުންގެ ކަނާއަތް ފަރާތަށް ވަރުގަދަ ހަމަލާއެއް ދެއްވިއެވެ. ރޭގަނޑު ވުމުން އެކަލޭގެފާނު ދުޝްމަނުންގެ ލަޝްކަރާ ވަރަށް ވަރުގަދައަށް ހަނގުރާމަކުރައްވިއެވެ. ރޭގަނޑުގެ ވަގުތުތަކުން މުސްލިމުންނަށް އެކަލޭގެފާނު ފާހަގައެއް ނުކުރެވުނެވެ.

ސަޢުދުގެފާނު އާގާސްކަންގުޅާ އުޅުއްވި ނަމަވެސް، އެކަލޭގެފާނު ގެންދިޔީ ހަނގުރާމައިގެ ކަންތައްތައް އުސްތަނަކަން އަރާވަޑައިގެން ބައްލަވަމުންނެވެ. އެކަލޭގެފާނަށް މީހަކު ވަރަށް ހިތްވަރާއެކު ހަނގުރާމަކުރާތަން ފެނިވަޑައިގެން ވިދާޅުވިއެވެ.

"ﷲ ގަންދެމެވެ! އަބޫ މިޙްޖަން ހައްދުކޮށްފައި ނުވާނަމަ، ހަމަ ތަދީނުންވެސް އުޅީ އެކަލޭގެފާނެވެ. އެ މީހަކު ސަވާރުވެގެން އުޅިނީ ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ އަސްކޮޅަށެވެ."

މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ބަޔަކު އެ ފުރުޞަތަކީ އުޅުން ފޮނުއްވުން މަޖާއިކަތްތަކުގައި ވެސް ދޫކޮށްލިއެވެ. އެތާގެ ހަނގުރާމަ ނިމުމަށްފަހު އެކަލޭގެފާނު އެނބުރި ވަޑައިގެން، އަލުން އަމިއްލަފުޅުން ކަސްތޮޅުގައި ހައްދަވައިގެންވެއެވެ.

އަބޫ މިޙްޖަން ހަނގުރާމައިގައި ދެއްކެވި ފެންވަރާއި ބޮޑުވަރު ސަލްމާއަށް އެނގިވަޑައިގަތެވެ. އެކަމަނާއަށް އޭނާ ފެނިވަޑައިގަތް ވަގުތުވެސް ހުއްޓުވިއެވެ. އެކަމަނާގެ ހިތްފުޅަށް އަރައިވަޑައިގަތެވެ.

"މުސްލިމުންނަށް ބޭނުންވަނީ މިފަދަ ހިތްވަރުގަދަ، ތެދުވެރިންގެ ފުރުޞަތު ދޭށެވެ. މިފަދަ ނާޒުކު ދަނޑިވަޅުގައި އޭނާ ހައްޔަރުކޮށްފައި ނުބަހައްޓާނެއެވެ."

ސަލްމާ، އަބޫ މިޙްޖަންގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެން، އެކަލޭގެފާނު ހައްޔަރުކުރެވުނު ސަބަބު އެއްސެވިއެވެ. އެކަމަނާ ދަންނަވިއެވެ.

"އޭ އަބޫ މިޙްޖަންއެވެ! ސަބަބުދީގެން ކަލޭ ހައްޔަރުކުރެއްވީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ؟"

އަބޫ މިޙްޖަން ދަންނަވިއެވެ.

"ﷲ ގަންދެކެވެ! އެކަލޭގެފާނު ތިމަންނާ ހައްޔަރުކުރެއްވީ ހަރާމް އެއްޗެއް ކައިގެން، ހަރާމް އެއްޗެއް ބޮއެގެނެއް ނޫނެވެ. ޖާހިލިއްޔަ ޒަމާނުގައި އަޅުގަނޑަކީ ރާއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝައުޤުވެރިވާ މީހެކެވެ. އަޅުގަނޑަކީ ޅެންވެރިއެއްކަމުން، ޅެންބައިތުތައް ފަސޭހަކަމާއެކު އަޅުގަނޑުގެ ދުލަށް އާދެއެވެ. [illegible] ސިފައެއްގައި އަޅުގަނޑުގެ ޅެންތަކުން ބޭރުވެއެވެ. ބައެއް ފަހަރު އެ ބައިތުތަކުގެ [illegible] އަޅުގަނޑު ވެދެއެވެ. އަހަރެން [illegible] [illegible] [illegible] ޅެންބައިތުތަކެއް [illegible]. އަހަރެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަހަރެންގެ [illegible] [illegible]. އަހަރެން [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ސަޢުދުގެފާނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު ހައްޔަރުކުރެއްވީއެވެ."

ސަލްމާ އެކަމަނާގެ ފިރިކަލުން ސަޢުދުގެފާނުގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެން، އަބޫ މިޙްޖަނާ [illegible] ވާހަކަތައް ވިދާޅުވެދެއްވިއެވެ. ސަޢުދުގެފާނު ވަގުތުން އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް އަބޫ މިޙްޖަން [illegible]. [illegible] ގައިދުޚާނާ [illegible] [illegible] [illegible].

"އަޅުގަނޑު ކަލޭގެފާނުން ޢަމަލުނުކުރައްވާ ކަމަކަށް އަދަބެއް (ނުވަތަ ޢުޤޫބާތެއް) ނުދޭނަމެވެ. އެ ކަމުގެ ބަދަލު އުޖޫރުމަކަށް ނުޖެހެއްސޭނަމެވެ."

މި އަޖެއަށްސަވައިފައި އަބޫ މިޞްރަށް ދުވަހަކުވެސް އެކަލޭގެފާނުގެ ދުފާރުން އެފަދަ ބަސްމަގެއް ބޭރުނުކުރައްވަން ހުވާކުރެއްވިއެވެ.

ޞަފިއްޔާގެ ހިކުމަތްތެރި އުކުޅު

މުސްލިމުންގެ މަތިވެރި އަންޞާރީއި، الله ގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަކުރުމަށް އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައިވާ ވަރުގަދަ އެދުން، އަޚްލާޤީ ސިއްޙަތާ ހަނގުރާމައިގެ ޖޯޝާއި ހިނގި އެހެން ޞަޙާބިއްޔާއަކުން ހަމަވެގެންދިޔައެވެ. މި ޞަޙާބިއްޔާ ނިސްބަތްވާ އެއްބަޔަކު އިސްލާމްދީން ޤަބޫލުކުރެއްވުމަށްފަހު މުޙައްމަދުގެ ޞަފިއްޔާ ބިން ހުވައިލިދު އެވޯޓަރިޔާއެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ މުޙައްމަދުގެ ދުހުތްމަތުގަ ނަބީކަމުން ތިއްބެވި މިހާރެވެ. ނަމަވެސް ފަހުން ބައްޕާވެ، ރަސޫލު މުއައްމިނަކަށް ވެވަޑައިގެންވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ އިސްލާމް ހިމާޔަތް ކުރުމަށް ފުރާނަ ދިންކަމެވެ.

ރަސޫލާމައިގެ ޢިއްޒަތަ ދުވަހަކީ ރަސޫލާމަ ވަކިގެންވެ، ޚުދުނާ ހަމައަށް ރަސޫލާމަ ކުރިއަށްދިޔަ ދުވަހެކެވެ. ކަށިއަށް ދިލްމަތުންގެ ފަހުން ޞަފިއްޔާގެ ބަކުގައި އަޅުގަނޑު ގެމުވައިލިއެވެ.

އެކަލޭގެފާނުގެ އެކުވެރިންނަށް ގޮވައިލައްވައެވެ. “އަހަރެން މިހުރީއެވެ!” ލަޝްކަރުގެ ފަހަތުން މި އަޑު އިވުމުން އީރާނުގެ މީހުން ތިބީ އިންތިހާއަށް ބިރުގަނެފައެވެ. މުސްލިމުންނަށް ހައިރާންކަން ލިބުނީ ތުލައިޙާ އީރާނުގެ ލަޝްކަރުގެ ފަހަތަށް ވަދެވުނު ގޮތެއް ނޭނގުމުންނެވެ. މިއީ ދެ ލަޝްކަރަށްވެސް ހައިރާންކަން ލިބުނު ކަމެކެވެ. މި ކަމުގެ ހަޤީޤަތް ހޫދުމަންބަކައި ވަގުތުކޮޅަކަށް ހަނގުރާމަ ހުއްޓައިލަން ޖެހުނެވެ.

ހަނގުރާމަ ހުއްޓުމުން މުސްލިމުން އެބައިމީހުންނަށް މަންފާވާނެހުން ހާލަތު އަނބުރައިލައި، ސަފުތައް އަލުން އިންތިޒާމުކުރިއެވެ. އާ އުކުޅުތަކާއި ވިސްނުންތަކާއެކު ބަހަމާދޭތުން ތައްޔާރުވިއެވެ. އެ ދުވަހުގެ ހަނގުރާމަ ރާގަނޑު ދަންވަންދެން ކުރިއަށްދިޔައެވެ. މިއީ ތުލައިޙާ ބޭނުންވި ގޮތެވެ. އެކަލޭގެފާނު ބޭނުންވީ މުސްލިމް ސިފައިންގެ ހިތްވަރު އާކުރުމަށެވެ. ދިރާރި ގޮތުން ދުޝްމަނުންނަކީ ބަލިކަށި ބައެއްކަމާއި، އެ މީހުންނާ ކުރިމަތިލުމަކީ އެހާ އުނދަގޫ ކަމެއް ނޫންކަން މުސްލިމް ސިފައިންނަށް އަންގައިދީން އެކަލޭގެފާނު ބޭނުންވިއެވެ.

ހަނގުރާމައަކީ އޭގައި އެތަކެއް އުކުޅުތަކާއި ޙީލަތްތަކެއް ހެދުމުގެ މައިދާނެކެވެ. ކޮންމެފަދަ އުކުޅެއްވެސް ބޭނުންކުރެވިދާނެ މައިދާނެކެވެ. ހަނގުރާމައެއް ކާމިޔާބުވަނީ ހަމައެކަނި ބާރުގެ ގޮތުންނެއް ނޫނެވެ. ދުޝްމަނުންގެ ހިތްވަރު އެތުވައިލައި، ސިކުނޑިން

ކުރިހަދައިގެންފެށުމެވެ. ދުސްތޫރުންގެ ތަޝްރީޢުގެ އެންމެ ފަހަރަށް ވާނީވެ، އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ނުލިބި އެކަށީގެންވާ އަނބުރާ އިސްލާމީ ތަޝްރީޢުގެ ޤަވާޢިދާއި ވަޒީރިސާލާތުން ދުސްތޫރުންގެ ހިމާޔަތްކަން ހާސިލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައި ވެރިވެގެންދިޔައެވެ. މިއީ މުސްލިމުންނަށް އެ ރަސޫލާ ކިޔުމަށްކިޔަނދިނުމަށް ހިތްވަރުއާލާކުރިން އެއް ކަމެވެ.

ރަސޫލާއާގެ ތިޔަވަނަ ދުވަސް ރަސޫލާއާ ކުރީސަފުހަތުގައި، ހިތްވަރުދޭ އަދި ވަރަށްބޮޑު ކަމެއްކޮށްދީ އިސްލާމީ މުޖުތަމަޢުގެ މަހާރަތްތައް ޝަރީޢަތް ބިނާ މަތީ ޝަރުޢީ އުސޫލުތަކުގެ އަޑުވެރި ރަސޫލާއަށްވުރެން މުޙާރަބާކުރުމަށް، ހަރަކާތް ރަސޫލާއާގައި ﷲ ގެ ރަސޫލާ ދެއްކި ބަޝާރާތް ރަނގަޅުކަމަށް އެއްވެއެވެ. ޝަރީޢަތާ ފަސާދާތަކަށް، ބަލާއިތަކަށް ވަރަށްމުހިއްމުކަމެއްވެއެވެ. ވަރަށްމުހިއްމުކަމެއްތަކެއް ރަސޫލާއާތަކުގައި އެބައިމީހުންގެ ބަސްތަކުން ރަސޫލާއާގެ ފާރަވެރިކަމުގެ ބައެވެ. ރަސޫލާއާގެ ވައިރުސްގައި ބޭނުންކުރާ މިފަދަ ބަސްތަކާ ބޭރުގެތަކުން ރަސޫލާ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

"ހަމަކަނޑައެޅުން ވަރަށްމުހިއްމުކަމެއް ޗޫނީގެ ވައްތަރުވެއެވެ."

ޝަރީޢަތް ބިނާ މަތީ ޝަރުޢީ އުސޫލުތަކުގެ ގޮތުގައި މިހުންނަން ވިދާޅުވިއެވެ.

"އޭ ޢަރަބީންނޭވެ! އިސްލާމްދީނުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް الله ތަޢާލާ ވަނީ ނިޢުމަތް ދެއްވާފައެވެ. ރަސޫލާގެ ކުރީގައި ދުބައްދަތުގެ ޒަމާނު ފުނާއިމުވުން އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން ޝަރަފުވެރިކޮށްދެއްވިއެވެ. ސިންގާތަކެއް ފަދައިން އެކަކު އަނެކަކަށް ހަމަލާދީ، ވަލު ޖަނަވާރުތަކެއް ފަދައިން އަނިޔާވެރިކަމާއި އެކަކު އަނެކަކަށް ހަމަލާދިނުން ދުރުކޮށް، الله ގެ ރަޙްމަތުން ތިޔަބައިމީހުން އަޚުންނަށް ވެއްޖެއެވެ."

އެކަކޭގެ ރަސޫލާގެ ބަސްފުޅަށް ޖަވާބުދެއްވުމުން ވިދާޅުވިއެވެ. ރަސޫލާ ބަދިރީ ކިޔުއްވިއެވެ.

"الله ގެ ދީނަށް ތިޔަބައިމީހުން ވާގިވެރިވާށެވެ. އޭރުން الله ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެހީތެރިވެދެއްވާނެއެވެ."

ޙަދީސްގެ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދަވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ.

"އެކަލާނގެވަނީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވަޢުދުވެވޭ ދީނުންނި ފަދައިން ޝާމިލުކުރައްވައި ގެނެސްދެއްވާ ވަޢުދުތަކެއް ފަހަރަކުން ހެޔޮވެރިކޮށްދެއްވިއެވެ. އިރާދާގެ ތެރެއިން ފަހަރު ދެއްވާނަމަވެސް ބަރަކާތްތަކާ އިސްލާމިއްޔާ ފުރިހަމަވެގެން ދެއްވާނެއެވެ."

ޙަދީސްގެ ވާހަކަފުޅު އަޑުއަހައިގަނެ މުސްލިމް މުޙާރިބުންގެ ހިތްތަކު އާރާ، ރަޙްމަތް ފެނުނީއެވެ.

އެ ދެ ހަނގުރާމައިގެ އެއްވެސް ބަރަކާތެއް ކުރިއަކަށް ނުދެއެވެ. ދެ ރަސްކަލުންގެ ސިފައިންވެސް ތިބީ ވަރުބަލިވެފައެވެ. އެބައިމީހުން އަރާމުކުރުމަށްޓަކައި ދޫކޮށްލިއަކަސް ނުހުރެއެވެ. ނަމަވެސް އިސްލާމީ ރަސްކަލުންގެ އެކަކު ދޫކުރެވޭކައި އަރާމުކުރުމުން އެއްބާވަތެއްގެ އިންސާފުވިއެވެ. އެއީ ނަސް ދަސްތޫރު ޤުދުސް ބިން އަލްމަދު ރަސޫލުﷲ އަންގަވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިސްނައި ފުރުސަތުއްވަމުން ގެންދިޔަ މާތް އަސްލަކީ ޖުމްލަށް އެކަލޭގެފާނުގެ އުސޫލެވެ.

އިނގިރޭސި ރަސްކަލާ ޢައްކާބާރީ މުސްލިމުންގެ ރަސްކަލުންގެ މިސްކިތުންގެ އަދަދު ވަދުވަން އެކަލޭގެފާނަށް އެނގިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެހެންކަމުން ރަސްކަލުންގެ މިސްކިތުންގެ ދުނިޔެ އާޚިރަތް ޤާޟީ ގެނައުމަށް ވަނީ ބޮޑުނަންވެފައެވެ. ވަރަށް ގިނައިރު ވިސްނަވައި ފުރުސަތުއްވަމުން ޤަބޫލު، ތަޢުލީމާއި ނިންމެވުމަށް ހަމައަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ތަޢުލީމު ގާތްގަނޑަކަށް މުޅި ދެ ހަތަރުސަތޭކަ، އިއްޔާ ހަވީރު އެކަލޭގެފާނުގެ އެކުވެރިންނާ ވަކިވެވަޑައިގެން ތަނަށް އެކަލޭގެފާނުގެ އެކުވެރިން ފޮނުއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު އެ މީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

"އިރު އެކުވާއިރު ބައިތުލްމަޤްދިސްގެ ތެރެއިން ސަލާމަތާ މީހުންގެ ޖަމާޢަތް ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނަށް ދާނެއެވެ. އެ ސަލާމަތާ މީހުން ޚިލާފުވެ އެބައިމީހުން، ދެން އިތުރު ސަލާމަތާ މީހުން އެބައިމީހުންގެ

ޒަރަހުމުން ދާނެވެ. މިއީ އިސްލާމީ ތަޙްރީކުގެ ހިތްވަރާއި އުންމީދު އާލާން
ކަމުނެވެ.“

އެބައިމީހުން ޤުރުއާނުގެ އިރުޝާދާއި އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރިއެވެ.
ތަޙްރީކުގެ އެއްވެސް މީހަކަށް އެ ކަން ޚާއްޞަކޮށްފައެއް ނުވެއެވެ. ޖިހާދުން
އަދި ދުވަހުގެ އިރުގެ އުޖާލާ ދޮރުތަކެއް ބަހައްޓަން ފެނިއްޖައެވެ. މި
ހިތްވަރާއިދު ހުސްދުނުގެ ވަގުތުގައި އިސްލާމީ ދަޢުވަތު ޖަމާޢަތް ޤުރުއާނު
ހުންނަ ކޮޅުތަކުގައި ނޫރު އަސްލާމުނުގެ އިންތިޒާރުކުރިއެވެ. މި
ކޮޅުތަކަން ނިމުމާއި އަރުވައިފިއެވެ. މުޖާހިދުންގެ އަސްލުތަކުގެ
ކިޔަވާދިނުމުގެ ފިޔަވަޅުތަކާއި ކެތްތެރިކަން ފެނިއްޖައެވެ.
އެކަކާއެކު ބާރު އަޑުފުޅުން "الله އަކްބަރު" އޭ ވިދާޅުވިއެވެ. މުސްލިމް
މުޖާހިދުންވެސް އެކަކާއެކުގައި އަޑުފުޅާއެކު "الله އަކްބަރު" ގެ މަތިވެރި
ނަޢުރާ ކިޔިއެވެ. މުސްލިމުންނަށް ހިތީ މިއީ އިސްލާމީ ތަޙްރީކަށް
އާރިފުވަން އަދަން އަދި ތަޙްރީކުގެ ކަމުގައެވެ. ތަޙްރީކުގެ ބަރަކާތް ފަހަރު
ބަރަކާ "الله އަކްބަރު" އޭ ގޮވުމަށް އަރިސް، އިސްލާމީ ތަޙްރީކާ
ގުޅިއްޖައެވެ.

މިދުވަސްވީ މަސްޖިދު ދުޝްމަނުންގެ ހިތްތަކަށް ހަރަކާތްތެރިވުން
ބިރުވެރި ވިޔުން ކަމުގައެވެ. އިރާނުގެ މުސްލިމުންގެ ހިތްތަކަށް
ބިރުވެރިކަން ވެރިވިއެވެ. މާނަސްވެ ހިތްވަރު އެލިއްޖައެވެ. މުސްލިމުންގެ
ރޫހު ތާޒާވެ، އެބައިމީހުންގެ ހިތްވަރަށް އިތުރު ދިރުމެއް އަލުވެއްޖައެވެ.

ސަތޭކަ މީހުން ހިމެނޭ ޖަމާޢަތްތަކެއް ބަޔަކަށްފަހު ބަޔަކު އަދިސް
އިސްލާމީ ތަޢުލީމާ ގުޅޭ މަސްޖިދުތަކުގައި، އެ މަދިރާސާތަކުން ފެނުނަން އާދޭ
މިންނަތް ފަތަ އުފާވެރިކަމެވެ. މިއީ ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި
ގުގުމަމުންދިޔަ ތަކުބީރުގެ މަތިވެރި އަޑެވެ.

މުސްލިމުންގެ ހިތްތަކުވަނީ އުފާވެރިކަމުގެ ޖޯޝުން ފުރިއްޕައި
ބަނދުންވާން ކައިރިވެފައެވެ. އެހެން ނުވާނަމަ ސަބަބެއް ނެތެވެ.
އެބައިމީހުން އެންމެ ބޮޑުންނާ އެހީގެ ތަރުތީބު އާއި އެބައިމީހުންގެ
ކުރިމަތީގައެވެ. ދަރުމަވެރި އަށް ޖާބިރުއަށް މި މަންޖެހު
ފުރިވަޖެހިގެންފައެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވަގުތީން އެކަލޭގެފާނުގެ ގޮތުގައިވާ
ފައުޖުގެ ސިފައިންނަށް އަމުރުކުރެއްވީ، ހައްފާނުގެ ކައިރިންނާފަހައި
ކުރިއަށް ގޮސް ދަރުސްކަރާ ގެނުމަށެވެ. ހައްފާނުއަޅި ކާފާގެ އަވަށްކަށެވެ.

މި ތަންވަޅު ހާޝިމް ބިން ޢުތްބާ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު
އެކަލޭގެފާނުގެ 700 މުޖާހިދުންނާއެކު އެތަނަށް ވަޑައިގެންނެވެ.
މުސްލިމުން އެކަލޭގެފާނަށް ތަޢުޒީމުގެ އުސޫލުތަކާއި، ފާއިތުވި ދު ދުވަހު
ހިނގައިދިޔަ ކަންތައްތަކުގެ ޚަބަރު ދިނެވެ. މި ވާހަކައަށް
އަޑުއެއްސެވުމަށްފަހު، ހާޝިމް އެކަލޭގެފާނުގެ ފައުޖުގެ މީހުން
ބައިކޮށްލެއްވިއެވެ. ކޮންމެ ބައަކަށް ހަތްދިހަ މީހުން ލެއްވިއެވެ.
ތަކުބީރު ގޮވައިލެއްވުމުން އަދި މީހުން ގޮވާލަވާ،
އެކަލޭގެފާނުގެ ފައުޖުގެ މީހުން މައިދާނަށް ފޮނުއްވަން ފެއްޓެވިއެވެ.

މި ގޮތުގެ މަތީން އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ ރޫހު އާލާވެ، ހިތްވަރާއި ފަސްވަރާއި ބުއްދިވަރު މަތިވެއްޖެއެވެ. ބާރުގަދަ، ވަރުހުރި ސިންގާތަކެއް ފަދައިން ދުށްމަނުންނާ ކުރިމަތިލާން ތައްޔާރުވެއްޖެއެވެ. މުސްލިމް މުޖާހިދުންގެ މި ލަޝްކަރަށް އަހައްމިއްޔަތުގެ ވެރި ރައްބާނީ ޝަރަފުވެރި ލަޝްކަރެއް ކަމުގައި ވާހަކަދައްކައެވެ. އަހަރެމެންގެ ޝަރަފުވެރި އިމާދުލްބިލާދު ލަޝްކަރެވެ. އަހަރެމެން ޖިހާދު ކުރަނީ ޝަރީޢަތާ އެއްގޮތަށް ދީން މަތިކުރުމަށް ޓަކައި އަހަރެމެންނަށް ލާޒިމުވާ ވާޖިބު ބަލައިގަނެގެން ކަމުގައި ވެއެވެ. ސަބަބަކީ އަހަރެމެންނަކީ ނަސްރު ވެރިވުމަށް އަހަރެމެންގެ ރައްބުގެ މަތިވެރި އާޔަތްތަކުގެ ބާރު ލިބިފައިވާ ބަޔެކެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ތިންވަނަ ދުވަސް

ޤާދިސިއްޔާ ހަނގުރާމައިގެ ތިންވަނަ ދުވަސް އިސްލާމީ ތާރީޚުގެ ޕޭޖުގައި ލިޔެވިފައިވަނީ "އިމާސް" ގެ ނަމުންނެވެ. "އިމާސް" ގެ ލުޣަވީ މާނައަކީ އަނދިރިކަމެވެ. އެ ދުވަހަށް މި ނަން ދެވުނީ، އަސްލަކުގެ ގޮއްސަނދުކަމުން ބުރުވަހުންދިޔަ ހިރަފުސް ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނަށް އާދަޔާހިލާފު ކަޅު އަނދިރިކަމެއް ފޮރުވިގެންދިޔުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.

އެ ދުވަހަށްޓަކައި އީރާނުގެ މަޖޫސީން އާ އުކުޅެއް ރާވައިފައެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނަށް ގެނައި އެތަކެއްގެ ބޮޑުކަނޑިތަކެއްގެ ހަތިޔާރުގޮތުން ބަހައިލެވުނެވެ. މިހާރު އެ އެތަކެއްގެ ވަރަށްގަދަ ހަނގުރާމަވެރިކަމަކުން މުސްލިމުން ޔަޤީނެވެ. އެހެނީ ކުރީ ހަރަކާ ވަނީ މުސްލިމުން އެތަކެއްގައި

ހަރުކަށްފައިވާ ހައުދުޖެހެއް ހިފަހައްޓަން އައްސަރިފައިވާ ވަޢުދެއް
ކަނޑައެޅިފައެވެ.

ފައިމަގުގައި ހަނގުރާމަކުރާ ސިފައިންނަށް އަސްވާރުން ގެންދިޔައީ އަށްޖެހިއެއްގެ މިސާލުގައި ރައްކާތެރިކަން ދެމުންނެވެ. ދުޝްމަނު ކުރިއަށްދިޔައީ މިފަދަ ރައްކާތެރިކަމުގެ ތެރޭގައެވެ. މި ކަމުގެ ސަބަބުން މުސްލިމުންގެ ހިތްތަކަށް ނުތަނަވަސްކަމާއި ބިރުވެރިކަން ކުރިމަތިވިއެވެ. ބަޔާގޮތުގައިވެސް އެ ބިޔަ ދުޝްމަނާ ކުރިމަތިލުމަކީ މުސްލިމުންނަށް ފަސޭހަކަމެއް ނޫނެވެ. ދުޝްމަނު ކުރިއަށްދާ ކޮންމެ ދިމާލަކުން ގެންނަމުންދިޔައީ ބިރުވެރިކަމާއި ސިފަކުރެވެ. މި ކަންތައް ދުޝްމަނުންނަށް އަނިޔާއެއް ކަމުގައެވެ. އެބައިމީހުން މި ތަނުގެ ފުރަގަސްދީގެ ބޭނުންހިފައި، މުސްލިމުންގެ ތަޝްކީލު ފުރަގަސްފާރިފައި ކުރިއަށްދިޔައެވެ. މުސްލިމުންނަށް އެބައިމީހުންގެ މަޤްޞަދު ފައިމަގު ސާބިތުކޮށްލެވެން ދެވުނީ ނުހަނު ދަތިކަމަކާއެވެ. ދުޝްމަނުގެ ސަބަބުން މުސްލިމު ފަސްކަރަން އެމަށް ތަރުތީބާއި މުސްތަޤާލު ޖެހުމުންދިޔައެވެ.

ދުޝްމަނާ ކުރިމަތިލުމަށް ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް އުކުޅެއް ކުރެއްވުން

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއަކީ ޢަސްކަރީ މުޙައްބިބެކެވެ. އެކަލޭގެފާނު ހުންނެވީ ހަނގުރާމައިގެ ބާރަދު ރަނގަޅުކަން

ބައްލަވައި ދިރާސާކުރެއްވުމުގައެވެ. އެ ބިޔަ އެތްތަކުގެ ސަބަބުން އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ ހަނގުރާމަ ހުއްޓުމަކަށް އަތުވެދާނެކަމުގެ ބިރުވެރިކަން އޮތްވެއެވެ. މި ކުއްލި ނުރައްކަލުގެ ހާލަތުގައި، އެކަލޭގެފާނު މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އިރާނުގެ މީހުންނަށް މެސެޖެއް ފޮނުއްވިއެވެ. އެ މެސެޖުގައިވަނީ އެތްތަކުގެ އުނދަގުލުން ސަލާމަތްވާނެ ގޮތެއް ބަޔާންކޮށްދިނުމަށެވެ. އެބައިމީހުން ޖަވާބުދިނެވެ.

“އެތްތަކަށް ހަމަލާދީގެން އިސްލާމް ބަލިކޮށްލެވިދާނެއެވެ. އެތްތަކުގެ ލޮލާއި ހޮނޑަކީ އޭގެ އެންމެ ނާޒުކު ދެ ގުނަވަނެވެ.”

އޭގެ ތެރެއިން އެކަކު ބުންޏެވެ.

“އެ ދެ ތަނަށް ހަމަލާދީފިނަމަ އިސްލާމް އެ މުސީބާތުން ސަލާމަތްވާނެއެވެ.”

ދުށްމަނުންގެ ލަޝްކަރުގައި ތިބި އެތްތަކުގެ ތެރޭގައި، މާ ވަރުގަދަ، މާ ހައިބަތުހުރި ދެ އެތް އޮތެވެ. އޭގެ ތެރެއިން، ލަޝްކަރުގެ އެންމެ ކުރީގައި އޮތް އެތަކީ، ހާދަހާރިތާރަން މަދުންނޫނީ ނުފެންނަ ވައްތަރުގެ، ހުދުކުލައިގެ އެތެކެވެ. އަނެއް އެތަކީ، އަޅިކުލައިގެ ބިޔަ އެތެކެވެ. އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ މަރުކަޒީ ކޮމާންޑަރު، ތަމީމުވަންހައިގެ ދެ ފިރިހެން ސިންގާއަން އަމުރުކުރެއްވި، އެ ހުދުކުލައިގެ އެތަށް

ހަމަލާދިނުމަށެވެ. ބަލިމުވަންހައިގެ ޖަޕާނުގެ މި ދެ ސިޔާސަތައް، ޔޫރަޕު ބިން ބްރިޓަނާއި، އާންމުގެ އަދި ޖަރުމަނީ ބިން ބްރިޓަނެވެ. ހަމަލާއަކީ، އަލިކުރައިގެ އެޓަމް ހަމަލާދިނުމުގެ ކަންތައް ހަލާކުކުރުމެވެ، ހަރުމަލާ ބިން މާލިޔާއި، ތިބެއިލާ ބިން ހަރުބު އަލްއަސަރުއަށެވެ.

ޖަޕާނުގެ މުޤާބިލުން އެމެރިކާން ހަމަލާދިނުން

ޖަޕާނުގެ ކާމިޔާބު އަދުރު ލިބުމާއެކު، ވަގުތުން ހަނގުރާމައިގެ ހުރަހަތަކެއް ރުޅިއަޔެއެވެ. ބިޔަ، ބޮޑު އެމެރިކާ ޖަރުމަނީ އާދައިގެ ދިސޫރަކަމެއް ނުކުރެވެ. އެއީ ނުރައްކާތެރި، ބިރުވެރި ކަމެކެވެ. ދުރަށް އެތަކެތި ހަރުގެން ކުރެވޭ ކަމެއްކަމެވެ. ދުނިޔޭގެ ބޮޑު ބާރުތަކުގެ މިއަދު ކަނޑުތެރެ ބޭނުންކުރުމުގެ ނުފޫޒު ހިއްލުވަމުން، އަސްލުހުރިހާ ފައިމަގުގެ ސިފައިންގެ ފައުޖުތަކުން، ސިއްރުސިއްރުން ކުރިއަށް ވަޑައިގެންފަވެ. އެބަޔަކުން އެ ސިފައިންނަށް ދިރިއުޅުން ދަށްވިއެވެ.

“އެ ފަހު ސިއްރުވެރިކަމައި، ހިތި ވަޒީފާގެ ލިބުނުކަމުގެ އޮތް ވަރަށް ބޮޑެވެ.”

ދުނިޔޭގެ ބާރުތަކާއި، އިތުރުން ސިފައިންގެ ސަފުތަކުގެ ތެރޭގައި ދުރުގަތް ސަރުކާރުގެ ބިންގެން ވަށާލެވެ. ހަމަ އެފަދައިން ރައްކާތެރިކަމާއި ދިފާއުކުރުމަށް ތެރޭގައި ވަޑައިގެންވެ. އެ ބިޔަ

އެތުގެ ވަރައިގެން ޒިނަ އަދަދެއްގެ މީހުން ޢަމާވެފައިވާތީން ފެނުމުން،
އެތް ސިރި، ދެފަރާތަށް އޭގެ ބޮޑުކަމި ހުރެން ފެނިއެވެ. ހަމައެކަނިވެސް، ޤަދުޤާދާއި އާސިފް އެއްފަހަރާ ކުރިއަށް ފިޔަވަޅެއް އަޅުއްވައި، އެއްވެސް ޢިތުރުމާއްނުދީ، އެ ހުދު އެތުގެ ދަރުހަރަން އެބުބުފެނުގެ ތުނުން ނާޢަތަށް ހަރާލިއެވެ. އެއާއެކު، މުޅި މައިދާން ސިފައިސްތާލި އެތުގެ ވޭނީ ހަޅުހޭގެ އަޑުގަނޑެވެ. ބިރުން ސިއުރާއި ވޭނުގެ ސަބަބުން، އެތި ތެޅިފޮޅިގަން، އޭގެ ބޮޑުކަކިރުމަތީގައިވާ ސަވާރުން ބިމަށް ހުރާލިއެވެ. އެތަން ލިބުމުންދިޔަ ތަދުގެ ސަބަބުން، އޭގެ ހުނޭ އުފާލައިގެން ހަރަކާތްވުން ދިޔައެވެ.

ޤަދުޤާދު (ރަސޫލުﷲ އަށްފުރު) ހުށްނުވި މިދަނޑިވަޅަށް ނުހަނު ފާރަވެރިވެވަޑައިގެންނެވެ. އެކަލޭގެފާނު ބަލާކަން ނުރުހުންނަވައި، އެކަލޭގެފާނުގެ ކައިރީގެ ބާރުގަދަ، ނުރައްކާތެރި ހަމަލާއެއް އެތުގެ ހުނެއަށް އަރުވާލިއެވެ. އެތުގެ ހުނެ ބުރިވެގެން ވެއްޓިއްޖެއެވެ. ދަލުކަސްވެ، އަދި ރުޅިއައިސް މުޅަވެފައިވާ ހާލުގައި، އެ ބިޔަ އެތި ހަޔާތަވުން ދުވަނިކަން، އަރިއަށާލައިގެން ވެއްޓިއްޖެއެވެ. އެތި ވެއްޓުމާއެކު، މުސްލިމުން އެ އެތުގެ މަތީގައި ތިބި އިރާނުގެ ސަވާރުން މަރާލިއެވެ. އެއަށްފަހު، އަދިން އެ އެތި ތަނަވެފައިވާ ހަޔަވާނުތަކެއް ފަދައިން ހަރަކާތްވުން ކެނޑި ހުއްޓިއެވެ.

މި ދަނޑިވަޅުގައި، ބައްމާލާއި ރިއްބިލް ފައިމަގުގައިވާ ސިފައިންގެ ފައްޖަކާއެކު، އަލިކަލައިގެ އެތަން ހަމަލާދިނެވެ. ބައްމާލާ

އެ އެތުގެ ހޯދަން ނޭޖާ ހަރާލިއްވެ. އެއާއެކު، އެތް ހަރިއަށާލައި، އާދެ ފަހަތު ދޮފައިގެ ވައްކަމަން އިރުސްދުފައި، ހަލުން ކޯގަން ތުދުވެއްޖެއެވެ. ރިއްބިލް އެ އެތަން ދޮވަނަ ބަމަލާއްދީ، އާދެ ހޫނު ބުރިކޯރުލިއްވެ. އެތް ދުއްވަން އިން މިހާރަން މި މަންޖަރު ފުރުމުން ބިރުން ސިރި، އެ ސޫރި ކުރިއަރަން ދުއްވުމަރުބަކައި، ދަގަނޑުގަނޑުކުން އާދެ ނިތްކުރިގައި ތުކާރުކޯން ތަގަން ފުރިއެވެ. ޖަހުރުވުފައިވާ އެ އެތް ދާރުފުރުމުން، މުސްލިމް ސިފައިން ދުރަހަށް ޖެހި، އެ އެތް ދާރަން މަގު ދުއްކިއެވެ.

ލިބުމުންދިޔަ ގަދަ ވޮށުގެ ސަތަބުން، އެ އެތްތައް ބިރުވިރި ގޯތަކަށް ހޯރަން ފުރިއެވެ. އެ އެތްތައް އިރާންގެ ހަޝްކަރާ ދިމާލަށް ކުއްލިއަކަށް އެނބުރި، ހަޝްކަރުގެ ސަފުތަކުގެ ތެރެއަށް ވަދެގަތެވެ. ހެކަނުފުފައިވާ އެތްތައް ދުކޯދުކޯގަށް ދުވުމުން ގަނޑިހައެވެ. މިތަން ފެނި، އެ ހަޝްކަރުގައި ތިބި އެތްތަކުގެ ފައުޖު، އެ އެތްތަކުގެ ފަހަތުން ދުއްވައިގަތެވެ. އެ ސޯރުމުންގެ ހޫނު ތަރެ ވައްކަމަން އުފުލައި، ނުހަނު ބިރުވެރި ގޯތަކަށް ހަޯލަވަމުން ދުވަމުން ދިޔައީރު، އެސޯރުމުން ގަނޑިޔައީ ޖެހޭ ކޯނު އެއްކައި ސޫނާފައި ކުރަމުންނެވެ. އެނގު ފަހުން، އެ އެތްތައް ބައިވީ ކުރަން ފުނދާލައި، ހަނރެ ފުރާތު ހައްސާރިގައިވާ މަދާއިނުގެ ތެރެއަށް ވަދެ، ފުލުކޯގަން އާބާލައިފިއެވެ.

އެތްތައް ދުއްވަން ތިބި މީހުން، އެ ސޯރުމުން ފިލައިގަން ދިޔަނުދީ ހިފެހެއްޓުމަށް ނުހަނު ބޯކަށް ވަސަލްކަތްކުރިއެވެ. ނަމަވެސް، އެކަނިވީ މުގިން ނާކާމިޔާބުވެ. ފޫނުއް ފަޔަށް ފުށުފުރުން ފަދަ

ކަމަކަށެވެ. އެޗްޕީވީގެ ބުރަކަށިމަތީގައިވާ ހަޑުދަޅުތަކުގައި ތިބި އެންގެންވަސީ ދަރުވެގެސްފަށެވެ. އެޗްޕީވީގެ ގުސްބޯތީން ސަލާމަތްވުމާއެކު، މުޅި ހަށިގަނޑަށް މައިދާނަށް ހަމަހިމޭނުކަން ވެރިވެގެންދިޔައެވެ. އެއީ ދަރުމަތީގެ ރަސްކަލުގެ ސިފައިންވެސް، ކުއްޖި ސިހުމަކާއި ބިރުވެރިކަމާއެކު ތިބޭގައި ތިބޭ، މި ބިރުވެރި، ނާމާން މަންޒަރަށް ބަލަން ތިބުމުގެ ސަމަބޭނުނެވެ.

އަލްބިރު ބިން މަޙްމޫދުލްބަޤުގެ ޤިޔާމަތުގެ ކަމާއި ހިތްވަރުގެ ދަރަކަސް

ޤާރިސްއައްޔާ ހަށިގަނޑަށް ބައިވެރިވި މުޤާރިދިނުގެ ތެރޭގައި، އާދައާއި ޚިލާފަށް ހިތްވަރުގަދަ ފަރުވާތަކުން ހިމެނެއެވެ. ޤިޔާމަތުގަ ކާމިޔާބުން ހިމެނެއެވެ. އެބޭކަލުންގެ ފަންވަރާއި ބޭނުމުގެ ސަމަބޭން، އިސްލާމީ ދަރަސްކުރުގެ މުޤާރިދުންގެ ހިތްވަރުކަމައި ޤާދިކުރުމުގެ ތޫރު އާލާވެގެންދިޔައެވެ. މުޤާރިދުންނަށް އިތުރު ހިތްވަރު ލިބުމުގެ ދިޔައެވެ. މިދިޔަތިރި ކާމިޔާބުގެ ތެރޭގައި ހިމެ އެއްބަލަކަތި، ބަލުހުނިމުޤާ ވަޒަހަރައްޔަ ނިސްބަތްވާ މަސްހޫރު ބަހަރުކަށެވެ. އިސްލާމްވެ ދިނު، ނުހަނު ފުރިހަނދުވަރުން ފަހުރުވެރިކާއެވެ. ނަމަތްފެދި އަލްބިރު ބިން މަޙްމޫދުލްބަޤެވެ. ހަށިގަނޑާއި ތިރިވަނީ ދުވަހު އެކަކުގެ ފުން ގޮތައިޚުލާސްތެރިއެވެ.

”އޭ އެކުވެރިންނޭވެ! ތިމަންކަލޭގެފާނު މިދަނީ އެތްތަކަށާއި
އޭގެ ވަރައިގެން ތިބި އީރާނުގެ މީހުންނަށް ހަމަލާދޭށެވެ.
ތިމަންކަލޭގެފާނު ދިޔުމުން ކުޑައިރުކޮޅަކު މަޑުކޮށްލުމަށްފަހު،
ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ޖިހާދުވެރިކަން ތަބާވެ ފަހަތުން އަންނާނެވެ.
ރަނގަޅަށް ކަށަވަރު ކުރާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން ޚަލީފާއަށް ސަލާމް، އަބޫ
ބަކުރު ގެއްލިދާނެއެވެ (އަބޫ ބަކުރުއަލީ އަޅުގަ ބިން މަތިދިރިއުޅެވޭ
ކުރުނާއެވެ).“

އެކަލޭގެފާނު އިތުރަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

”ތިޔަބައިމީހުންނަށް ތިމަންކަލޭގެފާނާ ހަމައަށް އާދެވުން
ގެސްއުޅެވަނަމަ، އަބޫ ބަކުރު ގައިގަ ދުވަސް މިހާރު ދުވަން ކިތަނީ
ކޮންހާކުރެން ހެއްދެވީ؟“

ހަސަނުއަލީ އާދާޒީނާޔަށް ރިތަރުގަދަ ބަޔަކާލެވެ.
ކޮނޑަމައިގަންނަމާ، ޖެހިލުންކުޑަ ބާކަލާކެވެ. ހަނގުރާމައިގެ އުކުޅުތަކު
ދެންވަމައިގަންނަމާ، އެކަމުގެ ކުރަދާނަ މާހިރުކެވެ. ﷲގެ މި ސިފަގާ،
ދުޝްމަނުންގެ ފައުޖުގެ ތެރެއަށް ވަދެގަތީ، އެކަލޭގެފާނުގެ ބަހަނާތޮތަށް
ޤަރުވުމަށްޓަކައި ހިރަފުހެގެ ފަރުދާއެއް އުފައްދަމުންނެވެ. މުސްލިމުންގެ
ލަޝްކަރުގައި ތިބި އެކަލޭގެފާނުގެ އެކުވެރިންނާއި އެކަލޭގެފާނުގެ
ޤަބީލާގެ މީހުން، އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް ބުންޖެވެ.

”މިހަބައިމީހުން މިހަ އިންތިޒާރުކުރަނީ ކޮންކަމަކަށް ހެއްޔެވެ؟ މައިދާނަށް ނުގޮސް މިހާ ލަސްކުރަނީ ކީއްވެގެން ހެއްޔެވެ؟ ޙަމްޒު ޝަހީދުވެއްޖެނަމަ، އެއީ މުސްލިމުންނަށް ލިބޭނެ ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުމެކެވެ. އެކަންވާނީ މުސްލިމުންނަށް ލިބޭނެ ފޫނުބެއްދޭވަރުގެ ގެއްލުމަކަށެވެ. އޭރު ގެއްލިގެން އެދިޔައީ މުސްލިމުންގެ މޮޅު ހަނގުރާމަވެރިއެކެވެ. ބިރުކުޑަ، ޖެހިލުންކުޑަ ލީޑަރެކެވެ.“

މިދެންނެވި ވާހަކަތައް ދެއްކުމަށްފަހު، މުޖާހިދުން އަވަސްއަވަހަށް ޙަމްޒުގެ ފަހަތުން ދިޔައެވެ. އެބޭކަލުންނަށް ފެނުނީ، ޙަމްޒު [illegible] ދުޝްމަނުންނާ ހަނގުރާމަކުރައްވަނިކޮށެވެ. ޙަމްޒު ކަނދުރާމައިގެ [illegible]، އެއްވެސް ޖެހިލުމެއްނެތި، [illegible] ދުޝްމަނުންނަށް [illegible] އަމާޒުކުރައްވަން ފެށްޓެވިއެވެ. ނަމަވެސް، ކުއްލިއަކަށް [illegible] [illegible] އެކަލޭގެފާނަށް [illegible] އެކަލޭގެފާނު [illegible] އެކަލޭގެފާނަށް [illegible] އެކަލޭގެފާނުގެ އަސް [illegible]

ޙަމްޒު އެކަލޭގެފާނުގެ [illegible] ވިދުވަރު ދައްކާލިއެވެ. ނުހަނު ފިރިހެންވަންތަކަމާއި އެ [illegible] ހިތްވަރާއި، [illegible] އަންނަމުން ދިޔަ ދުޝްމަނުންނާ ކުރިމަތިލައްވަމުން ގެންދެވިއެވެ. ދުޝްމަނުންގެ [illegible] އެކަލޭގެފާނަށް [illegible] [illegible] [illegible]. މި މަންޒަރު ފެނިގެން، އެކަލޭގެފާނުގެ

އެކުވެރި މުޖާހިދުން ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނަށް ބާޖުތަކެއްގެ ބީރައިން ޖެހިގަން، ދުޝްމަނުންގެ ބައިގަނޑު ފަހަތަށް ޖެއްސާލިއެވެ. އެވަގުތު، ބަޑުބައެއް އީމާނުގެ އަސްވާރުކަލު ފެނިވަޑައިގަތެވެ. އެކަލޭގެފާނު އެ އަރުގެ އެއްފަހަރު ހިއްޖަވައި ތަންމަވައިގަތެވެ. އަހަރެން ސަވާރުވެގެން އިން މިނާ އަސް ދުއްވުމަށްބަކާ އަރުގައި ތަޖާގަތެވެ. ނަމަވެސް، ބަޑު ހިފަހައްބަވައިފައިވާ ބާރުކަމުން އަސް ގޭއިވެސް ނުލިއެވެ. ދެން އާނާ ދިފާއުމަހްބަކައި، ބަޑުއާ ދިމާއަށް އުނބުރި އާނާގެ ކަނޑިން ބަމަލަދިނެވެ. ނަމަވެސް، ބަޑު އެ އުދިފަހުން ރުކިގަތެވެ. އެޖުތުން އެކަލޭގެފާނު ބަދިނުކުރުވާކަން އެނގުމުން، އާނާ ފުރުއަށް ސަލާމަތްކަން އަހުން ފުއްމާލައިގެން ދުވައިގަތެވެ. ބަޑު ގޮވައިލައްވައިފައިވެ.

"އެ އަހުރެ ލަގަން ތިމަންނާއަށް ދޫކުރޭ."

އެކަލޭގެފާނުގެ އެކުވެރިން އަހުރެ ލަގަން އެކަލޭގެފާނުގެ އަތްޕުޅަން އެދުވުމުން، އެކަލޭގެފާނު އަހަރެން ސަވާރުވެވަޑައިގަތެވެ.

ބަޔާ ހިތްވަރުގަދަކަމާއި ކުރުމަތީ މިއީއެވެ. ބަޑުގެ މި ހިތްވަރުގަދަކަން ފެނި، މުޖާހިދުންގެ ހިތްވަރު އާވެގެންދިޔައެވެ. ކުރިއަށް މުސްލިމުންނަށް ދުޝްމަނުންދަކު ޖެހިލުމުގެ ބައެއް ނުކުތެވެ. ނަމަވެސް، ކާފިރުގެ ވަރުގަދަ ފާނުން ވަރުގަދަ އަޖާމި ހިތްވަރުގެ ސަބަބުން، އިތުރަށް ދުރު ތަޖާވިއެވެ. ދުޝްމަނުންނަށް

އަޖުވެއްނެތް، ބިރުން ސިހިސިހި ތިބި ބައެއްކަން މުސްލިމުންނަށް ވިސްނުނެވެ. އެބައިމީހުން ބަލިކޮށްލުމަކީ ދާދި ފަސޭހަކަމާއެކުކަން މުސްލިމުންނަށް އެނގުނެވެ. އެހެންކަމުން، މުސްލިމުން އިތުރު ޖޯޝާއި ހިތްވަރާއެކު ދުޝްމަނުންނާ ކުރިމަތިލިއެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ހަތަރުވަނަ ދުވަސް: ޤާދިސިއްޔާގެ ދުވަސް

ހަނގުރާމައިގެ ހަތަރުވަނަ ދުވަހަކީ، ހަނގުރާމައިގެ ނަތީޖާ ކަނޑައެޅުނު ދުވަހެވެ. މި ހަނގުރާމަ ހިނގަމުންދިޔައީ ޤާދިސިއްޔާގެ ބިމުގައެވެ. އެ ދުވަހަށް ނަންދެވިފައިވަނީ "ޤާދިސިއްޔާގެ ދުވަސް" މި ނަމުންނެވެ. އެދުވަހުގެ ހަނގުރާމަ ފެށުނީ، ފަތިހު ދުނު އަނދިރިކޮށް ހުއްޓައެވެ. އެދުވަހު މުސްލިމުން ހަނގުރާމަކުރަމުން ގެންދިޔައީ، ނުގޭ ފަދަ ވަރުގަދަ އަޖުމަކާއި އާދަޔާހިލާފު ޖޯޝާއި ހިތްވަރާއެކުއެވެ. އަލްޤަޢްޤާޢު ބިން ޢަމްރު އެކަކަށްވެސް ދަށްވަރުން ގޮވައިލެއްވިއެވެ.

"ސިންގާބަކާއި ފަދަ އަރަބިންގެ އެކުވެރިންނޭވެ! ދުޝްމަނުންނަށް ހަމަލާދިނުމުގައި އަރަބިން އިސްނަގައި، އަދި ސާބިތުކަމާއެކު ކެތްތެރިވެ ތިބެވިއްޖެނަމަ، މިއަދު ކާމިޔާބީ ނަސީބު ލިބޭނެކަން ކަށަވަރެވެ."

އެކި ޤަބީލާތަކުގެ މީހުންނަށް މި އަޑު އިވުމުން، އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ބައެއް ވެރިން ބަސްބުނުމަށް ތެދުވިއެވެ. އެގޮތުން، ޤައިސް ބިން ޢަބްދު ޔަޣޫޘާއި، އަލްއަޝްޢަޘް ބިން ޤައިސާއި، ޢަމްރު ބިން މަޢްދީކަރިބާއި، އިބްނު ޛިލްސަހްމައިން އަލްޚަޘްޢަމީއާއި، އަދި އިބްނު ޛިލްބުރުދައިން އަލްހިލާލީ ކޮޅަށް ތެދުވެވަޑައިގެން ގޮވައިލެއްވިއެވެ.

”އޭ އަހަރެމެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! މިއަދަކީ އަހަރެމެންގެ ކާމިޔާބާއި ފިރިހެންވަންތަކަން އިމްތިޙާން ކުރެވޭން ދުވަހެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކަށް ރައްކާތެރިވެ ހުށިޔާރުވާށެވެ! އަލިފާނަށް އަޅުކަންކުރާ މި ފާރިސީންނާ ހަނގުރާމަތަކުން، ޝަހީދުވުމުގެ އުފާވެރިކަން ލިބިގަންނާށެވެ.“

ރުސްތުމްގެ އައު ހިކުމަތްޢަމަލީ

ޤާދިސިއްޔާ ތިން ދުވަހުގެ ހަނގުރާމައިގެ މައްޗަށް ވިސްނާލުމަށްފަހު، ރުސްތުމް ހަނގުރާމައިގެ އުކުޅުތައް އެއްކޮށް ބަދަލުކޮށްލިއެވެ. އޭނާގެ ލަޝްކަރުގެ މީހުން ވަކިވަކިން ކުރިމަތިލައިގެންނާއި، އެއްކޮށް ކުރި ހަނގުރާމައިގައި އެއްވެސް މޮޅެއް ލިބިފައެއް ނުވެއެވެ. އެދުވާ ނަތީޖާއެއް ހޯދިފައެއް ނުވެއެވެ. އޭނާ ހަނގުރާމައަށް ގެނައި ބިދަ އެއްފަހަރުވެސް އެއްވެސް ބާރުމައް ރިޒާރވެއް ނުވެވެ. ކުރި ހިމެނޭ މިންނަމެއް ފަސްނުވެގެންދިޔުމުން، އާ އުކުޅުތަކެއް ރާވާލަން މަޖުބޫރުވިއެވެ.

އެހެންކަމުން، ހަތަރުވަނަ ދުވަސް ފެށުމާއެކު، ރުސްތުމް ޙާލީ އެއްފަދަ އިސްލާމީ ލަޝްކަރަށް ކުއްލި ބަދަލެއް ދިމުނެވެ.

މުސްލިމުން އެބައިމީހުންގެ އާދައިގެމަތިން، އެކަހެރިކޮށް ހަނގުރާމަކުރާނެ މިހާރު ހައްދަކަށް ގެންދިޔައެވެ. ނަމަވެސް، ދުޝްމަނުންގެ އެއްވެސް މިހާރު ވަކިވަކިން އަރައިސް ހަނގުރާމަކުރާކަށް ބޭނުމެއް ނުވިއެވެ. ރުސްތުމް އޭނާގެ ލަޝްކަރު ތިން ބައިބަޔަށް ބައިކޮށްލިއެވެ.

މުޤާރިދުން ތިއްބެވި ދުޝްމަނުންނަށް އެއްފަހަރާ ވަރުގަދަ ހަމަލާއެއް ދިނުމަށްޓަކައި، ނުހަނު ކޮށްމަދުވެފައެވެ. އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ އަމީރު ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞްގެ އާދަފުޅަކީ، ހަނގުރާމައަށް ލަޝްކަރު ތައްޔާރުކުރައްވުމުގެ ގޮތުން ތިން ފަހަރު ތަކުބީރު (الله އަކްބަރު) ކިޔުމެވެ. ހަތަރުވަނަ ފަހަރަށް އެކަލޭގެފާނު ތަކުބީރު ގޮވައިލެއްވުމާއެކު، ހަނގުރާމަ ފެށެއެވެ.

ނަމަވެސް، އަލްޤާދިސިއްޔާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ހިތްވަރުގަދަ ބައިވެރިން، ތަކުބީރުތަކުގެ އަޑު އިންތިޒާރުކުރައްވަމުންނެވި، ހަމަލާދެއްވަން ފެށްޓެވިއެވެ. އެހެން އިބާރާތުކުން ދަރަންނަވާނަމަ، އެކަލޭގެފާނު އެ ބަދަލާ ދެއްވި، ސަޢުދުގެފާނުގެ ހުއްދަ ލިބިވަޑައިނުގަންނަވައެވެ. އޭރު ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް ހުންނެވީ ގަޔުގައި ބަރަސްކޮޅަކުން ބައްލަވާފައެވެ. އެޖަލަސްގެ އާސްމު އުސްތޫރިކަން ބަލާއިރު، ގަޔުގާއި ކުރުއްލި ކަނަލި އާސްމު ގަވާއިދާ ހިލާލާ ކަމެއްކަމެވެ.

ނަމަވެސް، ޞަލާޙުއްދީނު ނިންމެވީ އަލްމަލިކުލްޢާދިލްގެ އެ ނިންމެވުމަކީ، އޮވެގެންގޮސް ހާލަތަކީ އުނދަގޫ މުނާސަބު، އުފަލިގެންވާ ނިންމުމެއް ކަމުގައެވެ. ޞަލާޙުއްދީނުގެ އުފާވެރިކަމާއި ކުރެއްވީ ތަޞައްވުރު ދުޢާއެއް އިޢުތިރާފުކުރެއްވީ ޕާކުފުކެވެ. އުފާވެރިކަމާއި ދުޢާއެއް ކުރެއްވިއެވެ، އެ ދުޢާކުރެއްވީ ނާއުމީދުވެފައިވާ ފިކުރެއްގެ ތެރޭގައި ޝުކުރުވެރިވުމެވެ. ޞަލާޙުއްދީނު ދުޢާއިދުނު އުނއްލާހުގެ އަރިހުގައި، ނަޞްރާއި ކާމިޔާބު ދެއްވުން އެދި، الله ގެ ރަޙްމަތަށްޓަކައި ދުޢާ ދެންނެވިއެވެ. އެހެންވެސް، ޞަލާޙުއްދީނު އާދައިގެމަތީން ތިން ފަހަރު ތަކުރާރުކޮށް ކިޔަވާފައިވާ، މުޅި ފަރުޝަކަށް އެއްކޮޅު ހަނގުރާމައަށް ތައްޔާރުވެއްޖެއެވެ.

ދުށްމަނުންގެ ފަރުޝަކުގެ ހަނގުރާމަވެރިންގެ ތަޢާ ސަފު ޒިރާޢަތް، މުސްލިމް ފަރުޝަކުގެ މުޖާހިދުން ތަޢުބީބެވެރިވެފައި އޮންނަ ތިން ސަފެވެ. އާގެ ތަޢައިން އޮންނަ ކަރި ސަފުގައި ތިއްބަވާ ތިރަވެރިންނެވެ. ދެން އޮތް ސަފުގައި އަސްވާރުންނެވެ. ފަރުޝަކުގެ އޮންނަ ފަހަތު ބަލަހައްޓަމުންދިޔައީ، ފައިމަގުގައި ހަނގުރާމަކުރާ މުޖާހިދުންނެވެ.

ގަދަ އަޒުމެއްގެ ނަމޫނާ: ޚަލީފާގެ ބަރީދު

“ބަރީދު” އަކީ ޚިލާފަތުގެ ހަނގުރާމައިގެ ހަބަރުވަސް ދުވަހުގެ ފޮނުވުމުގެ ކުރިން ޓޮކްޓިލިއަސް ބިސްލިކި ޚާއްޞަ ދެލިފެއިވާ ނިޒާމެވެ.

ރުސްތުމް ގަސްތުކުރި މުސްލިމުންނަށް އެއްފަހަރާ ވަރުގަދަ ހަމަލާއެއް ދިނުމަށެވެ. އެއީ އޭނާގެ ލަޝްކަރުގެ ހިތްވަރާއި ރޫހު މުޅިން ނެތިގެންގޮސް، ބޮޑު ބައްޔަކުން ސަލާމަތްވުމަށްޓަކައެވެ. މިއީ މީގެކުރިންވެސް އޭނާ ތަޖުރިބާކޮށްފައިވާ ކަމެކެވެ. އެހެންކަމުން، އެކަން ތަކުރާރުވާން އޭނާ ބޭނުންނުވީއެވެ.

ކުރިންވެސް ދެންނެވިފަދައިން، ރުސްތުމްވަނީ އޭނާގެ ލަޝްކަރު ތޭރަ ސަފަކަށް އަތުރާލައި ތަރުތީބުކޮށްފައެވެ. އަލްޤަޢުޤާޢު ބިން ޢަމްރު، ސަޢުދުގެ ފަރާތުން ތަކުބީރު ވިދާޅުވުމުގެ ކުރިން، އެކަކާ ފަހަތުން ޒިޔާރުކުރެއްވި ހެއްބަ މުޖާހިދުންނާއެކު ހަނގުރާމަ ފެއްޓެވިއެވެ. އެއަށްފަހު، ސަޢުދުގެ ފަރާތުން އާދައިގެމަތިން ތަކުބީރު ގޮވައިލެއްވުމާއެކު، ހުރިހާ ކޮމާންޑަރުންނާއި މުޅި ލަޝްކަރު އެއްކޮށް ދިން ސަފަކަށް ކުރިއަށް ޖެހިލިއެވެ. މި ކުރިމަތިލުމަކީ ނުހަނު ވަރުގަދަ ހަނގުރާމައަކަށެވެ. އެބާބަލުން ހަނގުރާމަކުރަމުން ފެށިގެން ހަނދުނުވަންދެން ހަނގުރާމަކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ފުރާނައާއި މަލާ ދުވަހު ކުރެވުން ވަރުގަދަ ޖިހާދެކެވެ.

މި ގަދަ އަޑުފައްގަނޑުގެ ރޭ (ލައިލަތުލް ހަރީރް) ގައި، ހަމިޔާރުމަށް އެކަމި އަސްކަރާ ޖެހިގެން ނިކުތް ބިރުވެރި އަޑެކީ، އިސްލާމީ ތަކުބީރުގައިވެސް އެފަދަ ދެފަރާތް ނުކުތް އަޑެކެވެ. އެ އަޑާ އެންމެ އެއްގޮތް އަޑެކީ، ކަނބުރުގެއެއްގެ ތޮރުއިން އިޔާ ދަރަނޑު ތަކާ އަޑާއެވެ. ތާރީޚު ލިޔުންތެރިން ބަޔާންކުރާ ގޮތުގައި، އެ ރޭއިން ފެށިގެން

ގުނޑުނުވަންދެން މުޅި މައިދާނުން އިވުމުންދިޔަ ހަމައެކަނި އަޑަކީ، ކަނޑެތަށް އުކާލި އަސްކަޅަށްތާ ޖެހިގެން ނިކުތް އަޑެވެ. ޚަރަބު ބަރުކައި "އަޑު-ޙަބީބު" މި ލަފުޒުގެ މާނައަކީ ގަދަ އަޑެވެ.

މި ގަދަ އަޑުފަށްގަނޑުގެ ޙާލަތު (ޙައިލަމުލް ޙަބީބު) އަދި ޤާދިސިއްޔާގެ ދުވަހުގެ ކުރިމަތިލުންތަކުގައި، މުސްލިމު ލަޝްކަރުގެ ތެރެއިން ދެހާސް ފަސްސަތޭކަ މުޖާހިދުން ޝަހީދުވެގެންދިޔައެވެ. އަލިފާނަށް އަޅުކަންކުރާ އީރާނުގެ ލަޝްކަރުގެ ތެރެއިން ދިހަހާސް މުޝްރިކުން ޖަހަންނަމައިގެ ތެރެއަށް ފޮނުވާލިއެވެ. މި ފަހަރު ބޮޑު ހަރަދުގެ ހަނގުރާމަވެރިން ގެއްލިގެންދިޔުމުން، އީރާނުގެ މުޅުންގެ ހިތްވަރު އެލިއްޖެއެވެ.

އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ ކާމިޔާބުން ގެންދިޔައީ، އެބޭކަލުންގެ ސިފައިންނަށް އިތުރު ޝައުޤު ދެއްވައި، ދުޝްމަނުންނަށް ބިރުވެރިކަމާއި ހިތްވަރުދެއްވުމުންނެވެ. އެބޭކަލުން މުޤާބިލުންނަށް ނަސޭހަތްތެރިވެވަޑައިގަންނަވަމުން ގެންދިޔާ ބަހާއި އަމަލުންނެވެ. ނުހަނު ބޮއްދިވެރި ގޮތުގައެވެ. އެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ.

"އޭ އިސްލާމްދީނުގެ ހިތްވަރުގަދަ ހަނގުރާމަވެރިންނޭވެ! ސާބިތުކަމާއި ކެތްތެރިކަން ދައްކާވާށެވެ. ކާމިޔާބީ ނަސްރު ވަނީ ތިތަބައިމީހުންގެ އިންތިޒާރުކުރާށެވެ. މިއަދު ހަނގުރާމަ މިވަނީ، ނަތީޖާ ކަނޑައަޅާ އެންމެ ފަހު މަރުޙަލާއާ ހަމައަށް ވަދެފައެވެ."

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް، ރޯގަނޑުގެ އެ ދުން ހިޔާނަތުގެ ތުރާގައި، އެކަށީގެންވާ ފެށި ރަށްބަގެ ހަސްތަރަތަން ދޫނުތުރު ކުރިމަތިކުރެއްވިއެވެ. އިސްތިޤާމަތްތެރިކަމާއި މަސްއޫލިއްޔަތުކަމާއި، މުޅި އެ ރާ އެކަށޭގެން ހޫދުކުރެއްވި، މުސްލިމުންނަށް ނަސްރާއި އެހީތެރިކަން ދެއްވުން އެދި ދުޢާ ދެންނެވުމުގައެވެ.

އަލްޚަންސާއު ހަނގުރާމަވެރިންނަށް ދެއްވި ނަޞޭޙަތު

އެ ދުވަހުގެ ހަނގުރާމުގެ އެންމެ ބޮޑު ވަގުތުގައި، އަލްޚަންސާއު ބާރު އަޅުއްވަން މުސްލިމް ހަނގުރާމަވެރިންނާ މުޚާޠަބުކުރައްވައި ވިދާޅުވިއެވެ.

"އަހަރެންގެ އުޚުތުންނޭވެ! ހިތްވަރުގަދަ ހަނގުރާމަވެރިންނޭވެ! ޖިހާދުކުރާ މުޖާހިދުންނޭވެ! ތިޔަބޭފުޅުން ދުޝްމަނުންނަށް އެއްވަރަކު ހަމަލާދެއްވާށެވެ. ކުއްލި ހަމަލާއެއް ކުރިމަތިވެއްޖެނަމަ ބަލިވެގެންނުދާށެވެ. ނަސްރާއި ކާމިޔާބު ހޯދޭނީ ކެތްތެރިވެގެންނެވެ. އެއްވެސް ފަރާތަކުން ޖިހާދުކުރުން ހަނގުރާމަކުރުމުންނެވެ. ރަނގަޅަށް ސަލާމަތްވާށެވެ! ފަހަރެއްގައިވެސް ކެތްތެރިކަން ކުޑަނުކުރައްވާށެވެ. ﷲ ގެ އެހީތެރިކަން ވަނީ ކެތްތެރިވޭ މިންވަރަކަށެވެ. އެހީތެރިކަން ލިބޭނީ ހަމައެކަނި ﷲ ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރާއިރު، ސާބިތުކަމާއެކު ތިބެ، ހިތްވަރު އުފުލައިންނާ މީހުންނަށެވެ."

އަލްޤަޢުޤާޢުގެ ވާހަކަފުޅުގެ މަސްދަރަކީ، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ ސޫރަތުލް ބަޤަރާގެ އާޔަތެކެވެ.

ދުޝްމަނުންނަށް ފޫނުބައްދަވަރުގެ މަސްގެ ހަމަތާމަތް ދިނުމުގެ ބޭނުމުގައި، މުސްލިމުން ހުނަރުތަކާއި ކުރިޔާގައި ވަރުގަދަ ހަމަތާމަތް ފެއްޓިވެއެވެ. އަލްޤަޢުޤާޢާއި ޢަރަބުންގެ އެހެނިހެން ވެރިން، އެބޭކަލުންގެ ސިފައިންނަށް ހިތްވަރުދެއްވުން ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. އަލްޤަޢުޤާޢު އެއްވެސް ވަގުތެއް ދޫނުކުރައްވައި، މުޖާހިދުންނަށް ފުޅުފުޅުން ޖިހާދަށް ފޯރިގެ ދޫރު ދެއްވަމުން ގެންދިޔައެވެ. ހުދު އެކަލޭގެފާނު އަމިއްލަފުޅަށް ވަޒީފާގެން، ނުހަނު ވަރުގަދަކަމާއެކު ހަނގުރާމަކުރައްވައިވެއެވެ. ފާރިސީ ސަފުތައް ގަނޑުފޮޅައި މުޚާލިފުން ފައްސާލީ ކުރި ހަނގުރާމައިގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން، ދުޝްމަނުގެ ލަޝްކަރަށްވުރެ ވަނީ ވަރުބަލިކަން ފެނިވުނެވެ. ނަމަވެސް، ތަޖުރިބާކާރު މުސްލިމް ހަނގުރާމަވެރިންނަށް ތަދުބީރުކުރެވުނު ގޮތުގައި، ދުޝްމަނުންގެ ލަޝްކަރުގެ މެދުތެރެއަށް ފޫޅުފާލާފައި ވަދެވޭނަމަ، ކާމިޔާބީ ނަސީބު ލިބުމަކީ ޔަޤީންކަމެވެ.

އިރާނީ އެމްޕަޔަރުގެ މުޢުޖިޒާތް

މެދުތެރެއަށްވުރެ ކުރިއަރައި ހުރީން، އަލްޤަޢުޤާޢާއި އެބޭކަލުންގެ ހަނގުރާމަވެރިންނަށް، ދުޝްމަނުގެ ދިޔާރު ސަފުތައް ފުނޑުފުނޑުކޮށްލެވިއްޖެއެވެ. އެބޭކަލުން ދުޝްމަނުންގެ ސަފުތައް ފުނޑުފުނޑުކޮށްލައި

ގޮސް، ރުސްތުމްގާއި ޢާއްމުގެ ޚާއްޞަ ބޭރުގާތުން ތިބި ހިސާބާ ނުހަނު ގޮތަށް ދިރިއުޅެއެވެ. ޢުރިނދު، ﷲ ގެ ޚާއްޞަ ނަބިއްޔާއި ޢުމްރީކަން އަހިސް ފާރަވިއެވެ. ސަރުދު ބިން އަޅި ވަންޏާބަ ކުރެއްވި މާރިސްކަމެއް ތެރެއިން ޢުރުކަނޑު ޢިމާރާތްގެ، އިރާދަ ކަޑަރުގެ އަސަރު ހުރެއެވެ.

ކެއްލިއަކަން، ހުޅަނގު ފަރާތުން ވަރަށް ގަދައަށް ވައިޖެހުން ފަށައިލިއެވެ. ހަވާކަށްކަމަކީ ދުވާސް ވައިރޯޅިއެއްގެ ސިފައިގައި، ﷲ ގެ ޢުރިފުރިކަން ބާވައިލައްވައިލިއެވެ. އެ ވައިރޯޅީގެ ގަދަކަމުން، ރަސޫލުﷲ ދިރިނދުގެން އިން ތަނުތައް ހިމެނިމަސްބާކަމި ވަރުގަދައަށް ހަރުކަށްފައި ހުރި ބޭޒ ފާލިގެ އެއްކަށް އުދުއްސާލިއެވެ. އެރު އެނާ އިން، އެނާގެ ސިފައިންނަށް ޢަމުރުކުރައް ނެރެވުނެވެ. އެ ފާލިގެ ވަރިގެ ތަރުގައި އެނބުރެމުން ގޮސް ފައްޓާނި، އަލްޖަޒީރާ ކަރަށެވެ. މިގެއިތުރުން، އެވަގުތު އަދި ފާލިގެ ތަފާނުގެ ސަވަބުން، ފާރިސީ ސިފައިންނަށް އެހިޔާނުގެ ކާފަރު ސަލާމަތްކަރަން ދިއުމަކަށްފަސް ހުރަސްއެޅުނެވެ. މި ބޮޑުފެނި މަސައްކަތް ފެނި، ފާރިސީންގެ ހިތްތަކަށް ސިހުމާއި ބިރު ބޮޑުފެނިކަމެއް ފެނިފައިވެނިދާއެވެ.

ރަސޫލުﷲ ގެ ނިމުން: އިބްރާހީމީ ލިޔާފަތް

ތާރީޚް އެ ނަބީކަ ދަރުމިވަރުގައި، ﷲ ގެ ސިފަގާތަކައް ފަދަ މުޖާހިދުން، އަލްފާރިސީގެ ކާފަރުކަމުގެ ދަނޑުން ކުރިއަށް

ޖެހިވަޑައިގެން، ރުސްތުމްގެ ތަޚްތާ ހަމައަށް ދިޔައެވެ. އޭރު އެ އީރާނުގެ ޖެނެރަލް ހުރީ، އެ ބާރުގަދަ ޒުވާނުން ސަލާމަތްވުމަށްޓަކައި ބަހަރުތަކާއި، އޭގައި ހަރުކޮށްފައިވާ ހައުދަޖުތަކުގެ ނިވަލަން ވަދެއެވެ. އެ ބަހަރުތަކާއި އޭގައި ހަރުކޮށްފައިވާ ހައުދަޖުތައް ފުރާލެވިފައިވަނީ، އެދުވަހު އޭނާގެ ގާތަށް ގެނެވުނު އޭނާގެ މުދާތަކާއި ސާމާނުތަކުންނެވެ. ރުސްތުމްގެ ލޯކުރިމަތިން ތަމްސީލުވެގެންދިޔައީ، އޭނާ މަރާލެވޭނެ ގޮތެވެ. އެ ހިޔާލުތައް ފެނިވުމާއެކު، ބިރުންގޮސް އޭނާ ތުރުތުރުއަޅަން ފެށިއެވެ. މުސްލިމް ހަނގުރާމަވެރިން އަންނަހަތަން ފެނުމުން، އޭނާގެ ހިތަށް ލިބުނު ބިރުވެރިކަން ކޮޅުންލިއެވެ.

ހިލާލް ބިން ޢުއްލަފާ، ރުސްތުމް ނިވާވެގެން ހުރި ހައުދަޖުގައި ކަނޑިން ޖެއްސިއެވެ. އެހިނދު، އެ ބަރު ސާމާނުތައް ރުސްތުމްގެ މައްޗަށް ވެއްޓިއްޖެއެވެ. ހިލާލަށް ރުސްތުމް ފެނިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެ ބަރު ސާމާނުތަކުގެ ސަބަބުން، އޭނާގެ މައިބަދަތައް ބިންދަހައިގެންދާވަރު ވިއެވެ. އަނިޔާވެރިންނަކީ އަބަދުވެސް މަރަށް އެންމެ ބިރުގަންނަ މީހުންނެވެ. އެހެންކަމުން، އޭނާވެސް ގަސްދުކުރީ އެ ހާލުގައިވެސް ފިލައިގެން ދިޔުމަށެވެ. އޭރު އޭނާގެ ސިފައިންގެ ފަސްތުރުވަނީ މުޅިން ރޫޅި، ވިއްސިވާރިވެފައެވެ. ފިލައިގެން ގޮސްފައެވެ. އޭނާގެ ކުރިމަތިން ފެންނަހަން އޮތީ އަލްޢަތީޤް ކޯރެވެ. އޭނާ އެ ކޯރުގެ ތެރެއަށް ފުންމާލައި ފަތަން ފެށިއެވެ. ހިލާލަށް އޭނާ ފެނިވަޑައިގަތުމުން ފަހަތުން ވަޑައިގަތެވެ. އަދި ރުސްތުމްގެ

ފައިގައި ހިއްޕަވައި، ކޮރުގެ އައްސޭރިއަށް ދަމާށްދުއްވުމަށްފަހު، އޭނާ ޗަޕުލުކޮށްލެއްވިއެވެ.

ހިލާލް ދުވެވަޖެއިގެންފައި ވަޖެއިގެން، ރުސްތުމްގެ ތަޅުތަނަށް އަރައި އިރީސްދުވަޖެއިގެން، އެކަލޭގެފާނުގެ ބާރު އަޖު ފެށުމަށް ވަޅިހުއްޓިއެވެ.

„ކަޅުބާގެ ފެރި ރައްބު ގަނޑީ ބުނަމެވެ. ތިމަންނާ ރުސްތުމް ޗަޕުލުކޮށްލީމެވެ. އަވަހަށް ތިމަންނާގެ ގާތަށް އަންނާށެވެ!"

އެ އަޖާއިބު، ރުސްތުމް ހަނދުރާމަލެއިން އެ ދިމާއަށް އެނބުރި، އެތަނަށް ގޮސް އެކަލޭގެފާނު ވަކަށްހުރިއެވެ.

ރުސްތުމުގެ ހިތަށް ބާއްޖަވެރިކަމާއި އުފާވެރިކަމުން ފުރިގެންދިޔައެވެ. އެބޭކަލުން އެ ނަބިއްޔާގެއްލި ﷲ ގެ ދުރުސްވަމުންނެވެ. ބޭނުންކަމާއި ހިބަރުވެރިކަމުން ފުރިގެން މިހާރު. އެއްވެސް މިހާރަކު ރައްކާތެރިކަން، ނުލިބޭ އަނިޔާވެރިއެކެވެ. ދުޅި ހަނދުމާކުރާ ޚަޔާލުން ގުޅުމަށްގެންދިޔައީ „ﷲ އަކްބަރު" ގެ މަތިވެރި ތަކުބީރުގެ އަޑުއިވުނެވެ. ރުސްތުމުން އެބޭކަލު ހަރުއަސޭބަކަށް ފަރުމާކޮށްލިއެވެ.

”އަވަހަށް އަރިހަށް ބަލާށެވެ! ކިސްރާގެ ބުރަކަށި ބިންދާލެވިއްޖެއެވެ. އީރާނުގެ މީހުން މިއަދު ބަލިވެ، އިނދަޖެހިއްޖެއެވެ.“

އަލްޤަޢްޤާޢުއާއި އެކަކަ އެންމުންވެސް ކޮމާންޑަރުން އެތަނަށް ވަޖެއިގެންވެ. އެބަކަރުން އަރަނގައި ސާބިތުފެވިބ އީރާނުގެ ސިފައިންނާ ކުރިމަތިލެއްވިއެވެ. އެބަކަރުން ދެއްވި ހަމަލާތައް ކިޔަސްމުގާފެސް ވަރުގަދައެވެ. ދުޝްމަނުންގެ ހިތްތަކާއި ހަރިތަށް ދުވިން ކާށިވިއެވެ. އެބައިމީހުން އެކި ދިމަދިމާއަށް ފިލަން ދުވައިގަތެވެ. މުސްލިމް މުޖާހިދުން ފިލަންދުވި ސިފައިންގެ ފަހަތުން ގޮސް، އޭގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން ޤަތުލުކުރިއެވެ.

ރުސްތުމް މަރުވުމުން، އީރާން ލަޝްކަރުގެ ކޮމާންޑަރުކަމާ ދެން ހަވާލުވީ ޖާލިނޫސްއެވެ. ރުސްތުމް ޤަތުލުވި ޚަބަރު އިވުމާއެކު، އޭނާ އަލްޤާދިސިއްޔާ ކަރުގެ އަލްއަސްލިރީގެ އިންދިރާއެއްގެ މަތްކަން އަރަމައިނުރު، ބާބު އަޖުން ގޮވައިލިއެވެ.

”ކަޢްބާން އެންމެން ކޮޅު ހުރަސްކޮށް ފިލަންދާށެވެ!“

އޭރު އެނގޭ ސިފައިން ތިބީ، ފިލައިގެން ދިޔަދިޔަމަނުބަކައި އެކަކު އަނެކަކާ ހިލިހިލާއިން ބަނދެގެންނެވެ. އެއީ ހަނގުރާމައިގައި ބަލިވެގެންދާއިރުވެސް، ފިލައިގެން ދިޔުމުގެ މަގު

ބަންދުކުރުމަށްޓަކައެވެ. އެގޮތަށް ހިލިހިލާއިން ބަނދުވެގެން ތިރީސްގާސް ސިފައިން ތިއްބެވެ. އެބައިމީހުން ބިރުން ސިހި، ސަލާމަތްވާން އުޅުން މަގެއް ނެތުމުން، އަލްޢަތީޤް ކޯރުގެ ތެރެއަށް ފުންމާލިއެވެ. މުސްލިމުން އެމީހުންގެ ފަހުން ޖޯންސިވަކުން އެބައިމީހުންނަށް ހަމަލާދިނުމުންނެވެ. ޤާދިސިއްޔާގައި ބަހާދުރުންކަމާ ޖޯޝާއި ޤުދުރަތިން އެންމެ މީހަކަށްވެސް ސަލާމަތެއް ނުވެވުނެވެ.

އިރާނުގެ މައްކަރަށް ލިބުނު މި ބޮޑު ނަސްރަކީ، اللهގެ ޚާއްޞަ ޢިނާޔަތާއި އެހީތެރިކަމެވެ. ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞްގެ ހިކުމަތްތެރިކަމާއި، ހަނގުރާމައިގެ ރޫހުންތެރިކަމުގެ މޮޅުކަމެވެ. އަލްޤަޢްޤާޢު ބިން ޢަމްރު ފަދަ ބިރުކުޑަ، ޢަރިފުންކުޒަ ޝަހުސަވާރުންގެ ނުގާ ފަދަ ޤުރުބާނީވުމުގެ ރޫހީ ނަތީޖާއެވެ.

މިއީ މުސްލިމުންނާ ދެކޮޅަށް ދުޝްމަނުން، ތިން ދުވަހުގެ ދިގު މުއްދަތަކަށް ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި ސާބިތުވެތިބި ފުރަތަމަ ފަހަރެވެ. އެ ޒަމާނުގައި އާންމުކޮށް ހަނގުރާމަތައް ނިމިގެންދަނީ، އެއް ދުވަހުގެ ކުރިމަތިލުމުންނެވެ. ނަމަވެސް، މުސްލިމުންނަށް ފުރުޞުތުން ލިބުމުންދިޔަ ދަތިވެރި ކާމިޔާބީތަކެއް ފެނި، އިރާނުގެ މިއްނަތަށް އޮތީ ބޮޑު ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެފައެވެ. އެހެންކަމުން، އިރާނުން މި ހަނގުރާމައަށް ތައްޔާރުވި ހުރިހާ ބާރެއް ނެރެގެންނެވެ. އެބައިމީހުން ދެކުނު ގޮތުގައި، މިއީ އެމީހުންގެ ބަހަ އަލްޖަޒަރަރު (ރަސްތަކަން) ސަލާމަތްކުރަން ލިބުނު އެންމެ ފަހު ފުރުޞަތެވެ.

އީރާނުގެ މީހުން މި ހަނގުރާމައަށް އައީ، އެމީހުންގެ ލަޝްކަރުގައި ހުރި އެންމެ ކާމިޔާބު، އަދި އެންމެ ތަޖުރިބާކާރު ޖެނެރަލް ކަމަންޑާ ރުސްތުމް ގޮވައިގެންނެވެ. ހަނގުރާމައަށް އައިއިރު އީރާނުގެ ލަޝްކަރު، މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރަށްވުރެ ހަތަރުގުނަ ބޮޑެވެ. ޙަޤީޤީ އަދަދަށް ބަލާއިރު، ދުޝްމަނުންގެ ލަޝްކަރުގައި އެއްލައްކަ ވިހިހާސް ސިފައިން ހިމެނެއެވެ. ނަމަވެސް، މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރުގައި ތިބީ އެންމެ ތިރީސްހާސް މުޖާހިދުންނެވެ. މީގެއިތުރުންވެސް، ރުސްތުމްގެ ލަޝްކަރަށް އެހީތެރިވުމަށް ރިޒާވް ސިފައިންނާއި، ހިދުމަތްތެރިންނާއި، އެކި ބައިބަޔަށް ނިސްބަތްވާ ފައުޖްތައް ތިއްބެވެ. އީރާނުގެ ރަސްގެފާނު ޔަޒްދަޖިރުދު ތިބީ، ކޮންމެ ދުވަހަކުވެސް ލަޝްކަރަށް އިތުރު އައު ސިފައިން ފޮނުވައި އެހީތެރިވަމުންނެވެ.

މިއީ އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތްގޮތުގައި، މުސްލިމުންނަށް ލިބުނު ތާރީޚީ ބޮޑު ނަޞްރެކެވެ. ނަމަވެސް، މި ކާމިޔާބު ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި، މުސްލިމުންނަށް ނުހަނު ގިނަގުނަ ޤުރުބާނީތަކެއް ދޭންޖެހުނެވެ. ކުރީގެ ހަނގުރާމަތަކާ ހިލާފަށް، މި ހަނގުރާމައިގައި އަށްހާސް ފަސްސަތޭކަ މުޖާހިދުން ޝަހީދުވިކަމަށް، ތާރީޚު ލިޔުންތެރިން ލަފާކުރެއެވެ. މިފަދަ ބޮޑު ގެއްލުމަކާ ކުރިމަތިލާންޖެހުނު ނަމަވެސް، މުސްލިމުން ހަނގުރާމަކުރި ނުހަނު ކާމިޔާބުކަމާއި ބަޠަލުންގެ ނަމޫނާ ދައްކަމުންނެވެ. الله ގެ މަތިވެރި ދީނަށްޓަކައި އެބޭކަލުންގެ ފުރާނަ ޤުރުބާނުކުރަން ތައްޔާރަށް ތިބިކަން، މުޅި ދުނިޔެއަށް ސާބިތުކޮށްދެއްވިއެވެ.

ރުސްތުމުގެ ޒަމާނުގެ، އިނގިރޭސި ވަޒީރުއަޒަމް ދުރުން ބަލައިލާ އިސްދަރަޖެހުން ހަބަރު ސަލާމަތް ބިން އަބި ވަރަށް ބޮޑަށް ދިބެވަޖެއިގެ ތޮމާއުކު، އުކާލެގެ ފާނު ހާއްބަ އަމްރެއް ނެރުއްވިއެވެ. އެއީ ފޮލަޔެގެންދާ ދުށްވަސްގެން އަތުލައިގެ ތޮވަން، އުބައިވުރުނގެ ފަހަތުން ދިރުމަހެވެ. މުސްތިމުން އުވިހުނގެ ފަހަތުން އަތުވާދާނީ، އުކާމަން ހުރަސްއަޅުމުގެ ގޮތުން ދުށްވަސްރަސްވެސް އަލްއަތޮޅު ކަރުދާ މަތިގައި އަގުވައިވާ ފާލަން ހަލާކުވެރިވެރިފައިވެ. ނަމަވެސް، އިސްލާމްދީނުގެ ހުރު ލޮހާގާ މަސްއޫލު ދަރިއަކު އަދި ހާއްބަ ފަރުޖެއްގެ ކޮމާނޑަރަކު، ތިސްސަތާކަ މުޖުހުރިހާއަކު ފިލަސްދުވި އިނގިރޭސި މީހުންގެ ފަހަތުން، ވަރަށް ކަރެގެން ކަރެއަށް ދުރުވައިގެތެވެ. އެ މަސްއޫލު ކޮމާންޑަރަށް ޖުމްލަ ބިން ހަވާލާ އަމާނަތްތެރިވެވެ.

އެ ބިންދާނާލާވެވާ ފާލާމާ ހަމަހަރު ދުވުމުން، ޖުމްލަ ބިން ހަވާލާ އަމާނަތްތެރިއާއި އުކާލެގެ ފާނުގެ އަސްވަރުމުން ކުރުގެ ތެރެއަށް ފުރާވާލައި، ކުރު ހުރަސްކުރަން ފައްޓެވިއެވެ. ޖުމްލަ އުކާލެގެ ފާނުގެ އަސްވަރުންނަން އަމުރުކުރެއްވި، ހާލުކާރުފޯރުވައިވާ ފާލާމުގެ ބައިބައިގެ މަތިން އަސްތަފާއި ދުށްވާލާ ގޮސް ކުރު ހުރަސްކުރުމަށެވެ. އެއަށްފަހު، އުކާލެގެ ފާނު ގޮސް ފިލަސްދުވި ފާރިސީންނާ އަރާ ހަމަކުރެއްވިއެވެ. އާރު އުވިހުނގެ ވަރަށް ބަލާހައްބައި ހިމާޔަތްތެރިން ހުރި ޖާލިޔާތުއެވެ.
ޖާލިޔާތުއަށް، އިނގިރޭސި ވަޒީރުކަމުގައި ހުރި މަތިވެރި އަދި ހިތްވަރުގަދަ ޖަނަރަލް ކަމަނ ބޮލަވަ ވިހާކަވެ. ޖުމްލަ އާލާއާ އަރާ ހަމަކުރައްވައި، ހަނގުރާމަކުރަން އާލާއަން މަޖުބޫރުކުރައްވިއެވެ. ޖާލިޔާތު

ފަސްޖެހިފައި ހުރެ، ހަނގުރާމައިގެ ތެރެއަށް ވަދެއްޖެއެވެ. އޭނާގެ މަތު ލިޔުއްވާފައިވަނީ ޖުހާގެ އަބްދުލުގަދައެވެ. އެހެންކަމުން، ޖުހާ ނުހަނު އަވަސް ފުރުސަތެއްގައި އޭނާ ޤަތުލުކޮށްލުމަށެވެ.

ދެން ޖުހާ އޭނާގެ އަހާއި، ކަނޑިއާއި، އެހެނިހެން ހަތިޔާރުތައް އެކަލޭގެފާނުގެ ބާރުގެ ދަށަށް ގެންނެވިއެވެ. އެއަށްފަހު، އަށްއާލާވެސް އެކަލޭގެފާނު މިސްރާބުޖެއްސެވި، ފިލަންދުވަމުންދިޔަ އީރާނުގެ ސިފައިންގެ ފަހަތުން ދިޔުމަށެވެ. އެބާކަމުން ދުޝްމަނުންގެ ފަހަތުން ވަރަށް ދުރަށް ދިޔައެވެ. ދުޝްމަނުންގެ ފަހަތުން ގޮސް، އީރާނުގެ ސިފައިންގެ ބޮޑު ބައެއް ޤަތުލުކުރިއެވެ. އެއަށްފަހު، ޖުހާއާއި އެކަލޭގެފާނުގެ އަސްވާރުން ޤާދިސިއްޔާގައި މުސްލިމުންގެ ތޭލިގެމަކަން އިސްބުރި ވަޖެއިގަމޮއިރު، ދުޝްމަނުންގެ ބާރު އޮޑީ މުޅިން ކަނޑުވާލެވިފައެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި ހުންނަވި މުސްލިމް ލަޝްކަރުގެ އަމީރަކީ، ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް (ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު) އެވެ. ނަމަވެސް، މަދީނާގައި އިންނަވައިގެން މުޅި އިސްލާމީ ލަޝްކަރު ތަރުތީބުކުރައްވައި، ހަނގުރާމައިގެ ކަންތައްތައް ގާތުން ބައްލަވަމުން ގެންދެވި އަނެއް ކޮމާންޑަރެއް، އިސްލާމީ ދައުލަތުގެ ދެވަނަ ޚަލީފާ އަމީރުލް މުއުމިނީން ޢުމަރު ބިން ޚައްޠާބު (ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު) އެވެ. ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނާ އެތައް ހާސް ކިލޯމީޓަރެއްގެ ދުރުގައި

ހުންނަވައިގެން، އެކަކޮޅުގެން ގެންދެވި މައިދާނަށް ގެދުރުކަނޖެހުމުއްނެށް
އިރުޝާދުތަކާއި އަމުރުތައް ފޮނުއްވަމުންނެވެ.

އުމަރުގެފާނަށް މި ހަނގުރާމައިގެ ކާމިޔާބީގެ ޚަބަރު، ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް (ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު) ފޮނުއްވީ ސަޢުދު ބިން އުމައިރާ ގެދުފެރިކޮށްގެނެވެ. ސަޢުދުގެފާނު ފޮނުއްވި ސިޓީފުޅުގައި ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ.

“ފާރިސީންގެ މައްޗަށް ފަތަޙަ މިންވަރުކުރެއްވުމަކީ، ހަމަކަށަވަރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް ލެއްވި މާތްاللهގެ ހެއްބަސަ ފަސްލުވަންތަކަމާއި ބަރަކާތުކަމެވެ. މި ފަތަޙަ ލިބިގެންދިޔައީ، ނުހަނު ދިގުދު ހަނގުރާމައަކާއި، ބިރުވެރި ގަދަފަދަ ކުރިމަތިލުންތަކަކަށް ފަހުގައެވެ. މުސްލިމުންގެ އަތުގައި ހަތިޔާރު ހުރި ނަމަވެސް، ދުޝްމަނުން މުސްލިމުންނާ ކުރިމަތިލީ، މީގެކުރިން ދުވަހަކުވެސް ފެނިފައިނުވާ ފަދަ ބޮޑު ދަދަކަށް، ހިތަ ލަޝްކަރަކާއިގެންނެވެ. މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން، ޤުރުއާން ކިޔަވުމުގެ މާހިރުން ކަމުގައިވާ ސަޢުދު ބިން އުބައިދާއި، ގިނަ ބޭކަލުންތަކެއްވެސް ޝަހީދުވެފައެވެ. އެ ބޭކަލުންގެ ސަބަބަ އަދަދު ދެހާސްފަސްސަތޭކަށްވުރެ ހަމައެކަނި މާތްالله އެވެ. ތާރީޚުގައި އަނދިރިކަން ވެރިވެގެން، އެބޭކަލުން ފިދާދީ ފުރާނަ ގިނަގިނައިން ހިމާޔަތްކުރެއްވައެވެ. މި މުޅި ދުނިޔެ ކަމަށް ހަޤީޤީ ސިފަކުރައްވާފައެވެ. އަދި ކިޔާއްސަ، ޢަނގަލީގެ ސިނގާތަކުން އިރުވުރުގެ

ގޮތުން އެބޭކަލުންނާ އެއްވަރެއް ނުވެއެވެ. މި ހަސަދުކާރަމިން ސަވާރުކޮށްލި ބޭކަލުންނަކީވެސް ނަޞީޙަތްތެރި، އެބޭކަލުންގެ ދަރަޖަ މަތިވެރި ބޭކަލުންނެވެ. ނަމަވެސް، ޝަރީދުވެރިޔަ ބޭކަލުން އެބޭކަލުން ޝަރީދުވުމުގެ މަތިވެރިކަމުގެ ސަބަބުން، ދިރިހިއްބާވި ބޭކަލުންނަށްވުރެ މާ މަތިވެރިވެގެންވެއެވެ.“

މި މުހިންމު ހަސަދުކާރަމާއުދު އުމަރުލް ޚާރުޖީ ހުރި ޝައުޤުވެރިކަމާއެކު ބޯޖަކުރުން، އެކަލޭގެ ޚާސް ގެންދިޔު މަދީނާއަށް އަންނަ ކާފިލާއަކާ ސުވާލުކުރައްވައިގެން، އެ ހަސަދުކާރަމިގެ އެންމެ ފަހުގެ މަޢުލޫމާތު ހޯއްދަވަމުންނެވެ. އެކަލޭގެ ޚާސް ދުވަހަކު ހިނދުން، މަދީނާގެ ރަށުން ބޭރަށް ނުކުމެވަޑައިގެން، ހަސަދުކާރަމިގެ މައިދާނުން ހަބަރު ހިފައިގެން އަންނަ މީހެއްގެ އިންތިޒާރުގައި ހުންނެވީއެވެ. ގެންދުރުވުމުގެ ކުރިން އުނބުރި މަދީނާއަށް ވަޑައިގަންނަވައިފިއެވެ. އެއްދުވަހަކު އެގޮތަށް ނުކުމެވަޑައިގެން ހުންނަވަނިކޮށް، އަލްފާރިސީއާގެ ފަތަފަދައިގެ އުފާވެރި ހަބަރާއިގެން ޖަމާޢަތާ މަތީގައި ހިނގާ މަދީނާއަށް ވަދެއްޖެއެވެ.

އެމީހާ މަދީނާއަށް ވަންނަން އުޅެނިކޮށް، އުމަރު ބިންމަތު ހައްލުބު އެކަލޭގެ ޚާސް ހުއްޓުވައި ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ.

“ޖަވާނާ! މިރައޭ ކޮންތާކުން އައި ދިޔައީ؟”

ޢާނާ ޖަވާބުދިނެވެ.

”އަލްފާދިރިސްއާގެ މައިދާނުންނެވެ.“

ޢާނާއަށް އެއީ އުމަރުގެފުން ކަމެއް ނޭނގުނެއެވެ. އުމަރު ބުނުމުގެ ޚަލްޖާބަކީ، ނުރަކުން ހިލްވިދި ބޭކަލުގެކެވެ. އެކަކާގެފުން ޢާނާއަށް އެއީ މުއުމިނުންގެ އަމީރު (ޚަލީފާ) ކަމެއް ނުއަންގަވައެވެ. ޚަބަރު ހިފައިގެން އައި މީހާ އިނީ ޖަމަލުމަތީގައެވެ. އުމަރުގެފުން ވަޢައިގަތީ ޢާނާގެ ފަހަތުން ހިނގަވާފައެވެ.

އުމަރުގެފުން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ.

”އަލްފާދިރިސްއާގެ ކަންތައްތައް ދިޔައީ ކިހިނެއް ހެއްދެވެ؟ ހަނގުރާމައިގެ ނަތީޖާއަކީ ކޮބާ ހެއްދެވެ؟“

އިހުސާބުން، ޢާނާ މުސްލިމުންނަށް ލިބުނު ފަތަޙައިގެ އުފާވެރި ޚަބަރު ދިނެވެ. އުމަރުގެފުން ވިދާޅުވިއެވެ.

”ވީގޮތް ތަފްސީލުކޮށް ކިޔައިދީބަލާށެވެ. މުސްލިމުން މޮޅުވީ ކިހިނެއް ހެއްދެވެ؟“

ޚަބަރު ހިފައިގެން އައި މީހާ ޖަމަލުމަތީގައި އިނދެގެން، ކަންތައް ހިނގިގޮތް ތަފްސީލުކޮށް ކިޔައިދޭން ފެށިއެވެ. އުމަރުގެފާނު ހަނގުރާމައިގެ މަޢުލޫމާތުތައް އަޑުއައްސަވަމުން، ބާރަށް ހިނގަވާފައި އޭނާގެ ފަހަތުން ވަޑައިގަތެވެ. މަދީނާއަށް ވަދެވުމުން، މީހުން އުމަރުގެފާނަށް "އަމީރުލް މުއުމިނީން" (މުއުމިނުންގެ އަމީރު) ގެ ނަމުން ގޮވައި ސަލާމްކުރަން ފެށިއެވެ. ޚަބަރު ހިފައިގެން އައި މީހާއަށް އެއީ ޚަލީފާ އުމަރު ބިނުލް ޚައްޠާބުކަމެއް އެނގުނީ އެހިސާބުންނެވެ. އޭނާއަށް އެކަން އެނގުމުން ވަރަށް ބިރުގަތެވެ. އޭނާ ދެންނެވިއެވެ.

"ކަލޭގެފާނަކީ މުސްލިމުންގެ ޚަލީފާކަން އަދާކުރައްވަން ނޫނީ ކީއްވެގެން ހެއްދެވީ؟"

ޚަލީފާ ވަރަށް އާދައިގެ ގޮތަކަށް ޖަވާބުދެއްވިއެވެ.

"އަޚާއެވެ! އީ ކަލޯއް ނޫނެވެ."

އެކަލޭގެފާނަކީ ރޯމަނުންގެ ރަސްގެފާނު ޤައިސަރާއި ފާރިސްގެ ރަސްގެފާނު ކިސްރާއަށްވުރެ ބާރުގަދަ ބޭކަލެކެވެ. ނަމަވެސް، އެކަލޭގެފާނަކީ އެކަމަކަށް ބޮޑު ބާރެއް ލިބިވަޑައިގެން ހުންނެވި ނަމަވެސް، ދެއްކެވި އާދަޔާހިލާފު ހިތްހެޔޮކަމެކެވެ.

މި ހަނގުރާމައަކީ ވަރަށް މުހިންމު ހަނގުރާމައެކެވެ. ސަބަބަކީ ބަދުރު ހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތީ ހަތްދިހަހައަށްވުރެ ގިނަ އަސްޙާބުބޭކަލުންނާއި، ބައިޢަތުއްރިޟްވާންގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތް ތިންސަތޭކައަށްވުރެ ގިނަ ބޭކަލުންނާއި، މައްކާ ފަތަޙަކުރުމުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތް ތިންސަތޭކަ އަސްޙާބުބޭކަލުން މި ހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތެވެ. މީގެއިތުރަށް، ކީރިތި ރަސޫލާގެ ހަތްދިހަހައަށްވުރެ ގިނަ އަސްޙާބުބޭކަލުން ބައިވެރިވެވަޑައިގަތެވެ.

ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް، މި ހަނގުރާމައަށްފަހު ޤާދިސިއްޔާގެ މައިދާނުގައި ދެމަސްދުވަސްވަންދެން މަޑުކުރެއްވިއެވެ. ދެމަސްދުވަސް ޖުރުނުމަނާ، މަދާއިނު ފަތަޙަކުރުމުގެ އަމުރު ލިބިވަޑައިގަތެވެ.

ޤާދިސިއްޔާ ހަނގުރާމައަކީ، އިސްލާމީ ތާރީޚުގައި ހިމެނޭ ވަރަށް މުހިންމު ބާބެކެވެ. އެއީ އަފީރަން އަޢުރަސްރާރު މީހުން (މަޖޫސީން) މުސްލިމުންގެ ކުރިމަތީގައި ބަލިވެ، ނިކަމެތިވެގެންދިޔަ ހަނގުރާމައެކެވެ. މިއަށްފަހު، އިރާނުގެ (ފާރިސްކަރައިގެ) އެމްޕަޔަރުގެ ޢަސްކަރީ ބާރު، ކުރިން ހުރި ފަދަ ނުރައްކާތެރި، އަދި ވަރުގަދަ ބާރެއްގެ ގޮތުގައި ދުވަސްކުރި އިއާދައެއް ނުކުރެވުނެވެ. އެމްޕަޔަރުގެ ރަސްގެފާނު ޔަޒްދަޖިރުދު، މަދާއިނުގައި ހުރި އާއިލާގެ ބޮޑުބައި ދޫކޮށްލާފައި ހިފައިގެންދިޔައެވެ. އޭގެފަހުން، ޖަލޫލާ، ނަހާވަންދު، އަހްވާޒު، އިސްފަހާން އަދި ހަމަދާނުގެ އިމާރުން، ޚުރާސާން ބައިވަރު

ސަރަހައްދުތަކުގައި ހިންގި ޢަސްކަރީ ހަރަކާތްތަކުން މުސްލިމުން ފަތަޙަ ކުރައި، މިޞްރު އިރާނުގައި އިސްލާމްދީނުގެ ދިދަ ވިހުރުން ފެށިއެވެ.

އެންމެ ފަހުން، ޚުރާސާން ފަތަޙަކުރުމުގެ ތެރޭގައި، ހިޖްރައިން 31 ވަނަ އަހަރު (651 މ.) ރަސްގެފާނު ޔަޒްދުގިރުދު މަރުވިއެވެ. މިއާއެކު، 420 އަހަރުވީ ދުވޭ ތާރީޚެއް އޮތް ސާސާނީ އެމްޕަޔަރު (Sasanid Empire)އެއްކޮށް ނިމުމަކަށް އައީއެވެ.
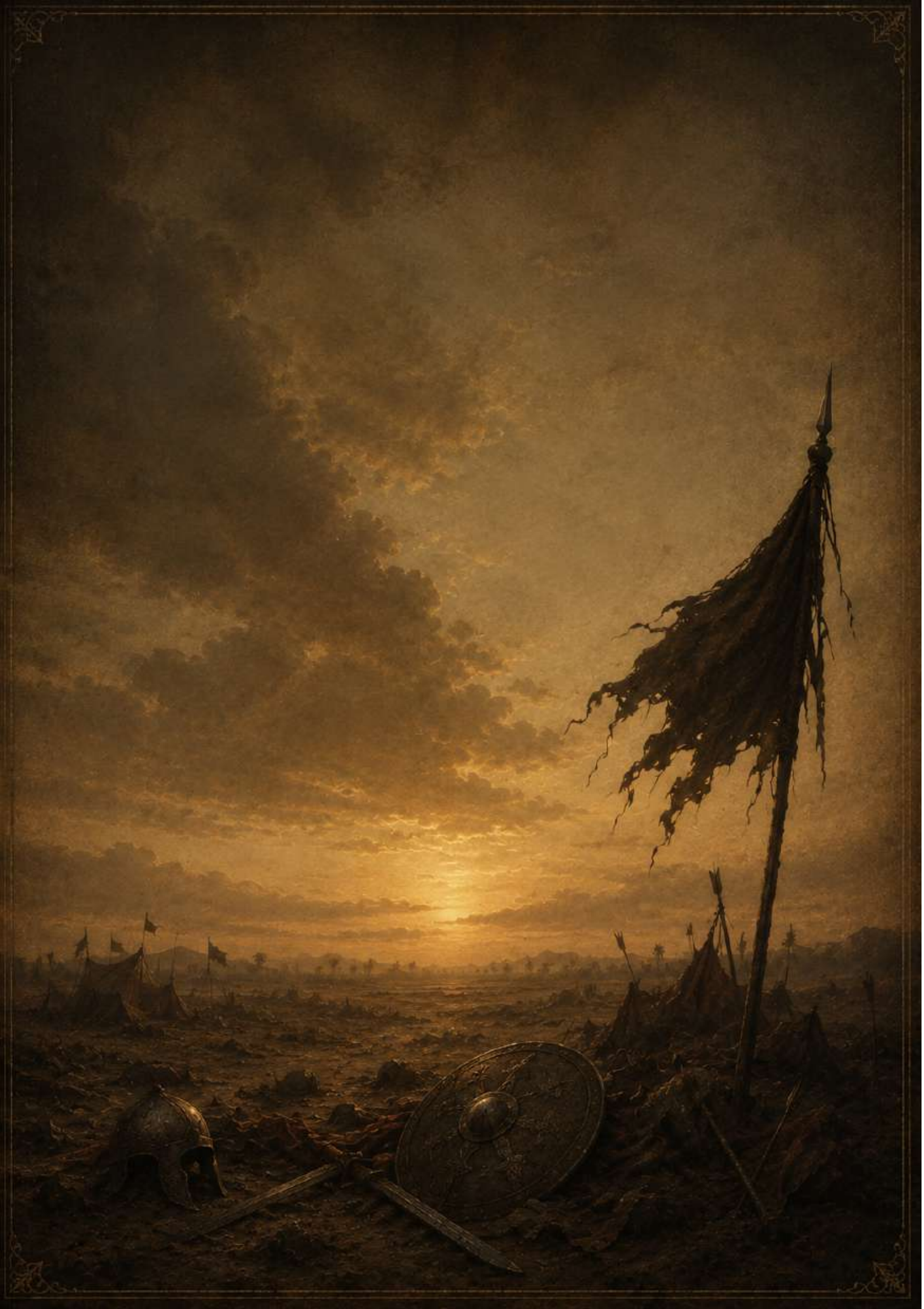
ނޯޓު: އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މަޢުލޫމާތު ނަގާފައިވަނީ، އިސްލާމީ ތާރީޚުގެ މިދަންނަވާ މުހިންމު ފޮތްތަކުންނެވެ. އެއީ އަލްބިދާޔާ ވައްނިހާޔާ، ޖ. 7. މުޙައްމަދު އަލީ އައްޞައްލާބީ ލިޔުއްވާފައިވާ "ސީރަތު އަމީރުލް މުއުމިނީން ޢުޘްމާން ބިން ޢައްފާން" އަދި އަލްމުންތަޡަމް ފީ ތާރީޚުލް މުލޫކި ވަލް އުމަމް އެވެ.